

วารสาร การเงินการคลัง

พื้นที่ความคิด เศรษฐกิจการคลัง ของคนทันสมัย

CONTENTS

ปีที่ 37 ฉบับที่ 121 ไตรมาสที่ 2 ปี 2568

- 5 การวิเคราะห์ผลผลิตภาพการผลิตด้านบริการ
ด้วยข้อมูลระดับสถานประกอบการ
ตอนที่ 2

โดย ดร.กวิน เอี่ยมตระกูล
ศักดิ์สิทธิ์ สว่างสุข
ปภัช สุจิตรัตน์นท์

- 12 นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบ
แตกต่างระหว่างภูมิภาคและสาขาการผลิต
อย่างไร?

โดย ดร.กวิน เอี่ยมตระกูล
กัณตา ศุขสาตร
บุญทริกา ชลพิทักษ์วงศ์
ปภัช สุจิตรัตน์นท์

- 22 ภาษีคาร์บอนกับบทบาทของท้องถิ่น :
กรณีศึกษากลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

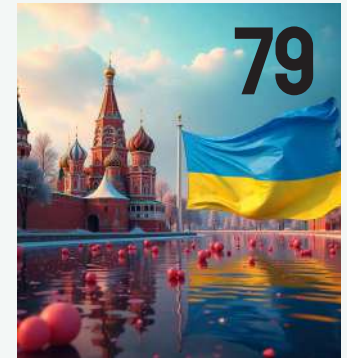
โดย อรกันยา เตชะไพฑูริย์
จิตมาศ แสงสุวรรณ

- 41 ความเสี่ยงและภาระทางการคลังของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย ญัฐวีกรวี กรรณูมาตร์

- 57 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วย
Soft Power ผ่านการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์
ท้องถิ่น

โดย กัณตา ศุขสาตร
กานต์ แจ่มชัดใจ

- 67 Mega Project Investment: Game
Changer or Gamble for Economic
Development?

โดย Chanon Limpasitipon
Senna Lertpisitkul

- 79 สงครามรัสเซีย-ยูเครน : วิฤตเศรษฐกิจ
พลังงาน การค้า และความมั่นคงทาง
อาหารโลก

โดย ชัยวัฒน์ ปะสุนะ

- 89 ผลกระทบของนโยบายทรมป์ 2.0 และ
การเตรียมรับมือของไทย

Trump 2.0! What Is It? What's New?
What's Next? Are There Any Perks?
And What Actions Can We Take?

โดย ดร.ศิริพร พรหมวงษ์

EDITOR

ดร.นพพัชร อัสววัลลภ
บรรณาธิการ

สวัสดีครับ กลับมาพบกันอีกครั้งกับวารสารการเงินการคลัง ฉบับ e-Book ล่าสุด
ในฉบับที่ 121 ปีที่ 37 ประจำไตรมาสที่ 2 ปี 2568 นะครับ

ก่อนอื่นขอประชาสัมพันธ์เว็บไซต์วารสารการเงินการคลัง www.fpojjournal.com
อีกครั้ง ซึ่งปัจจุบันมี Section ใหม่ชื่อว่า Economic Brief เป็นการสรุป
การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และการตีแผ่
ข้อมูลเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่น่าสนใจในรูปแบบ Infographic 1 หน้า โดยปัจจุบัน
มีมากกว่า 50 หัวข้อ ให้ทุกท่านได้เข้าไปเยี่ยมชมนะครับ นอกจากนี้ วารสารการ
เงินการคลังยังมีช่องทาง YouTube ให้ทุกท่านได้ติดตาม ซึ่งล่าสุดมีเนื้อหาที่
เกี่ยวกับการขับเคลื่อนความตระหนักรู้ทางการเงินในภูมิภาค ด้วยเทคโนโลยี
ดิจิทัล: กรณีศึกษาจากประเทศอินโดนีเซีย และเรื่อง Decoupling or Diversification?
Southeast Asia's Strategic Positioning Amid US – China Trade Tensions
เป็นคลิปสั้น ๆ ให้ติดตามกันด้วยครับ ทั้งนี้ เรายังคงมีเรื่องราวดี ๆ ในรูปแบบของ
บทความมาแนะนำเสนอให้ทุกท่านได้อ่านอย่างครบรสเช่นเคย โดยสำหรับบทความ
ของวารสารการเงินการคลังฉบับนี้ เราจะพาทุกท่านไปติดตามเรื่องราวของ
การวิเคราะห์ผลผลิตภาพการผลิตด้านบริการอย่างใกล้ชิด ภายใต้บทความเรื่อง
การวิเคราะห์ผลผลิตภาพการผลิตด้านบริการด้วยข้อมูลระดับสถานประกอบการ
ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต่อจากบทความฉบับก่อนหน้าที่ผ่านมา ต่อจากนั้นจะ
นำผู้อ่านทุกท่านไปติดตามเรื่องราวของการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย
กระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้บทความเรื่อง นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ

ส่งผลกระทบแตกต่างระหว่างภูมิภาคและสาขาการผลิตอย่างไร ซึ่งมีผู้เขียนทั้งรุ่นใหญ่และรุ่นใหม่ร่วมกันเขียนหลายท่าน
อีกทั้งเรายังมีบทความเกี่ยวกับภาคการคลังที่น่าสนใจให้ผู้อ่านได้ล้วงลึกเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านการคลังใน
มุมมองที่หลากหลาย ได้แก่ บทความเรื่องภาษีคาร์บอนกับบทบาทของท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว
และบทความเรื่องความเสี่ยงและภาระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวจากนักเขียน
ผู้มีประสบการณ์ตรงจากเรื่องราวดังกล่าว นอกจากนี้ เราได้ถอดบทเรียนจากการสัมภาษณ์แขกรับเชิญที่เต็มเปี่ยมไปด้วย
ประสบการณ์ในรายการ Local Reach เอื้อมลึก ถึงภูมิภาค ในหัวข้อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วย Soft Power ผ่าน
การประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น และยังมีบทความที่น่าสนใจให้ผู้อ่านได้เพลิดเพลินอีกหลายเรื่องโดยขอเริ่มจากบทความ

ปีที่ 37 ฉบับที่ 121 ไตรมาสที่ 2 ปี 2568

วารสาร
การเงินการคลัง
พื้นที่ความคิด เศรษฐกิจการคลัง ของคนทันสมัย

เรื่อง Mega Project Investment: Game Changer or Gamble for Economic
Development? และเสริมพ่อดความรู้ด้วยบทความเรื่องสงครามรัสเซีย-ยูเครน :
วิกฤตเศรษฐกิจ พลังงาน การค้า และความมั่นคงทางอาหารโลกและบทความ
เรื่องผลกระทบของนโยบายทรมัป 2.0 และการเตรียมรับมือของไทย ตามลำดับ

สุดท้ายนี้ ผมขอขอบคุณทุกท่านที่ติดตามวารสารของเรา หากท่านสนใจเข้ามา
เป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอบทความผ่านวารสารการเงินการคลัง โปรดส่งบทความ
ผ่านเข้ามาทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) : fpojournaleditor@gmail.com
นอกจากนี้ หากท่านต้องการให้วารสารการเงินการคลังเป็นส่วนหนึ่งของ
การประชาสัมพันธ์องค์กรหรือผลิตภัณฑ์ของท่าน โปรดติดต่อ 092 258 6782
หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ fiscaljournal@gmail.com ได้เลยครับ ขอให้ทุกท่าน
สนุกและเพลิดเพลินกับเรื่องราวดี ๆ ในวารสารของเรา แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าครับ

คณะที่ปรึกษา

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการคลัง

ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน

ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้อำนวยการกองนโยบายการคลัง

ผู้อำนวยการกองนโยบายภาษี

ผู้อำนวยการกองนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน

ผู้อำนวยการกองนโยบายการออมและการลงทุน

ผู้อำนวยการกองนโยบายระบบการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงิน

ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค

ผู้อำนวยการกองนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน

ผู้อำนวยการกองกฎหมาย

ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

เลขานุการกรม

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

บรรณาธิการ

ดร.นรพัชร อัครวัธลภ

รองบรรณาธิการ

นายมยุร บุญยรัตน์

นางสุมาพร มานะสันต์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรณิชา สว่างฟ้า

นายอภิก เล้าสกุล

นายกวิน เอี่ยมตระกูล

นายชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์

นายสันติพันธุ์ เศรษฐศักดิ์ศิริ

นางสาวกฤษณา จารุมณี

นางสาวพิมลชนา สุขโข

นายรุ่งโรจน์ เจริญมา

เลขานุการ

นายธณัฐ พวงนวม

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางสาวอัมพิกา สุดซาง

เจ้าหน้าที่การเงิน

นางสาวรัตนา ผิวงาม

นางสาวพรสุรีย์ เชื้อรัฐพงศ์

ติดต่อ: วารสารการเงินการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์: 02 273 9020 ต่อ 3254 (คุณนรพัชร), 3169 (คุณรัตนา), 3223 (คุณธณัฐ)

โทรสาร: 02 273 9139 E-mail: fpojournaleditor@gmail.com

การวิเคราะห์ผลผลิตภาพการผลิตด้านบริการ ด้วยข้อมูลระดับสถานประกอบการ ตอนที่ 2

บทความโดย

ดร.กวิน เอี่ยมตระกูล

ศักดิ์สิทธิ์ สว่างสุข

ปภัช สุจิตรรัตน์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

จากบทความ “การวิเคราะห์ผลผลิตภาพการผลิตด้านบริการด้วยข้อมูลระดับสถานประกอบการ ตอนที่ 1” คณะผู้เขียนได้กล่าวถึง หลักคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของผลผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) บทบาทของภาคบริการในอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งทำให้ทราบถึงสถานการณ์ของภาคอุตสาหกรรมบริการของไทยว่ามีข้อจำกัดด้านเงินทุน เทคโนโลยี และคุณภาพของแรงงานไทย ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์ จึงทำให้ภาคบริการของไทยส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นบริการแบบดั้งเดิม (Traditional Services) ซึ่งไม่ค่อยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจ ในส่วนนี้ จะนำเสนอผลการศึกษาระดับกลุ่มอุตสาหกรรมและระดับสถานประกอบการ

2. การจัดสรรทรัพยากรในภาคบริการของไทย

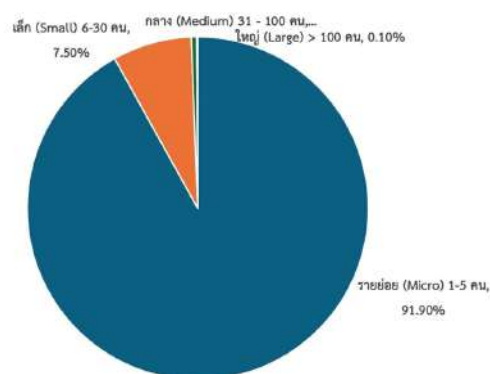
งานศึกษาที่ผ่านมาที่จัดทำผลิภาพการผลิตของไทย ส่วนใหญ่จะวิเคราะห์และคำนวณระดับประเทศ แต่เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้มีการจัดทำข้อมูลสำมะโนอุตสาหกรรมเป็นประจำทุก 5 ปี โดยบูรณาการดำเนินการไปพร้อมกับสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ ภายใต้ชื่อ “สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม” ทั้งนี้ สำมะโนอุตสาหกรรมจัดทำมาแล้ว 6 ครั้ง ได้แก่ ในปี 2507 ปี 2540 ปี 2550 ปี 2555 ปี 2560 และล่าสุด ปี 2565 โดยประโยชน์ของข้อมูลดังกล่าวให้รายละเอียดข้อมูลเชิงลึกของสถานประกอบการในด้านมูลค่าผลผลิต (Gross Output) ค่าใช้จ่ายขั้นกลาง (Intermediate Consumption) และมูลค่าเพิ่ม (Value Added) รวมทั้งข้อมูลแรงงาน ค่าตอบแทนแรงงาน และจำนวนสถานประกอบการราย ทำให้งานศึกษาต่อมาของธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) และธนาคารโลก (2563) สามารถวิเคราะห์ผลิภาพการผลิตระดับสถานประกอบการและกลุ่มอุตสาหกรรมได้ รวมทั้งทราบปัญหาจากการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพระหว่างโรงงานขนาดต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกันอีกด้วย

การศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลระดับสถานประกอบการของสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ธุรกิจทางการค้าและบริการ ล่าสุดปี พ.ศ. 2565 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ครอบคลุมสถานประกอบการ จำนวนทั้งสิ้น 2,044,071 แห่ง โดยตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ภาค	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)
กรุงเทพมหานคร	256,484
ปริมณฑล	176,924
ภาคกลาง	403,647
ภาคเหนือ	370,794
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	483,441
ภาคใต้	352,781
รวม	2,044,071

ตารางที่ 1 : จำนวนสถานประกอบการทั่วประเทศ
ที่มา : สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ธุรกิจทางการค้าและบริการ, 2565

และหากพิจารณาในมิติของขนาดของสถานประกอบการ โดยใช้เกณฑ์จำนวนคนงาน พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 91.9 เป็นสถานประกอบการรายย่อย (Micro) มีคนงาน 1-5 คน รองลงมาเป็นสถานประกอบการขนาดย่อม (Small) ร้อยละ 7.5 มีคน 6 - 30 คน รายละเอียดดังภาพที่ 1

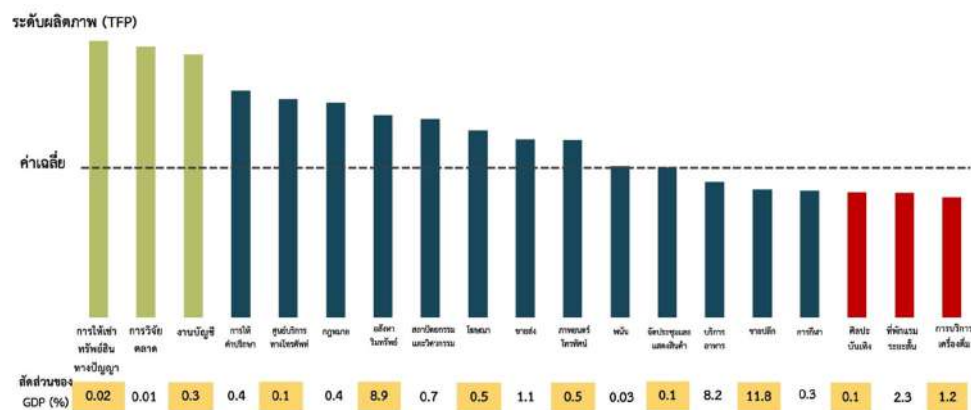

ภาพที่ 1 : ขนาดของสถานประกอบการ
ที่มา : สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ธุรกิจทางการค้าและบริการ, 2565

3. เนื้อหา/ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

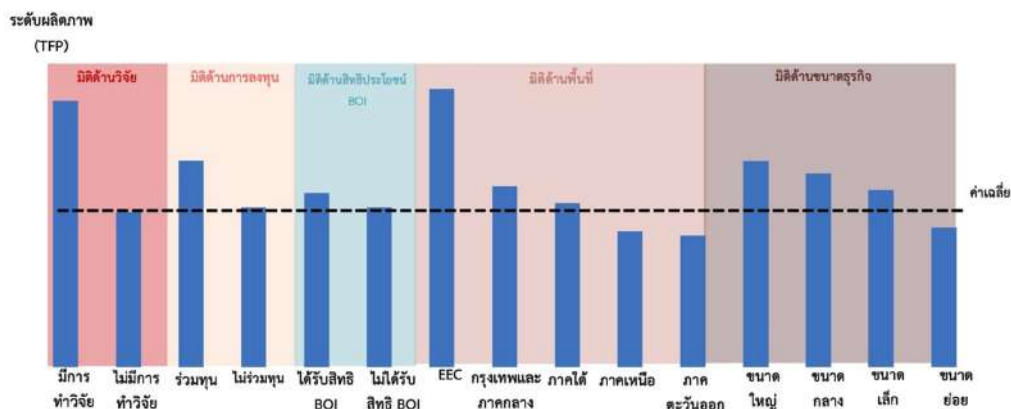
3.1 การวิเคราะห์ในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb–Douglas Production Function ของข้อมูลสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ล่าสุดปี พ.ศ. 2565 พบว่า ภาคบริการที่มีผลิภาพการผลิตรวมสูง ได้แก่ การให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญา การวิจัยตลาด งานบัญชี ซึ่งต้องใช้ทักษะทางวิชาชีพสูง ขณะที่บริการด้านศิลปะบันเทิง ที่พักแรม และบริการเครื่องดื่มจะมีผลิภาพอยู่ในระดับต่ำ รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : ผลิภาพการผลิตของสถานประกอบการ จำแนกตามสาขาบริการ
ที่มา : สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ธุรกิจทางการค้าและบริการ, 2565 วิเคราะห์โดยผู้เขียน
หมายเหตุ : ผลิภาพการผลิตรวมอยู่ในรูปแบบ Log

อย่างไรก็ดี หากภาคบริการมีการดำเนินการวิจัย ร่วมทุนกับต่างประเทศ และมีขนาดใหญ่ มักมีผลิภาพการผลิตที่สูงขึ้น รายละเอียดดังภาพที่ 3

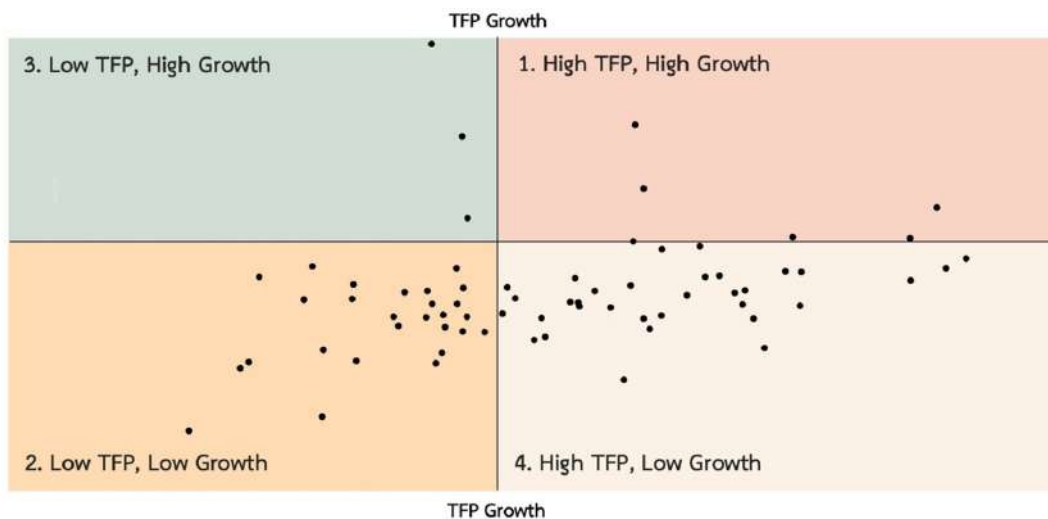

ภาพที่ 3 : ผลิภาพการผลิตของสถานประกอบการ ในมิติอื่น ๆ
ที่มา : สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ธุรกิจทางการค้าและบริการ, 2565 วิเคราะห์โดยผู้เขียน
หมายเหตุ : 1. สถานประกอบการที่เน้นการส่งออก (Export-oriented Firm) มีสัดส่วนการส่งออกในระดับสูงมากกว่าร้อยละ 60 ของยอดขาย

3.2 ผลิตภาพการผลิตรวมอยู่ในรูปแบบ Log

นอกจากนี้ หากวิเคราะห์เปรียบเทียบในมิติของระดับผลิตภาพการผลิตและการอัตราการเติบโตของผลิตภาพการผลิต จะสามารถแบ่งภาคบริการ ได้ ออกเป็น 4 กลุ่ม รายละเอียดดังภาพที่ 4 ได้แก่

1. กลุ่มสถานะดี – กลุ่มระดับผลิตภาพ (TFP) สูง และขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ การวิจัยตลาดและการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ร้านขายปลีกเชื้อเพลิงยานยนต์ การออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง
2. กลุ่มสถานะไม่ดี – กลุ่มระดับผลิตภาพ (TFP) ต่ำ และหดตัวลดลง ได้แก่ การบริการสารสนเทศอื่น ๆ กิจกรรมการสร้างสรรค์ศิลปะและความบันเทิง ร้านขายปลีกสินค้าทั่วไป
3. กลุ่มแนวโน้มดี – กลุ่มระดับผลิตภาพ (TFP) ต่ำ แต่ขยายตัวได้ ได้แก่ การจัดการประชุมและการแสดงสินค้า กิจกรรมการออกแบบเฉพาะด้าน การประมวลผลข้อมูล การจัดการและการให้เช่าพื้นที่บนเครื่องแม่ข่าย
4. กลุ่มแนวโน้มไม่ดี – กลุ่มระดับผลิตภาพ (TFP) สูง แต่หดตัวลดลง ได้แก่ การให้เช่าของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน กิจกรรมการถ่ายภาพ ร้านขายปลีกสินค้าวัฒนธรรมและนันทนาการ

ภาพที่ 4 : เปรียบเทียบผลิตภาพการผลิตของสถานประกอบการ
ที่มา : สำนะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ธุรกิจทางการค้าและบริการ, 2565
และการสำรวจธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ ปี 2563 วิเคราะห์โดยผู้เขียน

ดังนั้นการสนับสนุนให้ภาคบริการมีผลิตภาพที่สูงขึ้นทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น อาจทำได้โดยการส่งเสริมด้านเงินทุน แรงจูงใจ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการในการทำวิจัย การสนับสนุนเพื่อช่วยพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงทรัพยากร สิทธิประโยชน์ และการลงทุนกับต่างประเทศได้ ตลอดจนการยกระดับและปรับทักษะแรงงานให้มีความรู้สูง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ที่ตรงกับความต้องการของตลาด ถือเป็นก้าวแรกในที่น่าประเทศไทยไปสู่บริการสมัยใหม่ (Modern Service) ได้ในไม่ช้า

4. สรุปผล

การวิเคราะห์ผลผลิตภาพการผลิตภาคบริการทั้งในเชิงรายสาขาการผลิตและเชิงพื้นที่ด้วยข้อมูลระดับจุลภาครายสถานประกอบการ พบว่า ภาคบริการที่มีผลผลิตภาพการผลิตรวมสูง ได้แก่ การให้เช่าทรัพย์สินทางปัญญา การวิจัยตลาด งานบัญชี ซึ่งต้องใช้ทักษะทางวิชาชีพสูง ขณะที่บริการด้านศิลปะบันเทิง ที่พักแรมและบริการเครื่องดื่มจะมีผลผลิตภาพอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หากภาคบริการมีการดำเนินการวิจัย ร่วมทุนกับต่างประเทศ และมีขนาดใหญ่ มักมีผลผลิตภาพการผลิตที่สูงขึ้น ดังนั้น การสนับสนุนให้ภาคบริการมีผลผลิตภาพที่สูงขึ้นทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น อาจทำได้โดยการส่งเสริมด้านเงินทุน แรงจูงใจ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการในการทำวิจัย การสนับสนุนเพื่อช่วยพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงทรัพยากร สิทธิประโยชน์ และการลงทุนกับต่างประเทศได้ ตลอดจนการยกระดับและปรับทักษะแรงงานให้มีความรู้สูง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่ตรงกับความต้องการของตลาดถือเป็นก้าวแรกในที่นำประเทศไทยไปสู่บริการสมัยใหม่ (Modern Service) ได้ในไม่ช้า

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

“ไขปริศนาผลผลิตภาพของไทยด้วยกฎแยกข้อมูลจุลภาค”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.pier.or.th/blog/2017/t026/>

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สัตว์ออกทุนของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. 2565 . 2565.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ผลผลิตภาพการผลิตการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย”. เอกสารประกอบการประจำปี 2551. 22 กันยายน 2551.

ภาษาต่างประเทศ

Bartelsman, E. J., & Dhrymes, P. J. “Productivity dynamics: US manufacturing plants”, Journal of productivity analysis. 1998. P.5–34.

Doraszelski, U., & Jaumandreu, J. “R&D and Productivity: Estimating endogenous productivity”, Review of economic studies. 2013. p.1338–1383.

Jorgenson, D. W. “Innovation and Productivity Growth: TW Schultz lecture”, American Journal of Agricultural Economics. 2011, p.276–296.

Saliola, F., & Seker, M. “Total factor productivity across the developing world”, The World Bank. 2011, p.1–8.

World Bank. “Thailand Manufacturing Firm Productivity Report”, 2020

รู้ทันภัยมิจฉาชีพ “ไม่เชื่อ ไม่โอนไว ไม่แนใจให้เช็ก”

สมาชิกสามารถติดตามข้อมูล ข่าวสารและสิทธิประโยชน์สำคัญผ่านช่องทางบัญชีทางการของ กบข. เท่านั้น โดยขอให้สมาชิกหลีกเลี่ยงการกดลิงก์หรือเว็บไซต์ที่ไม่น่าเชื่อถือ หากท่านได้รับการติดต่อจากบุคคลที่ไม่สามารถยืนยันตัวตนได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของ กบข. หรือ พบเห็นพฤติกรรมหลอกลวงแอบอ้างเป็น กบข. แจ้งเบาะแสมาได้ที่ "สายด่วนแจ้งเหตุมิจฉาชีพแอบอ้างเป็น กบข." โทร. 1179 กด 5

ช่องทางบัญชีทางการของ กบข.

My GPF Application

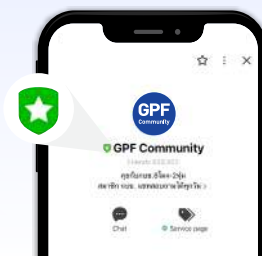
ต้องติดตั้งแอปพลิเคชันจาก
แหล่งที่น่าเชื่อถือได้ เช่น App Store
Google Play Huawei AppGallery

LINE กบข.

Official Account
ต้องมีโลโก้เขียว

Facebook กบข.

Official Page
ต้องมีเครื่องหมายยืนยัน

YouTube กบข.

Official Channel
www.youtube.com/@gpf1179

Tiktok กบข.

Official Channel
[@gpf_community](https://www.tiktok.com/@gpf_community)

เว็บไซต์ กบข.

Official Website
www.gpf.or.th

โทร. 1179

ศูนย์บริการข้อมูลสมาชิก (Contact Center)

อีเมล

member@gpf.or.th

นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบแตกต่างกันระหว่างภูมิภาค และสาขาการผลิตอย่างไร?

บทความโดย

ดร.กวิน เอี่ยมตระกูล

นางสาวกัณตา ศุขสาตร

นางสาวบุณยทริกา ชลพิทักษ์วงศ์

นางสาวปภัช สุจิตร์ตันนันท

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทความนี้เป็นผลงานนวัตกรรมที่ได้รับรางวัล รางวัลชนะเลิศระดับ Gold การพัฒนาแบบจำลองผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคระดับสาขาการผลิตด้วยฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบการดำเนินนโยบายการคลังเชิงลึก ในการประกวดเพชรวายุภักษ์ ครั้งที่ 9 ประจำปี พ.ศ. 2567 ประเภทหน่วยงานระดับกอง หรือส่วนราชการที่เทียบเท่ากอง : ผลงานนวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ กองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

1. ความเป็นมา

นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลต่อเศรษฐกิจประเทศอย่างไร? สาขาไหนได้ประโยชน์มากกว่ากัน? กลุ่มคนจนหรือคนรวยใครได้รับประโยชน์มากกว่า? ผลกระทบแตกต่างกันอย่างไรระหว่างภูมิภาค? มักเป็นคำถามที่นักวิเคราะห์ต่างๆ พยายามหาคำตอบเมื่อต้องใช้ประเมินผลนโยบายเศรษฐกิจ

ในอดีตแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคแบบดั้งเดิมที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบของมาตรการการคลังและปัจจัยภายนอกที่มีต่อเศรษฐกิจ เพื่อประกอบการพิจารณาออกแบบ ทบทวน และดำเนินนโยบายการคลัง จะมีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์การดำเนินนโยบายการคลังที่เป็นการทั่วไป ในลักษณะภาพรวมเชิงมหภาคเท่านั้น (Macroeconomic) แต่ในปัจจุบันการจัดทำนโยบายการคลังมีความเฉพาะเจาะจง (Targeted Policy) มากขึ้นในหลายมิติ อาทิ มิติรายได้ (เช่น โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ ปี 2567 ผ่านผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและคนพิการ เป็นต้น) มิติพื้นที่ (เช่น การพัฒนาเขตเศรษฐกิจ EEC และ SEC เป็นต้น) และมิติสาขาการผลิต (เช่น มาตรการภาษีอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น) ดังนั้น การพัฒนาแบบจำลองคณิตศาสตร์แบบใหม่จึงมีความจำเป็น เพื่อให้สามารถสามารถคำนวณผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยจะสามารถประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ถึงในระดับภูมิภาคและระดับสาขาการผลิต

ภาพที่ 1 : แนวคิดการพัฒนาแบบจำลองผลกระทบทางเศรษฐกิจ
ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้เขียน

2. แนวทางการศึกษา

แบบจำลองทางคณิตศาสตร์แบบใหม่ที่ได้จากการศึกษาและพัฒนาคือ แบบจำลองตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระหว่างภูมิภาค (Inter-regional Input Output Table) ซึ่งเกิดจากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) หลายแหล่ง ที่มีความเป็นปัจจุบันและมีความครบถ้วนมากกว่าเดิม เพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและในมิติสาขาการผลิต โดยผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองนี้ จะเป็นประโยชน์ในการการจัดทำนโยบายเศรษฐกิจ รวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาสู่สาธารณะ และยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนต่างชาติเกี่ยวกับประเทศไทย ในเรื่องความคุ้มค่าของเม็ดเงินลงทุนและผลตอบแทนที่จะได้รับ ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของประเทศเพิ่มมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีการกระจายความเจริญไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ เมือง และภูมิภาค อีกด้วย

2.1 ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table: IO)

ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table: IO) เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยทางเศรษฐกิจทั้งระดับจุลภาคและมหภาคในด้านผลกระทบของการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่มีต่อระดับผลผลิตและราคา อีกทั้งยังใช้วิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้อีกด้วย ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตนี้ถูกพัฒนาจากแนวความคิดของ Francois Quesnay และ Leon Walras สำหรับใช้วิเคราะห์ผลกระทบความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตหรือสาขาการผลิตต่าง ๆ ทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจเข้าไว้ด้วยกัน ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอย่างเป็นระบบ (Systematic) โดยการเชื่อมโยงดังกล่าวจะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value added) หรือระดับการผลิตของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในระบบเศรษฐกิจใดระดับใดระดับหนึ่งเพิ่มขึ้นโดยรวมทั้งหมด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการโดยรวมที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (Opened Economies) หากความต้องการในการบริโภคขั้นสุดท้ายมีสูงกว่าการผลิตที่เกิดขึ้นในประเทศ ความต้องการส่วนหนึ่งจะถูกตอบสนองโดยสินค้าและบริการที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และสาขาการผลิตต่าง ๆ ในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตจะถูกจำแนกตามประเภทรายการสินค้าและบริการ (Commodity)

สำหรับประเทศไทย ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตเริ่มเผยแพร่อย่างเป็นทางการและถือได้ว่าเป็น ตารางแรกของประเทศไทย คือ ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี พ.ศ. 2518 ที่จัดทำโดยสำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และสถาบันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่น (Institute of Developing Economies: IDE) ภายใต้โครงการ Thailand Input-Output Joint Project ซึ่งมีการแบ่งสาขาเศรษฐกิจออกเป็น 180 สาขา และหลังจากนั้นสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการจัดทำตารางปัจจัยการผลิต และผลผลิตเป็นประจำทุก 5 ปี และมีการจัดทำสาขาผลผลิตเป็น 4 รูปแบบ โดยจำแนกสินค้าและบริการ ออกเป็น 180 58 26 และ 16 สาขา และแม้ว่าจะมีการจัดจำแนกสาขาการผลิตแบบใดก็ตาม ก็ยังครอบคลุม สาขาการผลิตที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการ รายละเอียดตัวอย่างตาราง ปัจจัยการผลิตและผลผลิตดังภาพที่ 2

สาขาการผลิต	1	2		180	การบริโภค ภาคเอกชน	การบริโภค ภาครัฐ	การลงทุน	การส่งออก	การนำเข้า	ผลผลิตรวม
1 การทำนา	ปัจจัยขั้นกลาง (Intermediate Inputs)				อุปสงค์ขั้นสุดท้าย (Final Demand)					ผลผลิตรวม (Total Gross Output)
2 การปลูกข้าวโพด										
....										
180 ไม่สามารถระบุได้										
ค่าตอบแทนแรงงาน	มูลค่าเพิ่ม (Value Added)									
ผลตอบแทนการผลิต										
ค่าเสื่อมราคา										
ภาษีทางอ้อมสุทธิ										
ผลผลิตรวม	ผลผลิตรวม (Total Gross Output)									

ภาพที่ 2 : ตัวอย่างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต
ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้เขียน

ดังนั้น สำหรับการศึกษเพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค และระดับสาขาการผลิตนี้ จึงจะใช้แบบจำลอง Policy and Regional Impact Model for Economics (PRIME) ที่ออกแบบมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในสาขาการผลิต การลงทุน หรือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ ต่อเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคและในระดับประเทศ ซึ่งสะท้อนความเชื่อมโยง ระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต จำนวน 16 สาขาเศรษฐกิจ ใน 7 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก เพื่อศึกษาการไหลของทรัพยากรและผลผลิตจากภูมิภาคหนึ่ง ไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง ซึ่งจะช่วยในการคำนวณและจำลองผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรม ทางเศรษฐกิจในหลายมิติ ดังมีรายละเอียดตามภาพที่ 3

เครื่องมือที่ใช้พัฒนาคืออะไร ? แตกต่างจากอดีตอย่างไร ?

Policy and Regional Impact Model for Economics (PRIME)

จำนวน 16 สาขาการเศรษฐกิจ 7 ภูมิภาค

ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระหว่างภูมิภาค (Interregional Input-Output Table: IRIOT)		กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล						ภาคตะวันตก			อุปสงค์ ขั้นสุดท้าย	ส่งออก	ผลผลิต รวม
		เกษตรกรรม		ขนส่ง	เกษตรกรรม		ขนส่ง	เกษตรกรรม		ขนส่ง			
กรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล	เกษตรกรรม	ปัจจัยการผลิตชั้นกลาง											
	ขนส่ง												
	เกษตรกรรม												
	ขนส่ง												
ภาคตะวันตก	เกษตรกรรม												
	ขนส่ง												
นำเข้า		การนำเข้าปัจจัยชั้นกลาง									นำเข้า		
ค่าตอบแทนแรงงาน ค่าประกอบการส่วนเกิน ค่าเสื่อมราคา ภาษีเงิน่ออสูติ ผลผลิตรวม		มูลค่าเพิ่ม											

ที่มา : ปรับปรุงจาก Zheng และคณะ (2021)

ภาพที่ 3 : การปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาแบบจำลอง
ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้เขียน

2.2 วิธีการศึกษา

2.2.1 รวบรวมงานศึกษาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนประสานผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ขั้นสูง รวมถึงติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทยและทำความเข้าใจโจทย์ที่ต้องการจะวิเคราะห์ เนื่องจากจะมีผลต่อวิธีคำนวณที่แตกต่างกัน เช่น กรณีออกแบบโครงการ ที่ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยเท่านั้นจะเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจแตกต่างจากการจ่ายเงินให้ทุกคนแค่นั้น และในรายภูมิภาคจะทำให้เกิดการเติบโตอย่างไร เป็นต้น

2.2.2 ศึกษาทำความเข้าใจตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตโดยมีรายละเอียดสูงสุด 180 สาขา และจัดเรียงข้อมูลในตารางเพื่อให้พร้อมใช้งานสำหรับการวิเคราะห์ระดับรายสาขา

2.2.3 พัฒนาแบบจำลองให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ครอบคลุมภาคอุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจ และพัฒนาเป็นแบบจำลอง Social Accounting Matrix เพื่อให้สามารถวิเคราะห์การบริโภคของประชาชนแต่ละกลุ่มรายได้

2.2.4 พัฒนาแบบจำลอง PRIME ให้มีรายละเอียดเพิ่มขึ้นด้วยการบูรณาการข้อมูลหลายแหล่ง นอกจากนี้ ในกรณีที่เป็นกรณีเงินเพื่อการบริโภค จำเป็นต้องคำนวณความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to Consume: MPC) เพื่อคำนวณอุปสงค์ใหม่ที่จะนำไปคำนวณในแบบจำลอง โดยหากเป็นผู้มีรายได้น้อยก็จะส่งผลให้เงินหมุนเวียนเข้าสู่เศรษฐกิจสูงกว่า อีกทั้ง การคำนวณผลกระทบต่อ GDP ด้วยแบบจำลอง Social Accounting Matrix ทำให้ทราบตัวคูณทางการคลังว่าในกรณีที่ให้เงินกับผู้ที่มีรายได้น้อยมีตัวคูณทางการคลังที่สูงกว่าการให้เงินเป็นการทั่วไป อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อ GDP จะต่ำกว่า และสำหรับผลรายภูมิภาคจะนำเอาจำนวนเงินจำแนกตามข้อมูลทะเบียนราษฎร์รายภูมิภาค

มาพิจารณาว่าแต่ละภูมิภาคจะมีการโอนเงินลงไปเท่าใด แล้วนำเข้าแบบจำลอง PRIME เพื่อวิเคราะห์ตัวคูณและผลต่อ GDP ซึ่งจะพบว่าภูมิภาคที่รายได้น้อย ผลิตภาพต่ำ ตัวคูณจะต่ำ แต่ GDP ขยายตัวมากกว่า

2.3 ข้อมูลที่ใช้

การพัฒนาแบบจำลองตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระหว่างภูมิภาค (Inter-regional Input Output Table) ให้มีความเป็นปัจจุบัน มีความครบถ้วนมากกว่าเดิม และมีความครอบคลุมในหลายมิติ ทำให้ต้องรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) หลายแหล่ง ได้แก่

2.3.1 ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ปี 2558 จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการใช้ผลผลิต 16 สาขาการผลิต

2.3.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ปี 2565 จำนวน 7 ภูมิภาค จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านอุปทาน (Supply Side) ใน 16 สาขาการผลิต

2.3.3 ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2566 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งแสดงข้อมูลรายได้ รายจ่าย และหนี้สินของครัวเรือน ของครัวเรือนทั่วประเทศไทยจำนวน 28,800 ครัวเรือน

2.3.4 ข้อมูลสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม ปี 2565 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งแสดงจำนวนและลักษณะที่สำคัญของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตทั่วประเทศ จำนวน 438,259 แห่ง และแสดงจำนวนและลักษณะที่สำคัญของสถานประกอบการในการดำเนินธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการทั่วประเทศ จำนวน 2 ล้านแห่ง

2.3.5 ข้อมูลงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงาน (GFMIS) ปี 2566 จากกรมบัญชีกลาง

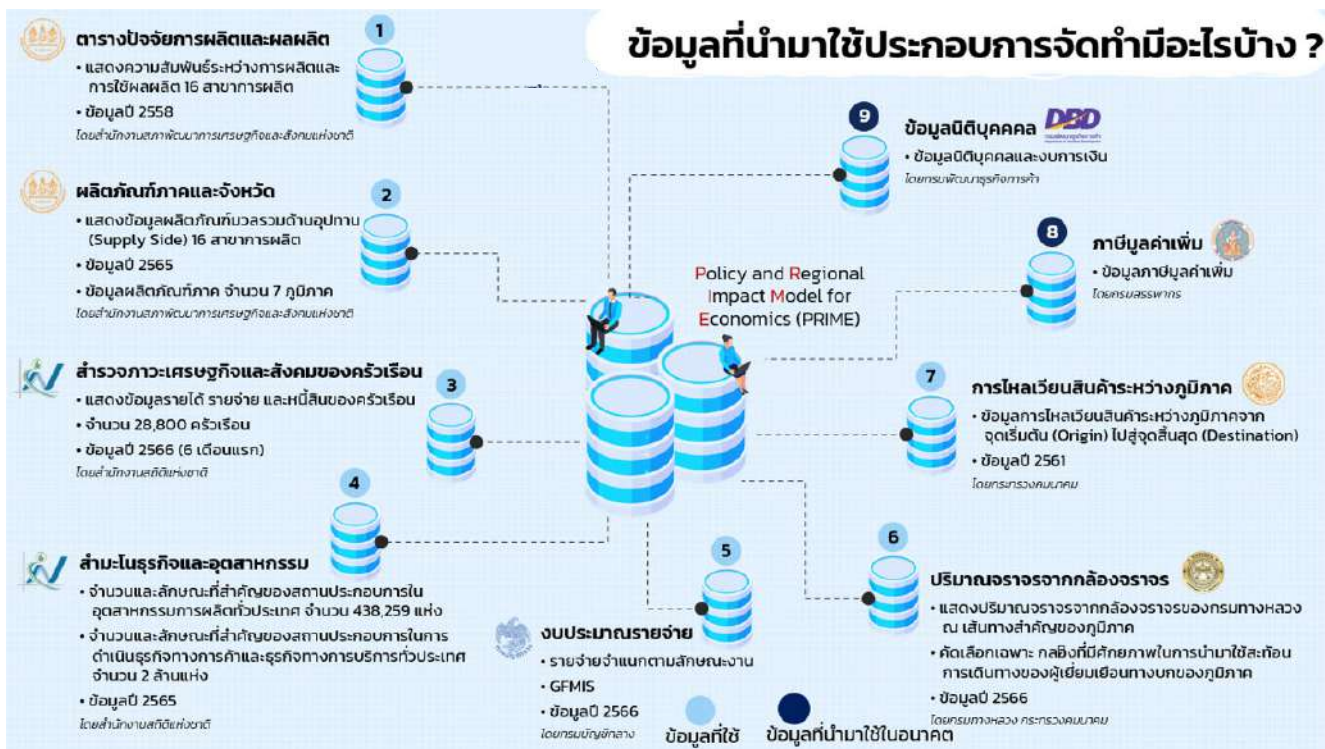
2.3.6 ข้อมูลปริมาณจราจรจากกล้องจราจร ปี 2566 จากกรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม ซึ่งแสดง

ปริมาณจราจรจากกล้องจราจรของกรมทางหลวง ถนนเส้นทางสำคัญของภูมิภาค และคัดเลือกเฉพาะกล้องที่มีศักยภาพในการนำมาใช้สะท้อนการเดินทางของผู้เยี่ยมเยือนทางบกของแต่ละภูมิภาค

2.3.7 ข้อมูลการไหลเวียนสินค้าระหว่างภูมิภาคจากจุดเริ่มต้น (Origin) ไปสู่จุดสิ้นสุด (Destination) ปี 2561 จากกระทรวงคมนาคม

สำหรับการศึกษาและพัฒนาแบบจำลองในระยะถัดไป อาจมีการขยายขอบเขตของแหล่งข้อมูล โดยอาจรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม อาทิ ข้อมูลนิติบุคคล และงบการเงินจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และข้อมูลภาษีมูลค่าเพิ่มจากกรมสรรพากร โดยสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 : ข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดทำแบบจำลอง
 ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้เขียน

3. ผลการวิเคราะห์

การพัฒนาแบบจำลอง PRIME จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจในเชิงลึกที่สามารถแยกแยะและประเมินผลกระทบได้ในแต่ละระดับภูมิภาคและสาขาการผลิตต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การออกแบบนโยบายการคลังที่มีความเฉพาะเจาะจง (Targeted Policy) เนื่องจากแบบจำลอง PRIME เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ช่วยในการจำลองผลกระทบของนโยบายเศรษฐกิจที่มีความเฉพาะเจาะจงต่อสาขาการผลิตในแต่ละภูมิภาคได้อย่างละเอียดและแม่นยำ แบบจำลองนี้ทำให้สามารถประเมินผลกระทบของมาตรการทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นในระดับภูมิภาคได้ ด้วยการแยกแยะผลกระทบตามสาขาการผลิตในแต่ละพื้นที่ โดยจะสามารถ

คาดการณ์ได้ว่า การอัดฉีดเงินจำนวนเท่ากันลงในภูมิภาคที่แตกต่างกัน หรือการอัดฉีดเงินลงในสาขาการผลิตที่แตกต่างกัน จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาค ตลอดจนผลกระทบที่เชื่อมโยงไปยังภูมิภาคอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไรร ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากแบบจำลองสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ผลกระทบต่อภูมิภาค และ 2) ผลกระทบเชื่อมโยง ได้แก่ ผลกระทบไปยังภูมิภาคอื่น (Spillover Effect) และผลกระทบแบบวงจรป้อนกลับ (Feedback Effects) นอกจากนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นการเทียบกับกรณีฐาน (Baseline) ปี 2565 ณ ระดับราคาคงที่ (Real Term) อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อและอัตราการว่างงานตามทฤษฎี Phillips Curve และความสัมพันธ์ระหว่าง GRP และอัตราการว่างงานตามหลัก Okun's law

การวิเคราะห์ข้อมูลในระดับนี้จะช่วยสนับสนุนการวิเคราะห์หาปัจจัยที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละอุตสาหกรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตเศรษฐกิจ EEC หรือการวิเคราะห์ผลกระทบจากการจัดสวัสดิการที่ส่งผลต่อการบริโภคและการลงทุนในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นต้น แบบจำลองนี้สามารถประเมินผลได้อย่างครอบคลุมและช่วยในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่มีความเฉพาะกลุ่มมากขึ้น โดยผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบจำลองนี้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างชัดเจนและโปร่งใส ลดการใช้ดุลยพินิจที่อาจเกิดขึ้นในการตัดสินใจ อีกทั้งผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนต่างชาติเกี่ยวกับประเทศไทย ในเรื่องความคุ้มค่าของเม็ดเงินลงทุนและผลตอบแทนที่จะได้รับซึ่งส่งผลให้รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากมีการกระจายความเจริญไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ

นอกจากนี้ ผลสำเร็จของการพัฒนาแบบจำลองนี้ยังช่วยให้สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังมีเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการประเมินผลกระทบจากโครงการต่าง ๆ ในระดับภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจการคลังแก่รัฐบาลได้อย่างเหมาะสมและตรงจุด ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาศักยภาพของประเทศในระยะยาว และเพิ่มความมั่นคงของเศรษฐกิจโดยรวม เช่น การจัดสรรงบประมาณจำนวน 10,000 ล้านบาทไปยัง กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้สูงที่สุดในภาคการค้า แต่ต่ำที่สุดในภาคปิโตรเลียม ขณะเดียวกันการจัดสรรงบประมาณไปยังภาคการก่อสร้างจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้สูงที่สุดในภาคตะวันออก แต่ต่ำที่สุดในภาคตะวันตก ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 : การประเมินผลกระทบจากการจัดสรรเงินลงทุนเพิ่มขึ้น 10,000 ล้านบาทไปยังสาขาต่าง ๆ ของแต่ละภาคต่อเศรษฐกิจภูมิภาค
ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้เขียน

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแบบจำลองนี้ยังมีจุดที่ต้องพิจารณา โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งที่มีมาตรฐานต่างกัน อาทิ ข้อมูลการบริโภคภาคเอกชนที่ใช้มาตรฐาน Classification of Industrial Consumption by Purpose (COICOP) หรือข้อมูลรายจ่ายรัฐบาลที่ใช้มาตรฐาน Government Financial Statistics (GFS) ซึ่งทำให้ต้องมีการจัดการและปรับข้อมูลให้สอดคล้องกันก่อนนำมาประมวลผลในแบบจำลอง เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ออกมาเป็นไปตามหลักการสมดุระหว่างอุปสงค์และอุปทาน นอกจากนี้ หากในอนาคตต้องการขยายขอบเขตของสาขาการผลิตให้มากขึ้น อาจจะต้องใช้แหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถคำนวณและวิเคราะห์ผลกระทบได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แบบจำลอง PRIME เป็นแบบจำลองเบื้องต้น ความน่าเชื่อถือและคุณภาพของผลการวิเคราะห์ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ วิธีการสร้างตารางและจำนวนสาขาการผลิต การนำไปใช้จำเป็นต้องพึงระวังถึงข้อจำกัดนี้ด้วย

4. สรุป

การพัฒนาแบบจำลองผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคและระดับสาขาการผลิต ด้วยการใช้ Big Data ช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังที่มีความเฉพาะเจาะจง มีความแม่นยำและครบถ้วนมากกว่าแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคดั้งเดิมที่มักใช้ในการวิเคราะห์ในระดับภาพรวมเท่านั้น แบบจำลองใหม่นี้ช่วยในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคและสาขาการผลิตที่ละเอียดมากขึ้น อาทิ ผลกระทบจากโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หรือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ EEC นอกจากนี้ยังช่วยในการออกแบบนโยบายเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทยให้แก่นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

โดยรวมแล้วแบบจำลองนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการวางแผนและออกแบบนโยบายเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาภูมิภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อันมีส่วนในการกระตุ้นการกระจายความเจริญไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ทำให้เศรษฐกิจไทยสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนและมีความเสถียรมากขึ้น

เช่า ซื้อรถกระบะ ไม่กวนเพื่อนคำ
มีกระบะใหม่ไว้ทำกิน

ฟรี ค่าธรรมเนียม
ค้ำประกัน

3 ปี แรก

ค้ำยาว

7 ปี

ค่าธรรมเนียม
ค้ำประกันต่ำ

1.5%
ต่อปี (ปีที่ 4-7)

รับคำขอตั้งแต่ **วันที่ 1 เมษายน** ถึง **30 ธันวาคม 2568**

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

บสย. Call Center
0-2890-9999

LINE OA
@tcgfirst

ภาชีคาร์บอนกับบทบาทของท้องถิ่น : กรณีศึกษากลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

บทความโดย

อรกัณยา เตชะไพบุลย์

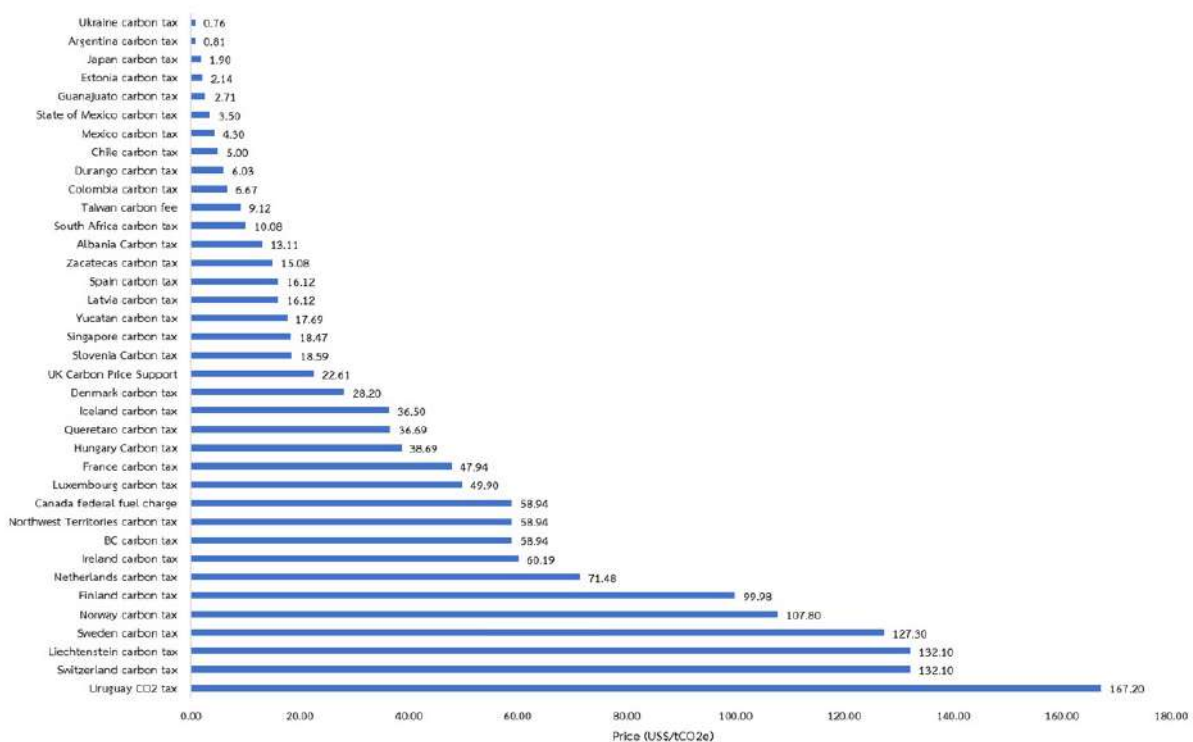
จิตมาศ แสงสุวรรณ

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

1. บทนำ

ในปัจจุบันการกำหนดราคาคาร์บอนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั่วโลก โดยภาษีคาร์บอนถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่หลายประเทศให้ความสนใจและนำมาใช้เพื่อช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศของตน ซึ่งในปี 2567 ธนาคารโลกเผยแพร่ข้อมูลการกำหนดราคาคาร์บอนที่บังคับใช้อยู่ 72 รายการ ประกอบด้วยวิธีการทางภาษี 37 รายการ และวิธีระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Trading System หรือ ETS) 35 รายการ (รวมในระดับภูมิภาค 1 รายการ คือ ทวีปยุโรป หรือ European Union Emissions Trading System (EU ETS)) สามารถจำแนกเฉพาะประเทศที่ใช้วิธีการอัตราภาษีคาร์บอน ดังภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงอัตราภาษีคาร์บอนทั่วโลก โดยประเทศที่ใช้อัตราภาษีคาร์บอนสูงที่สุด 5 อันดับแรก คือ ประเทศอูรุกวัย ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศลิกเตนสไตน์ ประเทศสวีเดน และประเทศนอร์เวย์ โดยจัดเก็บอัตราภาษีอยู่ที่ 167.17 132.12 127.25 และ 107.78 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าหนึ่งตัน (ton of Carbon dioxide equivalent หรือ tCO₂e) ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นประเทศในทวีปยุโรป ในขณะที่ประเทศในทวีปเอเชียในปัจจุบันมีการนำไปใช้เพียง 3 ประเทศ คือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน และประเทศสิงคโปร์ โดยจัดเก็บอัตราภาษีค่อนข้างต่ำอยู่ที่ 1.90 9.12 และ 18.47 ดอลลาร์สหรัฐต่อ tCO₂e ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่านโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นที่แพร่หลายในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งรายได้จากภาษีคาร์บอนมักถูกนำไปใช้สนับสนุนโครงการพัฒนาพลังงานสะอาด พลังงานหมุนเวียน และการชดเชยผลกระทบต่อประชาชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นอีกด้วย

ภาพที่ 1 : ข้อมูลอัตราภาษีคาร์บอนทั่วโลก
ที่มา : ธนาคารโลก (World Bank Group), 2024

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการจัดเก็บภาษีคาร์บอนโดยท้องถิ่น มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มอบอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการการเก็บภาษีคาร์บอนด้วยตนเอง ทั้งที่ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและผลักดันมาตรการเพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทยยังไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีคาร์บอน ดังนั้น การจัดเก็บภาษีคาร์บอนโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของท้องถิ่นจึงอาจมีความจำเป็น เพื่อให้การดำเนินการภาษีคาร์บอนในประเทศไทยบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุม

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีคาร์บอนในต่างประเทศ โดยถอดบทเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของท้องถิ่นในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งประกอบด้วยประเทศสวีเดน ประเทศแคนาดา และประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นการวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายที่อาจต้องคำนึงถึงหากมีการบังคับใช้มาตรการภาษีคาร์บอนในประเทศไทยในระยะต่อไป ซึ่งอาจขยายไปสู่ภาคการผลิตและภาคครัวเรือน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของท้องถิ่น

2. ความเป็นมา

แนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับภาษีคาร์บอน มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์จากงานของอาเธอร์ พิกูว ในปี 2463 ซึ่งเป็นการจัดเก็บภาษีจากการปล่อยผลกระทบภายนอกเชิงลบที่เรียกว่า “ภาษีพิกูวเวียน” (Pigouvian Tax) ซึ่งแม้ว่าแนวคิดเหล่านี้จะมีมานานแล้ว แต่ได้เริ่มมีการพูดถึงอีกครั้งในช่วงปี 2513 – 2523 ท่ามกลางความกังวลเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ทั่วโลกต่างให้ความสนใจต่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นักเศรษฐศาสตร์ เช่น วิลเลียม บาวมอล (Baumol, 1972) วิลเลียม นอร์เดาส์ (Nordhaus, 1977) และเดวิด มอนต์โกเมอรี (Montgomery, 1972) จึงเริ่มศึกษาเกี่ยวกับภาษีคาร์บอน และวิธีการกำหนดราคาคาร์บอนอื่น ๆ โดยแนวคิดการจัดเก็บภาษีคาร์บอนเริ่มได้รับการยอมรับและนำไปใช้จริงครั้งแรกในประเทศฟินแลนด์เมื่อปี 2533 ตามมาด้วยประเทศสวีเดนในปีถัดมา ซึ่งถือเป็นหนึ่งในประเทศที่ใช้มาตรการภาษีคาร์บอนที่ครอบคลุมและเข้มงวดที่สุดในขณะนั้น จนกลายเป็นต้นแบบให้กับหลายประเทศในยุโรป และขยายไปสู่หลายทวีปทั่วโลก

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในหลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากขึ้นผ่านมาตรการต่าง ๆ รวมถึงการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ที่เริ่มใช้ในปี 2540 ความตกลงปารีส (Paris Agreement) ในปี 2558 และมาตรการที่ได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบันคือ Cross-Border Carbon Adjustment Mechanism (CBAM) หรือ มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ซึ่งเริ่มนำมาใช้ในปี 2566 โดยเป็นมาตรการจัดเก็บภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าที่มีการปล่อยคาร์บอนสูงในกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความไม่เป็นธรรมต่ออุตสาหกรรมภายในสหภาพยุโรป ซึ่งต้องเผชิญกับต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมที่สูงกว่าประเทศอื่น ๆ ซึ่งมาตรการนี้จะมีผลบังคับใช้อย่างถาวรในปี 2569

จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้ความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน ส่งผลให้หลายประเทศออกกฎหมายและมาตรการใหม่ ๆ รวมถึงภาษีคาร์บอน เพื่อให้ภาคเอกชนดำเนินการอย่างครอบคลุมและจัดการผลกระทบด้านลบในห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กลไกราคาคาร์บอน (Carbon Pricing)

กลไกราคาคาร์บอน เป็นกลไกการลดก๊าซเรือนกระจกโดยการทำให้ก๊าซเรือนกระจกมีต้นทุนหรือราคาที่ต้องจ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งสามารถผลักดันให้ผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยการกำหนดราคาคาร์บอนมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับนโยบายและเป้าหมายของแต่ละประเทศหรือองค์กร¹ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 External Pricing หรือการกำหนดราคาโดยพิจารณาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่

3.1.1 ระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ETS) หรือเรียกว่าระบบ Cap-and-Trade โดยรัฐอาจกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวม (Cap) และจัดสรรสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในรูปของใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Allowance) แก่ผู้ผลิต ถ้าผู้ผลิตรายใดปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าจำนวนในใบอนุญาตก็สามารถนำใบอนุญาตที่เหลือไปขายต่อได้ หรือถ้าผู้ผลิตรายใดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากเกินไปก็

ที่ได้รับ ก็ต้องซื้อใบอนุญาตจากผู้ผลิตรายอื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดการซื้อขายขึ้น (Trade) เป็นระบบจำกัดปริมาณแล้วแลกเปลี่ยน (Cap-and-Trade) โดยราคาในการซื้อขายใบอนุญาตจะถูกกำหนดจากอุปสงค์และอุปทานในตลาด

ในปัจจุบันกว่า 36 ประเทศใช้ระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดย EU ETS ของสหภาพยุโรปเป็นระบบแรกและใหญ่ที่สุด ออกแบบมาเพื่อลดมลพิษจากภาคพลังงาน อุตสาหกรรม และการบิน ด้วยราคาซื้อขายสูงและส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตที่อยู่นอกสหภาพยุโรป²

3.1.2 ภาษีคาร์บอน (Carbon Tax) เป็นภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่รัฐบาลเรียกเก็บตามปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปล่อยออกมาในแต่ละครั้งของการดำเนินกิจกรรมของโรงงาน โรงไฟฟ้า และยานยนต์ต่าง ๆ จากการผลิต การจำหน่าย หรือใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ หรือถ่านหิน โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดอัตราภาษีต่อหน่วยการปล่อย (ต่อ 1 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า)

1 กลไกราคาคาร์บอน (Carbon Pricing Mechanism) : ทางเลือกในการลดก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพ, องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

2 เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต, <http://www.fpojournal.com/carbon-credits-118/>

3.1.3 กลไกซื้อขายก๊าซเรือนกระจก (Credit Mechanism) เป็นกลไกการลดก๊าซเรือนกระจกแบบหนึ่ง โดยกำหนดให้ก๊าซเรือนกระจกมีราคาแล้วนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำ ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้เรียกว่าคาร์บอนเครดิต ซึ่งสามารถวัดปริมาณและนำไปซื้อขายในตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตได้ โดยอาจนำไปใช้ในการบรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกทั้งในระดับภูมิภาค (Subnational ETS) หรือระดับประเทศ (National ETS) นอกจากนี้ อาจนำไปใช้ชดเชยในตลาดภาคสมัครใจ ได้แก่ กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism หรือ CDM) กลไกเครดิตร่วม (Joint Crediting Mechanism หรือ JCM) และโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program หรือ T-VER) เป็นต้น

3.2 Internal Pricing หรือการกำหนดราคาโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในขององค์กร

การกำหนดราคาคาร์บอนภายในองค์กร (Internal Carbon Pricing หรือ ICP) บริษัท หรือหน่วยงานเป็นผู้กำหนดราคาคาร์บอนภายในองค์กรให้อยู่ในรูปแบบตัวเงิน เพื่อสามารถประเมินต้นทุนที่แท้จริงของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และนำมาใช้ในการตัดสินใจลงทุนและการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมการลงทุนในโครงการที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยบริหารจัดการความเสี่ยง เตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบต่าง ๆ และสร้างโอกาสการลงทุนในธุรกิจใหม่เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ธุรกิจ ตัวอย่างองค์กรที่นำมาใช้ เช่น กลุ่มบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท บางจาก จำกัด (มหาชน) เป็นต้น โดยประเทศไทยใช้ระบบนี้ในสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

4. หลักการการจัดเก็บภาษีคาร์บอน

ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกจัดเก็บภาษีคาร์บอนแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ภาษีคาร์บอนต่อก๊าซเรือนกระจกครอบคลุมก๊าซหลายประเภท เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มีเทน (CH₄) ไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs) เพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFCs) และซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF₆) รวมถึงการรั่วไหล และกระบวนการผลิตส่วนอีกชนิดหนึ่ง คือ ภาษีคาร์บอนต่อก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

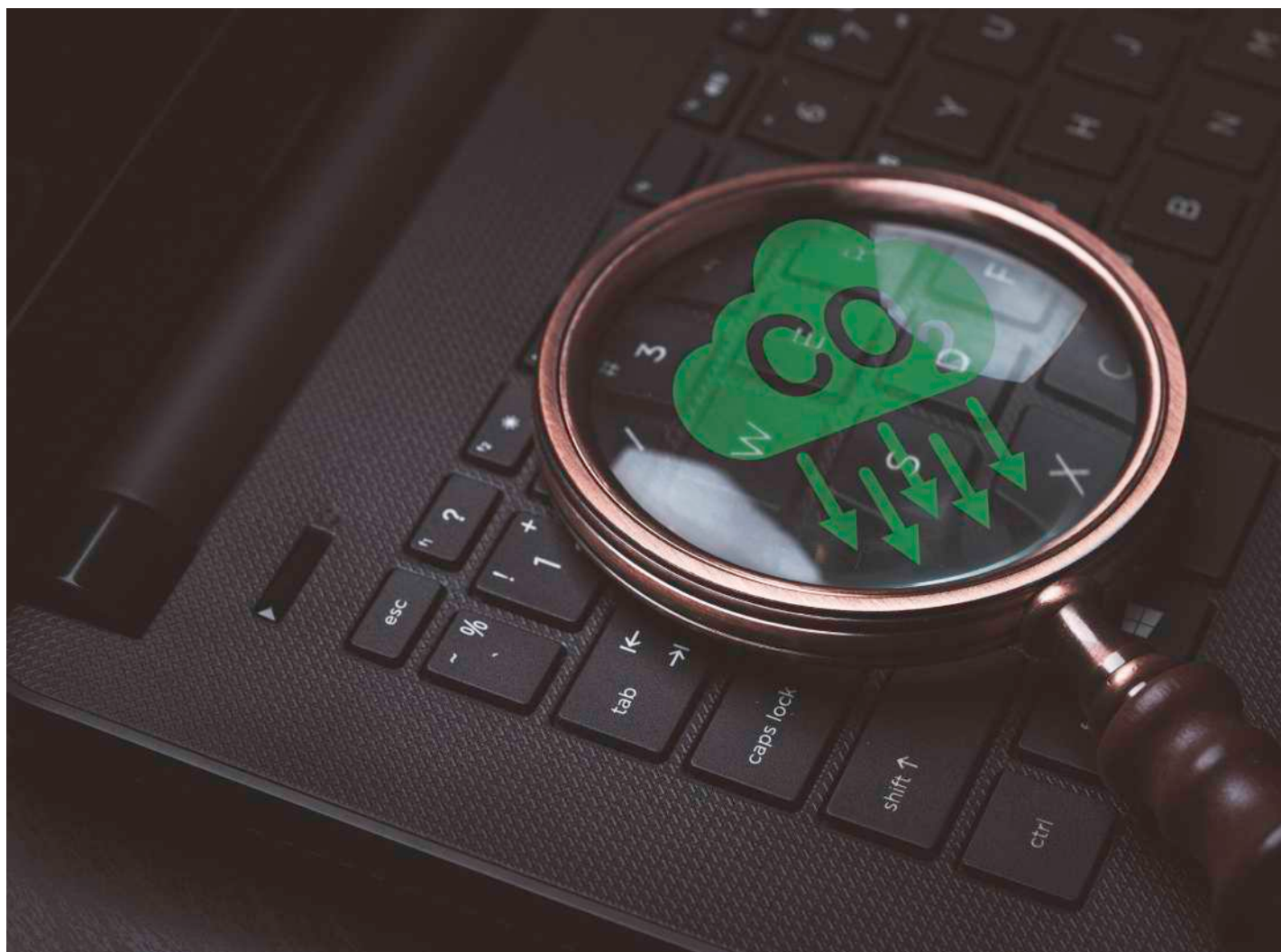
ขั้นตอนที่ 1	ราคาคาร์บอน = รัฐบาลกำหนดอัตราภาษีคาร์บอน (บาทต่อ 1 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า)
ขั้นตอนที่ 2	คำนวณปริมาณของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของสินค้า (เชื้อเพลิง) แต่ละชนิด (น้ำหนักคาร์บอนต่อน้ำหนักหรือปริมาณสินค้า)
ขั้นตอนที่ 3	ราคาคาร์บอน x ปริมาณของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของสินค้า = อัตราภาษีคาร์บอนที่ต้องชำระ (เชื้อเพลิง)

ตารางที่ 1 : หลักเกณฑ์การคำนวณภาษีคาร์บอน

ที่มา : องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.), รวบรวมโดยผู้เขียน

ผู้เสียภาษีคาร์บอนมี 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้เสียภาษีคาร์บอนต้นน้ำ ได้แก่ ผู้ผลิตเชื้อเพลิงฟอสซิล (Producer) ผู้จัดจำหน่ายเชื้อเพลิงฟอสซิล (Distributor) ผู้นำเข้าเชื้อเพลิงฟอสซิล (Importer) ซึ่งถือเป็นการจัดเก็บภาษีทางตรงจากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการดำเนินการต่าง ๆ
2. กลุ่มผู้เสียภาษีคาร์บอนปลายน้ำ ได้แก่ ผู้ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล (User) ซึ่งเป็นการจัดเก็บภาษีทางอ้อมตามการบริโภค

5. กรณีศึกษาต่างประเทศ

การจัดเก็บภาษีคาร์บอนในต่างประเทศที่ศึกษาในบทความนี้ได้แก่ ประเทศสวีเดน ประเทศแคนาดา และประเทศญี่ปุ่น โดยมีรายละเอียดการจัดเก็บภาษีคาร์บอน ดังนี้

5.1 ประเทศสวีเดน :

ประเทศสวีเดนเริ่มใช้ภาษีคาร์บอนตั้งแต่ปี 2534 โดยเพิ่มอัตราภาษีต่อเนื่องจาก 250 โครนาสวีเดน ต่อ tCO₂e เป็น 1,450 โครนาสวีเดน ในปี 2567 ซึ่งเป็นหนึ่งในอัตราที่สูงที่สุดในโลก ภาษีนี้จัดเก็บโดยหน่วยงานสรรพากรสวีเดน (Swedish Tax Agency) ซึ่งมีหน้าที่ในการเก็บภาษีจากผู้ผลิตและผู้บริโภคพลังงาน โดยภาษีคาร์บอนจะถูกนำไปใช้กับการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ครอบคลุมภาคพลังงาน การขนส่ง ได้แก่ น้ำมัน เบนซิน ดีเซล ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และอุตสาหกรรมที่ไม่อยู่ในระบบ EU ETS เชื้อเพลิงแต่ละชนิด จะมีสูตรการคำนวณการปล่อยก๊าซคาร์บอนที่เฉพาะเจาะจง จากนั้นจะนำมาคูณกับอัตราภาษีที่กำหนดในแต่ละปี

รายได้จากภาษีคาร์บอนในสวีเดนมีมูลค่าสูง แต่เนื่องจากไม่ได้เป็นภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (earmarked tax) จึงเก็บเป็นรายได้ของรัฐบาลโดยรวม (general fund) ซึ่งในปี 2566 รายได้จากภาษีคาร์บอน สูงถึงประมาณ 23 พันล้านโครนาสวีเดน (2.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) (World Bank Group, 2024) คิดเป็นประมาณร้อยละ 1 ของรายได้จากภาษีทั้งหมดของประเทศสวีเดน ซึ่งสามารถนำไปใช้สำหรับสนับสนุนการลงทุนในโครงการด้านสิ่งแวดล้อม และพลังงานหมุนเวียน รวมถึงนำไปใช้กับการยกเว้นและลดหย่อนภาษีแก่ภาคอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น อุตสาหกรรมภายใต้โครงการ EU ETS จะได้รับการยกเว้นหรือจ่ายภาษีในอัตราที่ต่ำกว่า และมีการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ใช้งานพลังงานจากแหล่งทดแทนในภาคครัวเรือน เช่น ไฟฟ้าจากพลังงานลม หรือน้ำ นอกจากนี้ รายได้จากการเก็บภาษีสามารถนำมาเป็นเงินคืนหรือส่วนลดทางภาษีให้แก่อุตสาหกรรมได้ถึงร้อยละ 22 ของอัตราภาษีคาร์บอน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานภาครัฐ

การบริหารของประเทศสวีเดนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ (1) การปกครองส่วนกลาง (2) การปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย 21 มณฑล (counties) แต่ละมณฑลมีสภามณฑลที่มาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่หลักด้านอนามัยและสาธารณสุข รวมถึงการให้บริการโรงพยาบาล การศึกษาบางประเภท และการฝึกอาชีพโดยสภามณฑลมีสิทธิ์ที่จะเก็บภาษีรายได้มาใช้เป็นงบประมาณรายจ่ายได้ และ (3) การปกครองส่วนท้องถิ่นมี 290 เทศบาลนคร (municipalities) มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บภาษีรายได้ จัดหาและให้บริการสาธารณะ เช่น โรงเรียน การดูแลเด็กและผู้สูงอายุ จัดสรรที่พักอาศัย การจัดการขยะ และสิ่งอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ตลอดจนจัดกิจกรรม

ด้านวัฒนธรรม ซึ่งหนึ่งในโครงการสำคัญของระดับท้องถิ่นในด้านสิ่งแวดล้อม คือ โครงการลงทุนระดับท้องถิ่น (Climate Leap) ที่เริ่มในปี 2558 เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยได้รับงบประมาณ 4 พันล้านโครนาสวีเดน ในปี 2567 ส่วนหนึ่งมาจากภาษีคาร์บอน และ EU ETS ซึ่งหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค บริษัท รวมถึงองค์กรต่าง ๆ สามารถขอรับเงินทุนเพื่อลงทุนในเทคโนโลยีปลอดเชื้อเพลิงฟอสซิล และการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียว ครอบคลุมโครงการ เช่น โครงสร้างพื้นฐานสถานีชาร์จยานยนต์ไฟฟ้า โครงสร้างพื้นฐานเชื้อเพลิงชีวภาพ และการเปลี่ยนผ่านจากเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพ ดังนั้น แม้ว่าท้องถิ่นจะไม่ได้จัดเก็บภาษีคาร์บอน แต่ก็มีบทบาทสำคัญในโครงการดังกล่าว ผ่านการขอรับเงินทุนเพื่อดำเนินโครงการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมความยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

5.2 ประเทศแคนาดา :

ประเทศแคนาดาแบ่งการปกครองออกเป็น 10 รัฐ (provinces) และ 3 ดินแดน (territories) แต่ละพื้นที่มีรัฐบาลของตนเอง การจัดเก็บภาษีคาร์บอนในประเทศแคนาดามีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นและซับซ้อน เนื่องจากให้อำนาจแก่รัฐบาลระดับจังหวัดและดินแดน ในการกำหนดนโยบายภาษีคาร์บอนให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตน อย่างไรก็ตาม สำหรับพื้นที่ที่ไม่ได้ดำเนินการเอง รัฐบาลกลางมีระบบการจัดเก็บภาษีคาร์บอนแทน

1. ภาษีคาร์บอนระดับรัฐบาลกลาง (Federal Carbon Pricing System)

ระบบการจัดเก็บภาษีคาร์บอนของรัฐบาลกลางแคนาดาเรียกว่า “Federal Carbon Pricing Backstop” ซึ่งเริ่มใช้ในปี 2562 โดยมีการออกกฎหมายเพื่อกำหนดราคาคาร์บอนขั้นต่ำ สำหรับทุกรัฐที่ยังไม่มีระบบการเก็บภาษีของตนเอง หรือรัฐที่ระบบการจัดเก็บภาษีไม่เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐบาลกลางกำหนด เริ่มต้นที่ 20 ดอลลาร์แคนาดาต่อ tCO₂e ในปี 2562 และเพิ่มขึ้นเป็น 80 ดอลลาร์แคนาดาต่อ tCO₂e ในวันที่ 1 เมษายน 2567 เนื่องจากปรับตามราคาคาร์บอนที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นทั่วโลก โดยโครงสร้างของระบบนี้มี 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1.1 Fuel Charge เป็นการจัดเก็บภาษีคาร์บอนจากเชื้อเพลิงที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น น้ำมันเบนซิน ดีเซล ก๊าซธรรมชาติ ซึ่งจะถูเก็บในรูปแบบของภาษีเพิ่มเติมต่อหน่วยการใช้

1.2 Output-Based Pricing System (OBPS) ระบบที่ออกแบบมาสำหรับภาคอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานสูงและมีความเสี่ยงที่จะเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้า หากต้องแบกรับภาษีสูงเกินไป อุตสาหกรรม เหล่านี้จะได้รับโควตาการปล่อยคาร์บอน หากปล่อยเกินโควตาจะต้องจ่ายภาษีเพิ่มเติม แต่หากปล่อยน้อยกว่าจะสามารถขายโควตาได้

2. ภาษีคาร์บอนระดับรัฐ (Provincial Carbon Pricing)

ในบทความนี้จะอธิบายรายละเอียดการจัดเก็บภาษีคาร์บอนซึ่งมีเพียงของรัฐบริติชโคลัมเบีย (British Columbia) ที่เป็นรัฐแรกที่เริ่มจัดเก็บ มีความก้าวหน้าและยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน รายละเอียด ดังนี้

รัฐบริติชโคลัมเบีย (British Columbia หรือ BC) เป็นหนึ่งในรัฐแรกๆ ที่เริ่มจัดเก็บภาษีคาร์บอน โดยในปี 2551 ได้เริ่มใช้ภาษีคาร์บอนแบบฐานกว้างเป็นครั้งแรกของอเมริกาเหนือ เริ่มต้นที่ราคา 10 ดอลลาร์แคนาดา ต่อ tCO₂e และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันในวันที่ 1 เมษายน 2567 ราคาภาษีคาร์บอนในบริติชโคลัมเบียอยู่ที่ 80 ดอลลาร์แคนาดา ต่อ tCO₂e เพิ่มขึ้นจาก 65 ดอลลาร์แคนาดา ในปี 2566

ในส่วนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ตั้งแต่เดือนเมษายน 2567 ระบบกำหนดราคา ตามผลผลิตของบริติชโคลัมเบีย (BC OBPS) โดยสร้างขึ้นแทนที่กลไกกำหนดราคาคาร์บอนของรัฐ CleanBC Program for Industry (CPI) ที่เริ่มใช้ในปี 2562 เพื่อสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมมีการแข่งขันในขณะที่มีการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อลดการปล่อยมลพิษ ปัจจุบันประกอบด้วยโครงการ CleanBC Industrial Incentive Program (CIIP) ที่จะถูกยกเลิก และกองทุนอุตสาหกรรม CleanBC Industry Fund (CIF) ที่อยู่ระหว่างการทบทวนและจะดำเนินการต่อภายใต้กลไกใหม่ ซึ่งระบบ BC OBPS จะกำหนดราคาการปล่อยมลพิษ หากต่ำกว่าโควตาจะได้รับเครดิต แต่หากเกินจะสามารถใช้เครดิตที่ได้รับการชดเชยของบริติชโคลัมเบียหรือการชำระเงินโดยตรง

ภาษีคาร์บอนของบริติชโคลัมเบียสนับสนุนเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ โดยมีโครงการสำหรับบุคคลและธุรกิจเพื่อช่วยให้ภาษีคาร์บอนอยู่ในระดับที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้มีทางเลือกในการลด

การปล่อยคาร์บอน การใช้รายได้ภาษีคาร์บอน ซึ่งไม่ได้เป็นภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ จะถูกนำมาใช้ในการบรรเทาภาระภาษีคาร์บอนสำหรับชาวบริติชโคลัมเบียผ่านการปรับปรุงเพิ่มเติมเครดิตภาษีการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศ สำหรับบุคคลและครัวเรือนที่มีรายได้น้อยถึงปานกลางเพื่อช่วยชดเชยผลกระทบของภาษีคาร์บอน แต่สำหรับธุรกิจและองค์กรต่าง ๆ จะเป็นการเพิ่มโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ เนื่องจากการใช้ภาษีคาร์บอนเป็นการส่งสัญญาณเพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม และสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่อนาคตที่มีคาร์บอนต่ำ

นอกจากนี้ ยังมีการช่วยเหลือในลักษณะเงินอุดหนุนการบรรเทาภาษีคาร์บอนให้แก่ผู้ประกอบการเรือนกระจกเชิงพาณิชย์ (commercial greenhouses) ที่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากผู้ประกอบการเรือนกระจกเชิงพาณิชย์มีลักษณะเฉพาะที่กำหนดให้ต้องใช้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นปัจจัยในการผลิต โดยครอบคลุมภาษีคาร์บอนบางส่วนที่จ่ายให้กับก๊าซธรรมชาติและโพรเพนที่ใช้ในการให้ความร้อนในเรือนกระจกและการผลิตก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2566 โครงการนี้ถูกแทนที่ด้วยการยกเว้นภาษีคาร์บอนบางส่วนสำหรับผู้ประกอบการเรือนกระจก นอกจากนี้ รายได้ภาษีบางส่วนสามารถนำไปใช้ลงทุนเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ เช่น โครงการที่ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด การอนุรักษ์พลังงาน และโครงสร้างพื้นฐานสีเขียว

5.3 ประเทศญี่ปุ่น :

ประเทศญี่ปุ่นมีการปกครอง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล ซึ่งแต่ละจังหวัด ประกอบด้วยเทศบาลจำนวนมาก ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในทวีปเอเชียที่เริ่มเก็บภาษีคาร์บอนในระดับประเทศตั้งแต่ปี 2555 ในรูปแบบ “ภาษีเพื่อรับมือกับภาวะโลกร้อน” (Global Warming Countermeasures Tax) ซึ่งเป็นภาษีส่วนเพิ่มถูกรวมในภาษีปิโตรเลียมและถ่านหิน ที่เป็นภาษีหลัก โดยเก็บจากการใช้เชื้อเพลิงทุกชนิด ทั้งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน และเก็บจากผู้นำเข้าและผู้ผลิตเชื้อเพลิง โดยอัตราภาษีเริ่มต้นที่ 289 เยน ต่อ tCO₂e ในปี 2555 จนถึงปัจจุบัน โดยยังไม่มีแผนจะปรับเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าอัตราภาษีต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ

ทั้งนี้ ภาษีจะถูกเรียกเก็บในอัตราที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของเชื้อเพลิงฟอสซิล โดยกำหนดอัตราภาษีที่ 760 เยน ต่อกลิลิตรสำหรับน้ำมัน (น้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม) 780 เยน ต่อตันสำหรับก๊าซ (LPG และ LNG) และ 670 เยน ต่อตันสำหรับถ่านหิน ซึ่งเท่ากับภาษี 289 เยน ต่อ tCO₂e โดยการจัดเก็บเป็นภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ทำให้รายได้ทั้งหมดถูกจัดสรรให้กับโครงการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มาจากพลังงาน เช่น การส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซ และพลังงานหมุนเวียน

จากตัวอย่างทั้ง 3 ประเทศ สามารถสรุปการดำเนินการจัดเก็บภาษีคาร์บอนได้ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ประเทศ	ปีที่บังคับใช้ และเป้าหมาย Net Zero	อัตราภาษี ณ 2567 ต่อ tCO ₂ e (อัตราแลกเปลี่ยน ณ 10 ก.พ. 2568)	การจัดเก็บภาษี	การนำรายได้ไปใช้
สวีเดน	2534 /2588	1,450 โครนาสวีเดน ประมาณ 4,558 บาท	เก็บจากปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และน้ำมันเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรม การขนส่ง รวมถึงครัวเรือน	เก็บเป็นรายได้ของรัฐบาลโดยรวมสำหรับใช้เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญสำหรับการลงทุนในโครงการด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงานหมุนเวียน และนำมาเป็นเงินคืนหรือส่วนลดทางภาษีให้แก่อุตสาหกรรมโดยหน่วยงานท้องถิ่น มีบทบาทในการกำกับดูแลการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่ได้
บริติชโคลัมเบีย (แคนาดา)	2551 /2593	80 ดอลลาร์แคนาดา ประมาณ 1,900 บาท	เก็บจากปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนจากการซื้อและใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ เชื้อเพลิงสำหรับทำความร้อนไพรเพน และถ่านหิน การใช้เชื้อเพลิงครอบคลุม รวมถึงเชื้อเพลิงที่ยังไม่ถูกเผาไหม้ได้แก่ พิต (เป็นถ่านหิน ในขั้นเริ่มต้นใช้เป็นเชื้อเพลิงเพื่อให้ความร้อนในบ้านหรือผลิตไฟฟ้า) ¹ ยางรถยนต์ และแผ่นยางมะตอย	เก็บเป็นรายได้จัดเก็บเองของรัฐบาลบริติชโคลัมเบีย นำไปใช้เพื่อเป็นเครดิตภาษี เพื่อช่วยชดเชยผลกระทบต่อครอบครัวที่มีรายได้น้อยถึงปานกลางและเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศ และนำมาเป็นส่วนลด หรือยกเว้นทางภาษีบางส่วนได้
ญี่ปุ่น	2555 /2593	289 เยน ประมาณ 65 บาท		รายได้ทั้งหมดถูกจัดสรรให้กับโครงการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มาจากพลังงาน เช่น การปรับปรุงการจัดการของเสีย และการส่งเสริมการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพในท้องถิ่น

ตารางที่ 2 : สรุปการดำเนินการภาษีคาร์บอนในต่างประเทศ
ที่มา : รวบรวมโดยผู้เขียน

1 ถ่านหิน, กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน, <https://dmf.go.th/public/list/data/index/menu/630/mainmenu/630/>.

6. การดำเนินการในปัจจุบันของประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยร่วมลงนามเป็นประเทศภาคีสมาชิกในความตกลงปารีส เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2559 ได้ตั้งเป้าหมายระยะสั้นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 40 ภายในปี 2573 ตั้งเป้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2593 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี 2608 ด้วยพันธกรณีเหล่านี้ ประเทศไทยได้เริ่มต้นพัฒนาตลาดที่ใช้กลไกการค้าคาร์บอนภาคสมัครใจในโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย หรือ โครงการ T-VER ซึ่งเป็นกลไกลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศที่ อบก. พัฒนาขึ้นตั้งแต่ปี 2557 มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตและผู้ใช้งานพลังงานหมุนเวียน ภาคอุตสาหกรรมที่มีกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงาน การจัดการของเสีย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีศักยภาพลดก๊าซเรือนกระจก การจัดการในภาคขนส่ง รวมถึงการปลูกต้นไม้และการอนุรักษ์พื้นที่ป่า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกจากจะช่วยกักเก็บก๊าซเรือนกระจกได้แล้วยังสามารถรักษาและสร้างสมดุลของความหลากหลายทางชีวภาพได้อีกด้วย โดย อบก. จะเป็นผู้ให้การขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER และรับรองปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้ ซึ่งปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้ จะเรียกว่า “คาร์บอนเครดิต” สามารถนำไปใช้รายงานผลการดำเนินงาน ใช้ชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากองค์กรบุคคล และจากการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ รายละเอียดภาพรวม ดังภาพที่ 2

โครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program: T-VER)

ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับโครงการ
เพื่อสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
ของประเทศ

สามารถนำคาร์บอนเครดิตไปใช้รายงานผล
การดำเนินงาน และนำไปชดเชยการปล่อย
ก๊าซเรือนกระจกได้

สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับชุมชน
นำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

ภาพที่ 2 : ภาพรวมโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย
ที่มา : กลไกลดก๊าซเรือนกระจก, <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/about-tver/t-ver.html>

สำหรับการดำเนินการในระดับท้องถิ่นจากโครงการ T-VER ที่ผ่านมากระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ดำเนินโครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตั้งแต่ 2562 ดำเนินการขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ T-VER เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2562 โดยให้จังหวัดส่งเสริม ให้ อปท. สนับสนุนการจัดทำถังขยะเปียกให้ครบทุกครัวเรือน รวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานศึกษาในสังกัด อปท. ทุกแห่ง เพื่อเป็นการส่งเสริมการคัดแยกขยะครัวเรือน ลดการปนเปื้อนขยะเปียกกับของเหลือใช้อื่น ๆ สร้างรายได้เพิ่มจากการคัดแยกขยะ ลดภาระค่าใช้จ่าย โดยการใช้ปุ๋ยหมักที่เกิดจากถังขยะเปียก เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ตลอดจนลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งปัจจุบันมีการดำเนินการขายคาร์บอนเครดิต ผ่านโครงการถังขยะเปียก ลดโลกร้อนของ อปท. ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2567 มีการโอนเงินค่าขายคาร์บอนเครดิต ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ กาฬสินธุ์ และชลบุรี รวมจำนวน 45 แห่ง เป็นเงินทั้งสิ้น 332,000 บาท จึงถือได้ว่าโครงการ T-VER เป็นการเริ่มต้นที่ประสบความสำเร็จเนื่องจากได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยภาพรวมสถิติตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจของประเทศไทย ณ ปี 2567 มูลค่าการซื้อขายคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจอยู่ที่ 85,794,604 บาท และปริมาณซื้อขาย 686,079 tCO₂e

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกลไกภาคบังคับและการส่งเสริมที่เข้มงวดเพื่อลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้กลไกภาษีคาร์บอนที่ถือเป็นมาตรการภาคบังคับ โดยเป็นการทำให้ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศมีราคาที่ต้องจ่าย โดยในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2568 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อกำหนดกลไกราคาคาร์บอน (Carbon Pricing) ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กำหนดราคาคาร์บอนในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากสินค้าน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน โดยรวมไว้ในอัตราภาษีสรรพสามิตในปัจจุบัน และพิจารณาตามค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Factor) ให้สอดคล้องกับค่าสัมประสิทธิ์ที่ประกาศ

โดยกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change หรือ UNFCCC) พ.ศ. 2565 (เฉพาะน้ำมันเบนซิน และน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมัน ก๊าซ และน้ำมันที่จุดให้แสงสว่างที่คล้ายกัน น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบินไอพ่น น้ำมันดีเซลและน้ำมัน อื่น ๆ ที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ก๊าซโพรเพน และก๊าซที่คล้ายกัน น้ำมันเตาและน้ำมันที่ คล้ายกัน) ซึ่งยังคงอัตราภาษีสรรพสามิตตามที่กำหนดไว้ตามเดิม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชน ในสังคมมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อรองรับ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สร้างโอกาสให้รัฐบาลสามารถเจรจาการค้าระหว่าง ประเทศภายใต้กฎกติกาใหม่ที่ทำให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น CBAM ซึ่งกำลังมีการบังคับใช้ในหลายประเทศ โดยช่วยให้ผู้ประกอบการไทย เตรียมความพร้อมและสามารถใช้ราคาคาร์บอนที่กำหนดในการคำนวณมูลค่าส่วนต่างราคาคาร์บอนสำหรับ สินค้านำเข้าไปยังประเทศเหล่านั้น โดยในเบื้องต้น ร่างกฎกระทรวงกำหนดราคาคาร์บอนที่ 200 บาทต่อตัน คาร์บอนเทียบเท่า โดยมาตรการนี้จะไม่มีผลกระทบต่อราคาขายปลีกน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน ซึ่งเป็น ต้นทุนสำคัญของภาคอุตสาหกรรมและค่าครองชีพของประชาชน

7. โอกาสและความท้าทายในการนำภาษีคาร์บอน มาปรับใช้สำหรับท้องถิ่นไทย

การพิจารณานำภาษีคาร์บอนมาใช้ใน ประเทศไทย โดยเริ่มจากสินค้าน้ำมันและผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นโอกาสสำคัญในการลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจก กระตุ้นให้ประชาชนปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสู่การใช้พลังงานสะอาด และสร้างรายได้ ให้รัฐเพื่อนำไปพัฒนานโยบายด้านสิ่งแวดล้อม หากสามารถสร้างรายได้ให้รัฐได้สำเร็จ อาจเป็น การขยายโอกาสสู่ระดับท้องถิ่นเพื่อเพิ่มแหล่งรายได้ ใหม่

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญคือ ความพร้อมของประชาชนต่อภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำสูง ทั้งเชิงรายได้และระหว่างพื้นที่ การกำหนดฐานภาษี และอัตราภาษีจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและ ความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ เช่นเดียวกับแนวทาง ในต่างประเทศที่มักเริ่มต้นด้วยอัตราภาษีต่ำเพื่อให้ ประชาชนและภาคอุตสาหกรรมมีเวลาปรับตัว ก่อนจะ ค่อย ๆ ปรับเพิ่มตามเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก

กรณีศึกษาประเทศแคนาดาสะท้อนให้เห็นว่า

การมีโครงสร้างภาษีที่ยืดหยุ่น โดยให้อำนาจรัฐ และดินแดนต่าง ๆ จัดเก็บภาษีตามบริบทของตน สามารถส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มรายได้ท้องถิ่นได้ เช่น รัฐบริติชโคลัมเบีย ซึ่งเป็นรัฐแรกที่จัดเก็บภาษี คาร์บอน และสามารถใช้จ่ายพัฒนาพลังงานสะอาด ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการค้า ระหว่างประเทศ

อีกหนึ่งความท้าทายสำคัญคือการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจำเป็นต้องมีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนรองรับการจัดเก็บภาษี โดยเฉพาะในระดับ อปท. ที่มีจำนวนมากและอาจมีความซ้ำซ้อนในการกิจ รวมทั้งควรคำนึงถึงการกำหนดการจัดสรรรายได้จากภาษีให้แก่ อปท. ควรมุ่งเน้นการลงทุนในพลังงานสะอาด และโครงการที่ช่วยลดก๊าซเรือนกระจก

นอกจากนี้ ควรมีมาตรการรองรับผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะต่อผู้มีรายได้น้อยและภาคขนส่งที่พึ่งพาน้ำมันเป็นหลัก ซึ่งอาจใช้แนวทางต่างประเทศ เช่น การให้เครดิตภาษี ลดหย่อนภาษี หรือใช้รายได้จากภาษีคาร์บอนเพื่อชดเชยผลกระทบ รวมถึงการสนับสนุนโครงการพลังงานหมุนเวียน โครงสร้างพื้นฐานเมือง และการจัดการของเสีย เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำเป็นไปอย่างเหมาะสม

8. ข้อเสนอแนะและบทเรียนจากกรณีศึกษาต่างประเทศ เพื่อการนำมาใช้กับท้องถิ่นประเทศไทย

จากการศึกษาตัวอย่างในกรณีต่างประเทศ ทั้ง 3 ประเทศ สามารถสรุปบทเรียนที่อาจพิจารณานำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายได้ ดังนี้

1. การออกกฎหมาย กำกับดูแล และกำหนดขอบเขตนโยบายเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ควรมีความชัดเจน และมีกลไกในการบังคับใช้กฎหมายอย่างครอบคลุมและเป็นธรรม
2. การวางแผนกลยุทธ์เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในเชิงพื้นที่ อาจมุ่งเน้นอุตสาหกรรมที่เป็นจุดแข็งภาคการผลิตที่สำคัญและมีมูลค่าสูง เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน เร่งเพิ่มพลังงานหมุนเวียน
3. การสร้างการรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับภาษีคาร์บอน มุ่งเน้นการเพิ่มต้นทุนคาร์บอน โดยเริ่มจากอัตราต่ำ เพื่อให้ผู้จ่ายภาษีสามารถวางแผนรับมือกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ประกอบกับการพิจารณาผลกระทบอย่างรอบคอบ พร้อมมาตรการชดเชยสำหรับครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม โดยอาจนำรายได้จากภาษีคาร์บอนมาใช้ในรูปแบบเครดิตภาษี ส่วนลด และการลดหย่อนภาษี เพื่อลดภาระทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด
4. การมีเป้าหมายการนำรายได้จากการจัดเก็บไปใช้ที่ชัดเจน เช่น การชดเชยผลกระทบ การส่งเสริมการลงทุนในเชิงพื้นที่ ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้พลังงานหมุนเวียน และส่งเสริมมาตรการ การลงทุนที่ดึงดูดความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน
5. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของ อปท. ควรมีความชัดเจนในการดำเนินงานด้านบริการสาธารณะและการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมพลังงานสะอาดและพลังงานหมุนเวียน เพื่อเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถเข้าถึงรายได้จากภาษีคาร์บอน และนำไปใช้ในโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น การพัฒนาระบบจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพในท้องถิ่น
6. การพัฒนาบุคลากร ให้ความรู้ความสามารถในด้านพลังงาน เทคโนโลยี ความยั่งยืน และอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกอาจพิจารณากำหนดพื้นที่ทดลอง (sandbox) การจัดเก็บภาษีคาร์บอนในระดับ อปท. โดยควรกำหนดอำนาจหน้าที่การจัดเก็บภาษีและการนำไปใช้ที่ชัดเจน และคำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบคอบ รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการช่วยจัดเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการชำระและจัดเก็บภาษี

เอกสารอ้างอิง

- กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน. (2561). ถ่านหิน. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://dmf.go.th/public/list/data/index/menu/630/mainmenu/630/>.
- กลไกลดก๊าซเรือนกระจก. (2559). T-VER คืออะไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2568, จาก <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/about-tver/t-ver.html>
- กันตา ศุขสาตร, ภูริดา ปราบสูงเนิน และณิชพัชร เจริญศึกษา. (2567). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต. วารสารการเงินการคลัง. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2568, จาก <http://www.fpojourn.com/carbon-credits-118/>
- รัฐบาลไทย. (2568). สรุปข่าวการประชุม ครม. 21 มกราคม 2568. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/92607> (เรื่องที่ 4)
- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (2568). ราคาคาร์บอนเครดิตภาคสมัครใจ ประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2568, จาก <https://carbonmarket.tgo.or.th/index.php?lang=TH&mod=Y2N0X3ByaWNl>
- อโณทัย สังข์ทอง. (2565). ลดก๊าซเรือนกระจกด้วยภาษีคาร์บอนของไทย. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/1017747>
- Government of British Columbia. (2024). British Columbia's Carbon Tax. Retrieve Jan 14, 2025 from <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/environment/climate-change/clean-economy/carbon-tax>
- Govinda R Timilsinas. (2018). Where Is the Carbon Tax after Thirty Years of Research?. Retrieve Jan 14, 2025 from <https://documents1.worldbank.org/curated/ar/209041530236682559/pdf/WPS8493.pdf>
- Johanna Lindqvist and Erika Sköld. (2024). Climate and environment funds in Swedish Budget proposal for 2024. Retrieve March 7, 2025 from <https://www.lindahl.se/en/latest-news/knowledge/2023/climate-and-environment-funds-in-swedish-budget-proposal-for-2024/#>
- Kaoru Hattori and Ryosaku Kondo. (2024). Carbon Pricing in Japan – How is it Situated in International Border Carbon Adjustment Measures?. Retrieve Jan 17, 2025 from <https://www.noandt.com/en/publications/publication20240119-1/>
- Karl-Anders Stigzelius. (2024). Sweden's carbon tax. Retrieved Jan 15, 2025 from <https://www.government.se/government-policy/taxes-and-tariffs/swedens-carbon-tax/>
- Mizuho Information & Research Institute. (2017). Carbon Pricing in Japan. Retrieve Jan 17, 2025 from https://www.tax.metro.tokyo.lg.jp/documents/d/tax/4_2
- Samuel Jonsson, Anders Ydstedt and Elke Asen. (2020). Looking Back on 30 Years of Carbon Taxes in

Sweden. Retrieve Jan 17, 2025 from <https://taxfoundation.org/research/all/eu/sweden-carbon-tax-revenue-greenhouse-gas-emissions/>.

The NDC Partnership. (2019). Scaling up ambition: Lessons from British Columbia's carbon tax. Retrieve Jan 21, 2025 from <https://ndcpartnership.org/knowledge-portal/good-practice-database/scaling-ambition-lessons-british-columbias-carbon-tax>

The World Economic Forum. (2024). British Columbia: Equity in Carbon Tax. Retrieved Jan 14, 2025 from <https://initiatives.weforum.org/energy-and-industry-transition-intelligence/case-study-details/british-columbia-equity-in-carbon-tax/aJYTG0000000Ch74AE>

World Bank Group. (2024). State and Trends of Carbon Pricing Dashboard. Retrieved Jan 14, 2025 from <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/compliance/price>

กรุงไทย

บัญชี GLOBAL SAVINGS

ออม | โอน | ลงทุน ใช้จ่ายต่างประเทศ ง่ายครบจบในบัญชีเดียว

2.5

ดอกเบี้ย
สูงสุดต่อปี*

%

บัญชีออมทรัพย์สกุลต่างประเทศ

GLOBAL SAVINGS

รองรับ 20 สกุลเงิน ไม่ต้องฝากประจำ

เปิดบัญชีง่ายผ่านแอป

Krungthai
NEXT

ผลิตภัณฑ์และบริการ
ธุรกรรมต่างประเทศ

Global Savings

พร้อมเพย์
อินเตอร์

Western
Union

*เงื่อนไขอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ยเป็นไปตามที่ธนาคารประกาศบนเว็บไซต์ | อัตราดอกเบี้ย Global Savings
เมื่อฝาก 6 สกุลเงิน (USD EUR GBP CNY AUD NZD) | ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.krungthai.com |
อัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ยอาจมีการเปลี่ยนแปลง ควรศึกษาและทำความเข้าใจก่อนทำการซื้อขาย

02 111 1111 | Krungthai Care | Krungthai.com

ความเสี่ยงและภาระทางการคลัง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทความโดย

ณัฐจรัสวี วรรณมาตร

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

1. บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานราชการ¹ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และการดำเนินงานของ อปท. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากกว่าหน่วยงานอื่น ปัจจุบัน อปท. มีจำนวนทั้งสิ้น 7,849 แห่ง ประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีจำนวน 76 แห่ง 2) เทศบาลมีจำนวน 2,472 แห่ง (เทศบาลมี 3 ประเภท ได้แก่ (1) เทศบาลนครมีจำนวน 32 แห่ง (2) เทศบาลเมืองมีจำนวน 201 แห่ง (3) เทศบาลตำบลมีจำนวน 2,239 แห่ง) และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีจำนวน 5,299 แห่ง และ 4) อปท. รูปแบบพิเศษจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา²

ที่ผ่านมารัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540³ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ส่งผลให้ต่อมาในปี 2542 จึงได้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 18 พฤศจิกายน 2542 เป็นต้นมา) และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 9 มกราคม 2550 เป็นต้นมา) (พระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ)

โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) มีอำนาจและหน้าที่ เช่น จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. และแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา รวมถึงกำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับ อปท. และระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง และกำหนดการปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากร และรายได้ระหว่างรัฐกับ อปท. และระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับ อปท. และระหว่าง อปท. ด้วยกันเองเป็นสำคัญ เป็นต้น

1 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 4 กำหนด “ให้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้ (1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง (2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค (3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น”

2 อ้างอิง : ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูล อปท. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ข้อมูล ณ วันที่ 11 มีนาคม 2568

3 มาตรา ๒๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ และการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรของ อปท. และให้มีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนของ อปท. และผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวนฝ่ายละเท่ากันเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

และที่สำคัญเป็นกฎหมายกำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่ อบท. เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ของ อบท. แต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป ให้ อบท. มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่า ร้อยละ 25 และโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ อบท. มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลใน อัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 โดยการจัดสรรสัดส่วนที่เป็นธรรมแก่ อบท. และคำนึงถึงรายได้ของ อบท. นั้นด้วย การเพิ่มสัดส่วนรายได้ของ อบท. ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล ให้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่ การพัฒนาให้ อบท. สามารถดำเนินการกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และให้เป็นไปตามภารกิจที่ ถ่ายโอนให้แก่ อบท. ที่ถ่ายโอนเพิ่มขึ้นภายหลังปีงบประมาณ 2549 เป็นต้นไป แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด เงินอุดหนุนที่จัดสรรให้ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเงินอุดหนุนที่ อบท. ได้รับการจัดสรรในปีงบประมาณ 2549 ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดสรรรายได้ให้แก่ อบท. เพื่อสนับสนุน ให้การกระจายอำนาจให้แก่ อบท. เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ อบท. มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะตอบสนองตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติ กำหนดแผนฯ

ที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ อบท. เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามเอกสารงบประมาณพบว่า รัฐมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ อบท. เพิ่มขึ้นจากจำนวน 376,740.0 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2551 เป็นจำนวน 839,640.5 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2568 ซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวน 462,900.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 122.9 และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนรายได้ของ อบท. ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล (ไม่รวมเงินกู้) พบว่า เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.20 ในปีงบประมาณ 2551 เป็นร้อยละ 29.08⁴

ในปีงบประมาณ 2568

ล่าสุดในปีงบประมาณ 2567 และ 2568 รัฐบาลได้จัดสรรรายได้ให้แก่ อบท. ในสัดส่วนร้อยละ 28.35 และร้อยละ 29.08 ของรายได้สุทธิของรัฐบาล (ไม่รวมเงินกู้) ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันปีงบประมาณ 2567 และ 2568 ประมาณการรายได้ของ อบท. ตามเอกสารงบประมาณมีจำนวนทั้งสิ้น 790,237.6 ล้านบาท และ 839,640.5 ล้านบาท ตามลำดับ โดยประมาณการรายได้ของ อบท. ปีงบประมาณ 2568 เพิ่มขึ้นจาก ปีก่อนจำนวน 49,402.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.3 ทั้งนี้ การจัดสรรรายได้ให้แก่ อบท.

4 อ้างอิง : เอกสารงบประมาณโดยสังเขป ฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 และ 2568

ในปีงบประมาณ 2567 และ 2568 แบ่งการจัดสรรเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) รายได้ที่ อบท. จัดเก็บเอง และรายได้ที่รัฐบาลเก็บให้และแบ่งให้มีจำนวน 445,945.0 ล้านบาท และจำนวน 461,245.0 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 56.4 และร้อยละ 54.9 ของรายได้สุทธิของรัฐบาล) และ (2) เงินอุดหนุนมีจำนวน 344,292.6 ล้านบาท⁵ และจำนวน 378,395.5 ล้านบาท⁶ (คิดเป็นร้อยละ 43.6 และร้อยละ 45.1 ของรายได้สุทธิของรัฐบาล) ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ในส่วนถัดไปของบทความนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงและภาระทางการคลังของ อบท. ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ส่วนที่ 1 ความเสี่ยงด้านโครงสร้างรายได้ของ อบท. และฐานะการคลังของ อบท. โดยรายได้ที่แสดงในส่วนนี้จะเป็ข้อมูลรายได้จริง ซึ่งจะมีจำนวนแตกต่างจากข้อมูลตามเอกสารงบประมาณตามที่กล่าวมาข้างต้น 2) ส่วนที่ 2 ความเสี่ยงด้านการก่อหนี้ของ อบท. และ 3) ส่วนที่ 3 ความเสี่ยงด้านเงินสะสมของ อบท. สำหรับในส่วนท้ายสุดจะกล่าวถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5 การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อบท. เป็นการจัจัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และจัดสรรให้แก่กองทุนประชารัฐสวัสดิการเพื่อเศรษฐกิจฐานรากและสังคม และจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (โครงการของ อบท.)

6 การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อบท. ในปีงบประมาณ 2567 และ 2568 พบว่า 3 อันดับแรกเป็นการจัดสรรให้ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง โดยปีงบประมาณ 2568 คิดเป็นร้อยละ 46.1 22.5 และ 8.6 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด ตามลำดับ

2. ความเสี่ยงและภาระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ความเสี่ยงด้านโครงสร้างรายได้และฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

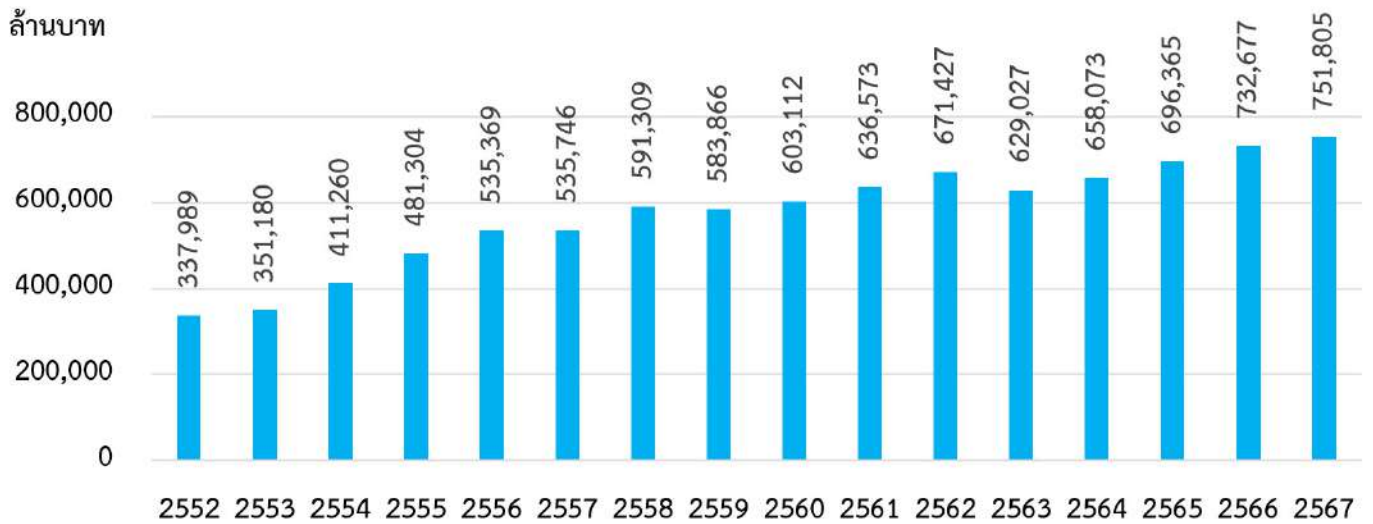
2.1.1 ความเสี่ยงด้านโครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โครงสร้างรายได้ อบต. จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) รายได้ที่ อบต. จัดเก็บเอง เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ เป็นต้น (2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ คือ รายได้ที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นรายได้ของท้องถิ่น แต่ท้องถิ่นมอบให้ รัฐบาลทำหน้าที่จัดเก็บให้แทน เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายท้องถิ่น ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น (3) รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ คือ รายได้ของรัฐบาล แต่มีการมอบบางส่วนที่จัดเก็บได้ ให้แก่ท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ เป็นต้น และ (4) รายได้จากเงินอุดหนุน ของรัฐบาล สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

โดยเมื่อพิจารณารายได้รวม อบต.⁷ ในช่วง 16 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 – 2567 พบว่า รายได้รวม อบต. มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวน 337,989 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2552 เป็นจำนวน 751,805 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2567 ยกเว้นในปีงบประมาณ 2559 และ 2563 ที่รายได้รวม อบต. ลดลงจากปีก่อน โดยปีงบประมาณ 2563 รายได้รวม อบต. ลดลงจากปีก่อนจำนวน 42,400 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.3 เนื่องจากรายได้ที่ อบต. จัดเก็บเองลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 47.4 โดยมีสาเหตุ มาจากรัฐบาลเริ่มมีนโยบายการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อบรรเทาภาระภาษีแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปีภาษี 2563 เป็นปีแรก และมีนโยบายต่อเนื่องไปยังปีภาษี 2564 สำหรับปีภาษี 2565 รัฐบาลไม่มีนโยบายการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และเริ่มมีนโยบายดังกล่าวอีกในปีภาษี 2566 โดยรัฐบาลมีนโยบายการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้แก่ผู้เสียภาษีสำหรับการจัดเก็บภาษีที่ดินของปีภาษี 2566 สำหรับปีภาษี 2567 รัฐบาลมีนโยบายการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แต่เป็นการบรรเทาภาระภาษีสำหรับกิจการอื่น ๆ⁸ ซึ่งมีใช้ประชาชน ผู้เสียภาษีโดยทั่วไป ทั้งนี้ รายได้รวม อบต. ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 – 2567 สามารถแสดงรายละเอียด ได้ตามแผนภาพที่ 1 ดังนี้

7 รายได้รวม อบต. ประกอบด้วย รายได้ 4 ประเภทรวมกัน ได้แก่ 1) รายได้ที่ อบต. จัดเก็บเอง 2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ 3) รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ และ 4) รายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาล

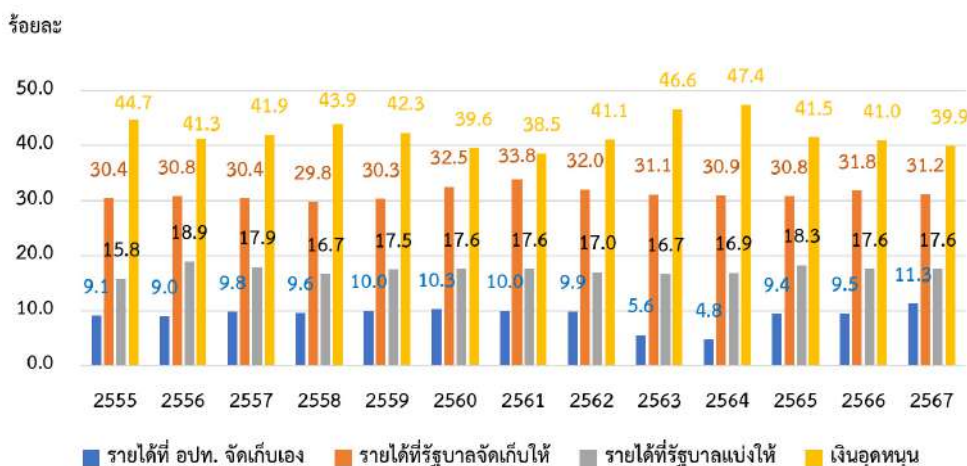
8 การลดอัตราการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของโรงผลิตน้ำประปา การยกเว้นภาษีให้พื้นที่สีเขียวและทางรถไฟ

แผนภาพที่ 1 : รายได้รวม อบท. ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 – 2567
ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

และเมื่อพิจารณาโครงสร้างรายได้ อบท. แต่ละประเภท โดยวิเคราะห์จากสัดส่วนรายได้ที่ อบท. จัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ และรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาลต่อรายได้รวม อบท. ในช่วง 13 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 – 2567 พบว่า (1) สัดส่วนรายได้ที่ อบท. จัดเก็บเองต่อรายได้รวม อบท. โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 9.1 สัดส่วนนี้สูงสุดในปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 11.3 และต่ำสุดในปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 4.8 และล่าสุดในปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 11.3 (2) สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ต่อรายได้รวม อบท. โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 31.2 สัดส่วนนี้สูงสุดในปี 2561 อยู่ที่ร้อยละ 33.8 และต่ำสุดในปี 2558 อยู่ที่ร้อยละ 29.8 และ

ล่าสุดในปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 31.2 (3) สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ต่อรายได้รวม อบท. โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 17.4 สัดส่วนนี้สูงสุดในปี 2556 อยู่ที่ร้อยละ 18.9 และต่ำสุดในปี 2555 อยู่ที่ร้อยละ 15.8 และล่าสุดในปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 17.6 (4) สัดส่วนรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาลต่อรายได้รวม อบท. โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 42.3 สัดส่วนนี้สูงสุดในปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 47.4 และต่ำสุดในปี 2561 อยู่ที่ร้อยละ 38.5 และล่าสุดในปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 39.9 ทั้งนี้ สัดส่วนรายได้ทั้ง 4 ประเภท ต่อรายได้รวม อบท. ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 – 2567 สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 : สัดส่วนรายได้ที่ อบท. จัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ และรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาลต่อรายได้รวม อบท. ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 – 2567
ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นว่า โครงสร้างรายได้ อบต. ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงภาระทางการคลังของรัฐบาล เนื่องจาก อบต. ยังคงพึ่งพารายได้จากการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเป็นหลัก โดยพบว่า รายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาล รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ และรายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้มีสัดส่วนต่อรายได้รวม อบต. ค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่างปีงบประมาณ 2555 – 2567 อยู่ที่ร้อยละ 42.3 ร้อยละ 31.2 และร้อยละ 17.4 ตามลำดับ ในขณะที่รายได้ที่ อบต. จัดเก็บเองมีสัดส่วนต่อรายได้รวมค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่เพียงร้อยละ 9.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อบต. ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ หากรัฐบาลจัดเก็บรายได้ภาษีไม่เป็นไปตามที่ประมาณการไว้ หรือจัดเก็บรายได้ลดลงจะส่งผลกระทบต่อการจัดสรรรายได้ให้แก่ อบต. และความเพียงพอของงบประมาณที่จะใช้ในการบริหารงานของ อบต. ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ที่ อบต. จัดเก็บเอง การบริหารจัดการทรัพย์สิน การขยายฐานภาษี และเตรียมความพร้อมในเรื่องการจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ จะเป็นแนวทางในการเพิ่มการกระจายอำนาจทางการคลังและส่งเสริมให้ อบต. สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการลดภาระทางการคลังของรัฐบาล

2.1.2 ความเสี่ยงด้านฐานะการคลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับฐานะการคลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปีงบประมาณ 2567 รายได้รวม อบต. มีจำนวน 751,805 ล้านบาท ในขณะที่ประมาณการรายจ่ายรวม อบต. มีจำนวน 732,894 ล้านบาท ส่งผลให้ดุลการคลังของ อบต. เกินดุลจำนวน 18,911 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาดุลการคลังของ อบต. ในช่วง 6 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2562 – 2567 พบว่า ดุลการคลังของ อบต. เกินดุลอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวน 43,904 -5,741 37,392 46,329 43,281 18,911 ล้านบาท ตามลำดับ ยกเว้นปีงบประมาณ 2563 ดุลการคลังของ อบต. ขาดดุลจำนวน 5,741 ล้านบาท เนื่องจากรายได้รวม อบต. ต่ำกว่าประมาณการรายจ่ายรวม อบต. (โดยรายได้รวม อบต. มีจำนวน 629,027 ล้านบาท ในขณะที่ประมาณการรายจ่ายรวม อบต. มีจำนวน 634,768 ล้านบาท)

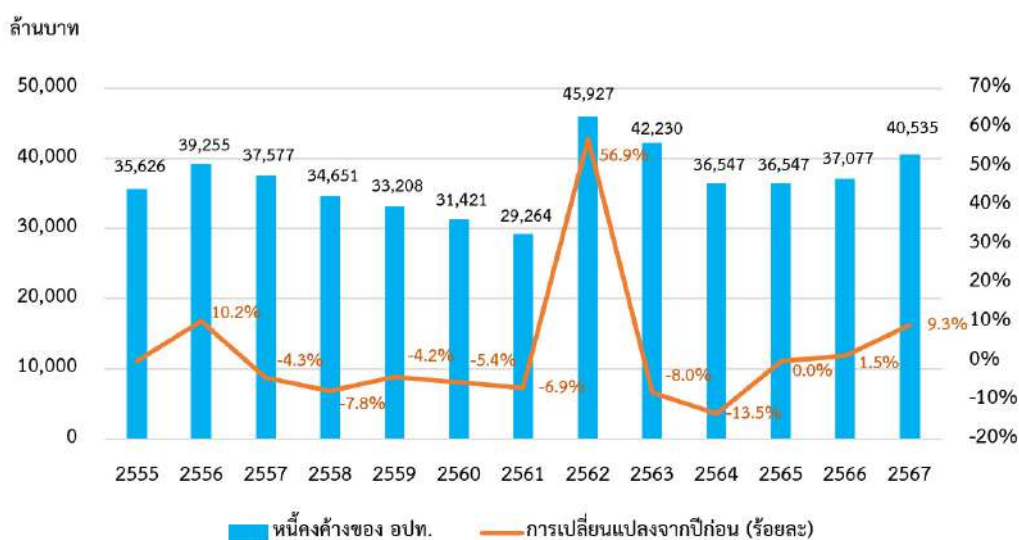
ทั้งนี้ พบว่า รายได้รวม อบต. ปีงบประมาณ 2563 ลดลงจากปีก่อน อันเนื่องมาจากรายได้ที่ อบต. จัดเก็บเองในปีนั้นลดลงจากปีก่อนมากอย่างมีนัยสำคัญ โดยลดลงจากจำนวน 66,689 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2562 เหลือเพียงจำนวน 35,079 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2563 โดยสาเหตุหลักที่ทำให้รายได้ที่ อบต. จัดเก็บเองลดลงมาก มีดังนี้ 1) รัฐบาลมีการออกพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป) ซึ่งกำหนดให้ อบต. มีการจัดเก็บภาษีประเภทใหม่ ได้แก่ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ทดแทนภาษีประเภทเดิมคือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ 2) ประกอบกับรัฐบาลเริ่มมีนโยบายการลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อบรรเทาภาระภาษีแก่ประชาชน ผู้เสียภาษีที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เป็นปีแรก ดังนั้น ส่งผลให้ปีงบประมาณ 2563 นั้น รัฐบาลจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้เพียงจำนวน 3,098 ล้านบาท และที่สำคัญในปีนั้น รัฐบาล และ อบต. ยังอยู่ในช่วงการวางระบบการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีประสิทธิภาพ โดย อบต. ยังต้องมีการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน โดยต้องรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลที่ดิน มีการประสานงานร่วมกับสำนักงานที่ดินจังหวัด กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ในขณะเดียวกันในปีนั้นได้มีการ

9 กฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้ อบต. มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และยกเลิกการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่

ยกเลิกการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ด้วย ส่งผลให้ อบท. มีรายได้จากภาษีดังกล่าวเพียงจำนวน 2,605 ล้านบาท และ 126 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากปีก่อน ๆ มากที่ อบท. มีรายได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่จำนวน 35,559 ล้านบาท และ 968 ล้านบาท ตามลำดับ ประกอบกับประมาณการรายจ่ายรวม อบท. ในปีนั้นเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน อันเนื่องมาจากประเทศอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19

2.2 ความเสี่ยงด้านการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. ล่าสุด ณ สิ้นเดือนมกราคม 2568 มีจำนวนทั้งสิ้น 39,658 ล้านบาท จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินกู้ได้ ดังนี้ 1) เงินให้กู้ต่อจากกระทรวงการคลังมีจำนวน 15,019 ล้านบาท 2) เงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) มีจำนวน 9,646 ล้านบาท 3) สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (SFIs) มีจำนวน 8,925 ล้านบาท 4) เงินทุนสะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (กสอ.) มีจำนวน 3,415 ล้านบาท 5) ธนาคารพาณิชย์มีจำนวน 2,258 ล้านบาท 6) กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค (กพม.) มีจำนวน 377 ล้านบาท 7) เงินกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ก.บ.ท.) มีจำนวน 17 ล้านบาท และ อบท. ไม่มีการกู้เงินจากต่างประเทศ

แผนภาพที่ 3 : ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567
ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

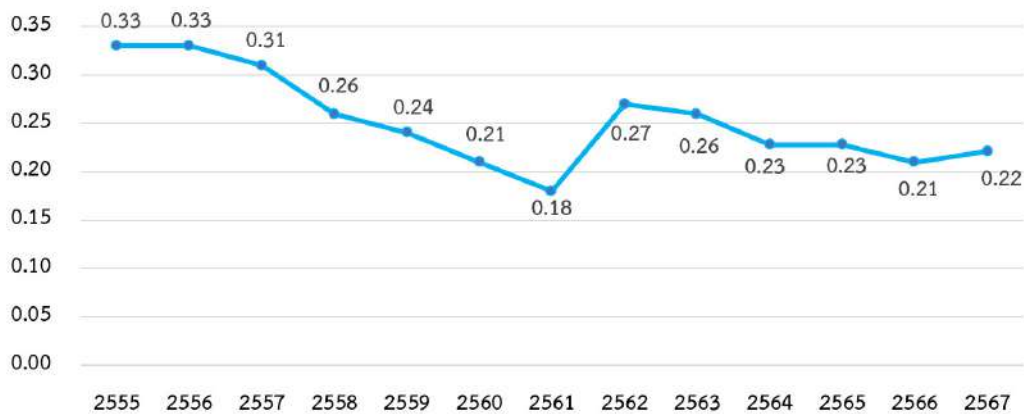
เมื่อพิจารณายอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. ในช่วง 13 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567 พบว่า ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. เพิ่มขึ้นจากจำนวน 35,626 ล้านบาท ณ สิ้นปีงบประมาณ 2555 เป็นจำนวน 40,535 ล้านบาท ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 โดยเพิ่มขึ้นจำนวน 4,909 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.1 ทั้งนี้ ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567 สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภาพที่ 3 ดังนี้¹⁰

10 อ้างอิง: ข้อมูลจากหนี้ที่ไม่ใช่หนี้สาธารณะ – หนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

จากแผนภาพข้างต้น กล่าวได้ว่า ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อปท. ยังอยู่ในระดับต่ำ ในช่วง 13 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันอยู่ที่ประมาณจำนวน 30,000 กว่าล้านบาท จนถึง 40,000 กว่าล้านบาท และเมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. ต่อประมาณการผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 อยู่ที่เพียงร้อยละ 0.22 โดยสัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. ต่อ GDP มีแนวโน้มลดลงจากอดีตอย่างต่อเนื่อง โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2555 อยู่ที่ร้อยละ 0.33 และลดลงเรื่อย ๆ จนถึงร้อยละ 0.18 ณ สิ้นปีงบประมาณ 2561 ก่อนที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพียงเล็กน้อยจนมาถึงร้อยละ 0.22 ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 ทั้งนี้ สัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. ต่อ GDP ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567

กระทรวงการคลัง

(ร้อยละ)

แผนภาพที่ 4 : สัดส่วนหนี้คงค้างของ อปท. ต่อ GDP ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567
ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

สามารถแสดงรายละเอียดตามแผนภาพที่ 4 ดังนี้

เมื่อพิจารณาโครงสร้างแหล่งที่มาของหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อปท. ในช่วงสิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567 พบว่า ในอดีตที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่ อปท. กู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (SFIs)¹¹ และเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) แต่อย่างไรก็ดี แนวโน้มการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ อปท. ยังคงกู้เงินจาก SFIs และ ก.ส.ท. เป็นหลักจนมาถึงปัจจุบัน โดยยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อปท. จากแหล่งเงินกู้ทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ SFIs และ ก.ส.ท. ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567 ดังนี้

แผนภาพที่ 5 : ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อปท. จากธนาคารพาณิชย์ SFIs และ ก.ส.ท. ตั้งแต่สิ้นปีงบประมาณ 2555 – 2567
ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

¹¹ แหล่งเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ได้แก่ ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

และพบว่า ในอดีตที่ผ่านมา อบท. ได้แก่ กรุงเทพมหานครเคยมีการกู้เงินจากต่างประเทศในช่วงปีงบประมาณ 2555 – 2560 โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2555 ยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. ที่มาจากต่างประเทศของ กทม. มีจำนวน 420 ล้านบาท และลดลงอย่างต่อเนื่อง จนไม่มียอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมที่มาจากต่างประเทศ ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2560 ในขณะเดียวกันแหล่งที่มาของเงินกู้ที่เป็นเงินให้กู้ต่อจากกระทรวงการคลังเริ่มต้นขึ้น ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2562 ที่จำนวน 19,138.76 ล้านบาท¹² และมีจำนวนดังกล่าวคงที่มาอย่างต่อเนื่องจนมาถึง ณ สิ้นเดือนกันยายน 2563 และลดลงมีจำนวน 15,019.15 ล้านบาท ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 จนมาถึงล่าสุด ณ สิ้นเดือนมกราคม 2568 โดยเงินให้กู้ต่อจากกระทรวงการคลังนี้ถือเป็นหนี้ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งนับเป็นหนี้สาธารณะของประเทศ

อย่างไรก็ดี ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 อบท. มีจำนวน 7,850 แห่ง และมียอดหนี้เงินกู้คงค้างรวมทั้งสิ้น 40,535.39 ล้านบาท สามารถจำแนกยอดหนี้เงินกู้คงค้างดังกล่าวได้ตามประเภทของ อบท. ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะทำให้เห็นความเสี่ยงด้านการก่อหนี้ของ อบท. ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยสถานะหนี้เงินกู้คงค้างของ อบท. ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 สามารถแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ประเภท อบท.	สิ้นปีงบประมาณ 2566 (ณ 30 กันยายน 2566)	สิ้นปีงบประมาณ 2567 (ณ 30 กันยายน 2567)	การเปลี่ยนแปลงจากปีก่อน เพิ่ม/(ลด) จำนวน
1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด	8,858.69	3,817.74	(5,040.95)
2. เทศบาล	13,189.52	21,483.60	8,294.08
3. เมืองพัทยา	0	0	0
4. องค์การบริหารส่วนตำบล	10.08	214.9	204.82
5. กรุงเทพมหานคร	15,019.15	15,019.15	0
รวม	37,077.44	40,535.39	3,457.95

ตารางที่ 1 : สถานะหนี้เงินกู้คงค้างของ อบท. ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567
ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

- หมายเหตุ: 1. หนี้ของกรุงเทพมหานครคือ เงินให้กู้ต่อจากกระทรวงการคลังจำนวน 15,019.15 ล้านบาท เป็นข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2567
2. ข้อมูลหนี้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่กู้จากเงินทุนสะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (กสอ.) เป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2567
3. ข้อมูลหนี้ของเทศบาล เป็นข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2567

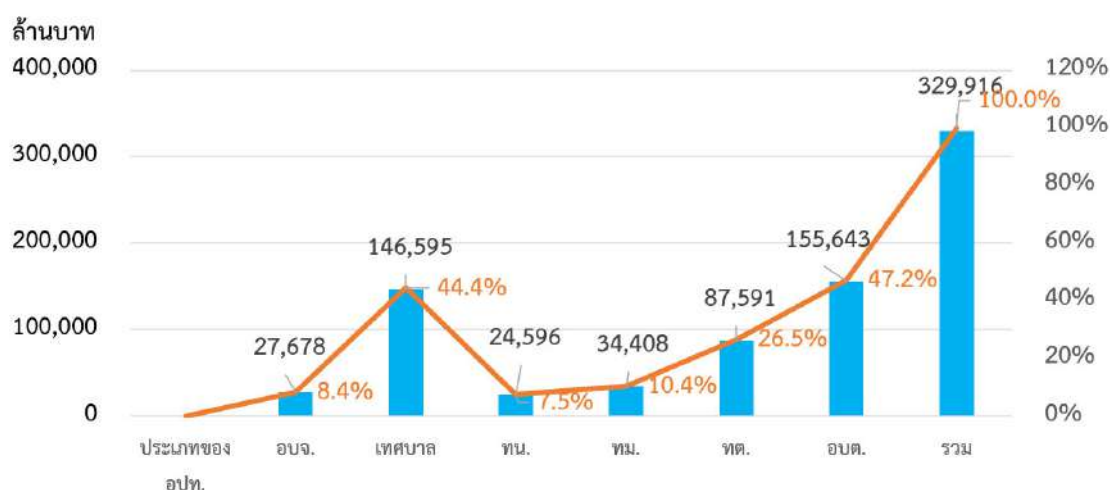
จากตารางข้างต้นพบว่า หนี้เงินกู้คงค้างของ อบท. ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 40,535.39 ล้านบาท จำแนกตามประเภท อบท. ตามอันดับสูงสุดได้ ดังนี้ 1) หนี้ของเทศบาลมีจำนวน 21,483.60 ล้านบาท 2) หนี้ของกรุงเทพมหานครมีจำนวน 15,019.15 ล้านบาท 3) หนี้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีจำนวน 3,817.74 ล้านบาท 4) หนี้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวน 214.9 ล้านบาท ในขณะที่เมืองพัทยาไม่มีการก่อหนี้ อย่างไรก็ตาม หนี้เงินกู้ของ อบท. ไม่นับเป็นหนี้สาธารณะตามพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยกเว้นหนี้ของกรุงเทพมหานครในส่วนที่เป็นเงินให้

¹² กรุงเทพมหานครมียอดหนี้เงินกู้ในประเทศคงค้างจำนวน 19,139 ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินให้กู้ต่อจากกระทรวงการคลังจำนวน 15,019 ล้านบาท และเงินยืมจำนวน 4,120 ล้านบาท เพื่อก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานโครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียว ช่วงแบริ่ง – สมุทรปราการ

กู่ต่อจากกระทรวงการคลังดังกล่าวข้างต้นนับเป็นหนี้สาธารณะ นอกจากนี้ สถานะหนี้เงินกู้คงค้างของ อบท. ทุกประเภทเป็นการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายในประเทศทั้งหมด ดังนั้น หนี้เงินกู้คงค้างของ อบท. จึงไม่มีความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน

2.3 ความเสี่ยงด้านเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อบท. มีเงินสะสมที่สามารถใช้ได้ ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 (ณ วันที่ 30 กันยายน 2567) จำนวนรวมทั้งสิ้น 329,916 ล้านบาท¹³ ในขณะที่ประมาณการรายจ่ายรวมของ อบท. อยู่ที่จำนวน 732,894 ล้านบาท¹⁴ โดย อบท. มีสัดส่วนเงินสะสมต่อรายจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 45.0 ทั้งนี้ เงินสะสมที่สามารถใช้ได้ของ อบท. จำแนกตามอันดับสูงสุดได้ ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีจำนวน 155,643 ล้านบาท 2) เทศบาลมีจำนวน 146,595 ล้านบาท (ประกอบด้วย เทศบาลตำบล (ทต.) มีจำนวน 87,591 ล้านบาท เทศบาลเมือง (ทม.) มีจำนวน 34,408 ล้านบาท และเทศบาลนคร (ทน.) มีจำนวน 24,595 ล้านบาท) และ 3) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีจำนวน 27,678 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 47.2 44.4 และ 8.4 ของจำนวนเงินสะสมรวมของ อบท. ตามลำดับ¹⁵ โดยเงินสะสมที่สามารถใช้ได้ของ อบท. จำแนกตามประเภท อบท. ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 (ณ วันที่ 30 กันยายน 2567) สามารถแสดงรายละเอียดตามแผนภาพที่ 6 ดังนี้

หมายเหตุ : ข้อมูลเงินสะสมตามแผนภาพข้างต้น ไม่รวมเงินสะสมของ อบท. รูปแบบพิเศษจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

แผนภาพที่ 6 : จำนวนเงินสะสมที่สามารถใช้ได้ของ อบท. จำแนกตามประเภท อบท. ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 และสัดส่วนเงินสะสมของ อบท. แต่ละประเภทต่อเงินสะสมรวมของ อบท. ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยผู้เขียนบทความ

จากแผนภาพข้างต้น กล่าวได้ว่า ระดับเงินสะสมของ อบท. ยังอยู่ในระดับสูงเพียงพอ อย่างไรก็ตาม หากเงินสะสม อบท. มีน้อยเกินไป อาจส่งผลให้ความสามารถในการรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉินที่มีความรุนแรง และการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในแต่ละท้องถิ่นลดลง ในทางตรงกันข้าม หากเงินสะสม อบท. มีมากเกินไป จะทำให้เกิดค่าเสียโอกาสในการนำเงินสะสมมาบริหารจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ให้เกิด

13 เงินสะสมที่สามารถใช้ได้ของ อบท. เป็นเงินสะสมหลังจากหักร้อยละ 15 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายกรณีที่มีสาธารณภัยเกิดขึ้น และหักค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรไม่น้อยกว่า 3 เดือน

14 ประมาณการรายจ่ายรวมของ อบท. ประมวลผลโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

15 ทั้งนี้ เงินสะสมรวมของ อบท. มาจาก อบต. เทศบาล และ อบจ. จำนวน 5,259 2,450 และ 76 แห่ง ตามลำดับ

ประสิทธิภาพมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่นการใช้จ่ายเงินสะสมของ อบท. ต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566 (ระเบียบฉบับนี้ใช้บังคับตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2566) โดยมีหลักการสำคัญคือ อบท. ใช้จ่ายเงินสะสมได้ โดยได้รับอนุมัติจากสภาท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไข เช่น เป็นภารกิจซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อบท. ซึ่งเป็นค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง อบท. ได้ส่งเงินสมทบกองทุนส่งเสริมกิจการของ อบท. แต่ละประเภทตามระเบียบแล้ว ให้ อบท. กั้นเงินสะสมสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรไม่น้อยกว่า 3 เดือนและกั้นไว้อีกร้อยละ 15 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายกรณีที่มีสาธารณภัยเกิดขึ้น เมื่อได้กั้นเงินสะสมสำรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรและค่าใช้จ่ายกรณีที่มีสาธารณภัยเกิดขึ้นแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลนครต้องมีเงินสะสมคงเหลือไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีเงินสะสมคงเหลือไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท เป็นต้น ทั้งนี้ ให้ อบท. ใช้จ่ายเงินสะสม โดยคำนึงถึงฐานะการเงินการคลังของ อบท. และเสถียรภาพในระยะยาว นอกจากนี้ กรณีเป็นภารกิจตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลหรือกระทรวงมหาดไทย และจำเป็นต้องให้ อบท. ดำเนินการ โดยต้องใช้จ่ายจากงบประมาณของ อบท. และงบประมาณดังกล่าวไม่เพียงพอและไม่เข้าเงื่อนไขตามที่กล่าวมาข้างต้น ปลัดกระทรวงมหาดไทยอาจอนุมัติยกเว้นให้ อบท. ใช้จ่ายจากเงินสะสมได้โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

อย่างไรก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมาในปี 2549 รัฐบาลได้เคยออกมาตรการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและสังคมภายในท้องถิ่น¹⁶ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ อบท. นำเงินสะสมมาใช้จ่ายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ของตนเอง โดยมาตรการนี้ประกอบด้วย 2 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) มาตรการสนับสนุนการลงทุนร่วมระหว่างรัฐบาล และ อบท. (Matching Fund) โดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณสมทบจากงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โดยจ่ายให้ อบท.¹⁷ ในลักษณะของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ตามประเภทและขนาดของ อบท. โดยงบประมาณที่สมทบต้องอยู่ในวงเงินไม่เกิน 19,795 ล้านบาท เพื่อให้ อบท. ดำเนินโครงการลงทุนที่เป็นโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามอำนาจหน้าที่ของ อบท. ตามแผนการพัฒนาของ อบท. ที่จัดทำตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาของ อบท. พ.ศ. 2548 ทั้งนี้ โครงการที่ขอรับการจัดสรรเงินอุดหนุนจะต้องไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2560 ของ อบท. และ อบท. สามารถเสนอโครงการได้มากกว่า 1 โครงการ แต่ไม่เกินวงเงินสูงสุดที่ อบท. แต่ละประเภทจะได้รับ และ (2) มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการใช้จ่ายเงินสะสมของ อบท. เป็นการสนับสนุนให้ อบท. ใช้จ่ายเงินสะสมเพื่อให้ อบท. มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กลุ่มด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ และผู้พิการในท้องถิ่นระหว่างเวลาดำเนินการ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2560 โดยโครงการที่จะดำเนินการเป็นโครงการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อบท. ที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของ อบท. เช่น โครงการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ เป็นต้น ทั้งนี้ ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์

16 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการดังกล่าว เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2549 ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ

17 อบท. ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่รวมกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติในการใช้จ่ายเงินสะสมของ อบท. เพื่อดำเนินโครงการ รวมถึงกำกับดูแล ติดตาม โครงการ และรายงานความคืบหน้าให้คณะกรรมการบริหาร

อย่างไรก็ดี เมื่อมีการประเมินผลสำเร็จของมาตรการแล้ว พบว่า วงเงินสมทบของรัฐบาลตามมาตรการดังกล่าวรวมเป็นเงินทั้งหมดเพียง 1,247 ล้านบาท คิดเป็นเพียงร้อยละ 12.6 ของวงเงินสมทบจำนวน 9,897.50 ล้านบาท ตามที่คณะกรรมการมีมติอนุมัติมาตรการ ซึ่งเห็นว่า เป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ถึงแม้รัฐบาลจะสร้างแรงจูงใจสนับสนุนงบประมาณสมทบให้กับ อบท. สำหรับมาตรการ Matching Fund ในสัดส่วน 1 : 1 ก็ตาม ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญที่ อบท. ไม่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณกลางจากรัฐบาลได้ เนื่องจากความเห็นของสำนักงานงบประมาณที่เห็นควรให้ใช้จ่ายจากเงินสะสมของ อบท. ก่อนเป็นอันดับแรก ทำให้ อบท. บางแห่ง ไม่สามารถดำเนินโครงการลงทุนตามมาตรการได้ เนื่องจากมีเงินสะสมหลังจากสำรองรายจ่าย ที่จำเป็นในช่วงต้นปีงบประมาณและรายจ่ายกรณีฉุกเฉินแล้วไม่เพียงพอที่จะนำมาสมทบการดำเนินโครงการลงทุนตามมาตรการ Matching Fund จากเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้สรุปได้ว่า อบท. ขนาดเล็กที่มีเงินสะสม ไม่เพียงพอไม่สามารถดำเนินการขอรับการสนับสนุนงบประมาณตามมาตรการ Matching Fund ได้

นอกจากนี้ มาตรการ Matching Fund ไม่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ในไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2560 ตามที่รัฐบาลตั้งเป้าหมายไว้ให้ อบท. ต้องก่อนนี้ผูกพันในไตรมาสที่ 1 และเบิกจ่ายเงินใน ไตรมาสที่ 2 ของปีงบประมาณ 2560 ทั้งนี้ เนื่องจากขั้นตอนการเสนอโครงการตั้งแต่ อบท. จัดทำโครงการจนถึงเสนอ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบสนับสนุนงบกลางตามมาตรการ Matching Fund นั้น อบท. ต้องดำเนินการหลายขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการดำเนินการ จึงทำให้ไม่ทันกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การจัดทำโครงการ การประมาณราคา และกระบวนการเห็นชอบให้ใช้เงินสะสมของสภาท้องถิ่นจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน การพิจารณาโครงการของคณะกรรมการระดับอำเภอ/จังหวัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานประมาณจะใช้เวลาประมาณ 60 วัน การประมูลเพื่อหาตัวผู้รับจ้างตามระเบียบพัสดุจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 45 วัน เป็นต้น และจากการศึกษาข้อเท็จจริงพบว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ การสนับสนุนงบประมาณงบกลางให้กับ อบท. เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2560 ดังนั้น อบท. จะก่อหนี้ผูกพันและเบิกจ่ายเงินเพื่อดำเนินโครงการตามมาตรการ Matching Fund ได้ในช่วงไตรมาสที่ 3 ของปีงบประมาณ 2560 ดังนั้น อบท. ไม่สามารถเบิกจ่ายเงินได้ในไตรมาสที่ 2 ของปีงบประมาณ 2560 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจโดยทันทีตามที่มาตรการกำหนดไว้

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสนับสนุนให้มีกฎหมายพระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ เพื่อกำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่ อบท. โดยตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป ให้ อบท. มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และมีจุดมุ่งหมายให้ อบท. มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 และ เงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเงินอุดหนุนที่ อบท. ได้รับในปีงบประมาณ 2549 ส่งผลให้ที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลยังคงมีหน้าที่ต้องจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้แก่ อบท. และมีหน้าที่จัดสรรรายได้ภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้ และรายได้ภาษีที่รัฐบาลแบ่งให้ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

สำหรับความเสี่ยงด้านโครงสร้างรายได้และฐานะการคลัง อบท. ซึ่งจากการศึกษาสัดส่วนของรายได้แต่ละประเภทของ อบท. ต่อรายได้รวมของ อบท. ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 – 2567 จะเห็นได้ว่า รายได้ส่วนใหญ่ของ อบท.¹⁸ มากกว่าร้อยละ 90 มาจากการจัดสรรรายได้ของรัฐบาลในแต่ละปีงบประมาณให้แก่ อบท. สะท้อนให้เห็นถึงภาระทางการคลังของรัฐบาล เนื่องจาก อบท. ยังคงพึ่งพารายได้จากการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลเป็นหลัก

และมีความเห็นว่า อบท. ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองในด้านการเงินการคลังได้ โดยเมื่อพิจารณาสัดส่วนรายได้ที่ อบท. จัดเก็บเองต่อรายได้รวม อบท. ในช่วง 13 ปีที่ผ่านมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 10 ของรายได้รวม อบท. โดยในปีงบประมาณ 2567 รายได้ที่ อบท. จัดเก็บเองมีจำนวน 69,852 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2555 ที่มีจำนวน 43,745 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเพียงจำนวน 26,106 ล้านบาท หากเทียบกับจำนวนเงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้ อบท. ในช่วงเวลาเดียวกันเพิ่มขึ้นถึงจำนวน 106,509 ล้านบาท ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาฐานภาษีของรายได้ที่ อบท. จัดเก็บเองในช่วงเวลาเดียวกันพบว่า มีเพียงการยกเลิกภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ และจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแทน นอกนั้นฐานภาษียังคงเดิม ได้แก่ ภาษีป้าย ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้ายาสูบ ภาษีบำรุง อบจ./กทม. จากสถานค้าน้ำมัน ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม อากรการฆ่าสัตว์ อากรรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ รายได้จากทรัพย์สิน สาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และเบ็ดเตล็ด

18 ประกอบด้วย เงินอุดหนุนของรัฐบาล รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า ควรสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพใน การจัดเก็บรายได้ ของ อบท. และขยายฐานรายได้ภาษีของ อบท. โดยการให้ อบท. พิจารณาเร่งรัดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการจัดเก็บรายได้ของ อบท. เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกรมที่ดินเพื่อให้ อบท. ทราบถึงการ เปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินและสามารถจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของ อบท. ในระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งมีฐานข้อมูลบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างครบถ้วนสมบูรณ์เป็นมาตรฐาน เดียวกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ อบท. สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับความเสี่ยงด้านการก่อหนี้ของ อบท. มีความเห็นว่า ความเสี่ยงด้านการก่อหนี้ของ อบท. ยัง อยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องมาจากยอดหนี้คงค้างเงินให้กู้ยืมแก่ อบท. ยังอยู่ในระดับไม่สูงมากเมื่อเทียบกับ ประมาณการ GDP ของประเทศ โดยในช่วง 13 ปีที่ผ่านมา ยอดหนี้คงค้างดังกล่าวอยู่ในช่วงระหว่าง 30,000 กว่าล้านบาท ถึง 40,000 กว่าล้านบาท และสัดส่วนหนี้คงค้างของ อบท. ต่อ GDP อยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 0.33 – 0.22 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับ GDP ทั้งนี้ ในปัจจุบันแหล่งเงินกู้หลักของ อบท. ยังคง เป็น SFIs และ ก.ส.ท. และ อบท. ทุกประเภทได้กู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายในประเทศทั้งหมด ดังนั้น หนี้เงิน กู้คงค้างของ อบท. จึงไม่มีความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน และหนี้ของ อบท. ไม่นับเป็นหนี้สาธารณะตามกฎหมาย การบริหารหนี้สาธารณะ ยกเว้นหนี้ของกรุงเทพมหานครในส่วนที่เป็นเงินให้กู้ต่อจากกระทรวงการ คลังเท่านั้น ที่นับเป็นหนี้สาธารณะ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี คณะรัฐมนตรีได้ออกระเบียบไว้ว่า การกู้เงินของ อบท. ไม่มี ผลผูกพันให้ ผู้ให้กู้มีสิทธิบังคับชำระหนี้จากรัฐบาล และห้ามมิให้มีข้อกำหนดในสัญญาหรือพันธบัตรในเรื่อง การผิดนัดชำระหนี้ของ อบท. ที่ให้ถือว่ารัฐบาลผิดนัดชำระหนี้¹⁹

สำหรับความเสี่ยงด้านเงินสะสมของ อบท. มีความเห็นว่า ระดับเงินสะสมของ อบท. ยังอยู่ในระดับ สูงเพียงพอ โดย อบท. มีเงินสะสมที่สามารถใช้ได้ ณ สิ้นปีงบประมาณ 2567 จำนวนรวมทั้งสิ้น 329,916 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนเงินสะสมต่อรายจ่ายรวมอยู่ที่ร้อยละ 45.0 ซึ่งหากเงินสะสมของ อบท. มีน้อยเกินไป อาจส่งผลให้ความสามารถในการรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉินที่มีความรุนแรงและการพัฒนาระบบโครงสร้าง พื้นฐานที่จำเป็นในแต่ละท้องถิ่นลดลง และหากเงินสะสม อบท. มีมากเกินไป จะทำให้เกิด ค่าเสียโอกาสใน การนำเงินสะสมมาพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ การใช้จ่ายเงินสะสมของ อบท. ต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวง มหาดไทย อย่างไรก็ดี ในอดีตรัฐบาลเคยมีนโยบายสร้างแรงจูงใจให้ อบท. นำเงินสะสมมาใช้จ่ายในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ของตนเอง

สำหรับการประเมินความเสี่ยงทางการคลัง (Fiscal Risk Matrix) จาก อบท. พบว่า ภาระผูกพันโดยตรง (Direct Liabilities) หรือภาระผูกพันที่ชัดเจน (Explicit Liabilities) ของ อบท. คือ รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ (ภาษี มูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ) และการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อบท. ของรัฐบาลในแต่ละ ปีงบประมาณ อาทิเช่น ในปีงบประมาณ 2567 รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้มีจำนวน 132,338 ล้านบาท และรัฐบาล จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ อบท. จำนวน 299,939 ล้านบาท และพบว่า ภาระผูกพันที่อาจเกิดขึ้น (Contingent Liabilities) หรือภาระผูกพันโดยนัย (Implicit Liabilities) ของ อบท. คือ ภาระหนี้ของ อบท. ในกรณีที่ อบท. ไม่มีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ เช่น เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น รัฐบาลอาจ ต้องชำระหนี้แทน อบท. ในกรณีดังกล่าว

19 ระเบียบนี้ใช้บังคับกับการกู้เงินของ อบท. ยกเว้นการกู้เงินจากเงินทุนส่งเสริมกิจการองค์การบริหารส่วนจังหวัด เงิน ทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล เงินทุนส่งเสริมกิจการของ อบท. หรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น

EXIM BANK

ขับเคลื่อนความยั่งยืน

สนับสนุนธุรกิจไทยเติบโตไกลในเวทีโลก

EXIM Contact Center 0 2169 9999

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วย Soft Power

ผ่านการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น

โดย

กันตา ศุขสาตร

นายกานต์ แจ่มชัดใจ

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

1. บทนำ

ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยแนวคิดใหม่ ๆ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า “Soft Power” ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ภาคท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ที่เป็นรากฐานเชิงวัฒนธรรมกับกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ จังหวัดนครราชสีมา นับเป็นกรณีตัวอย่างที่โดดเด่นในการประยุกต์ใช้กลไกดังกล่าวโดยอาศัยลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญา วัฒนธรรม หรือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมาเชื่อมโยงกับการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการที่ทันสมัย จนสามารถยกระดับและขยายโอกาสทางเศรษฐกิจของชุมชนสู่กว้างได้

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการพัฒนา Soft Power ในภาคท้องถิ่น ตลอดจนสังเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับจังหวัด โดยศึกษาแนวทางความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ในการสนับสนุนทั้งทางวิชาการและด้านการตลาด นอกจากนี้ ยังได้ถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในรูปแบบสินค้าและบริการ ตลอดจนการสร้างแบรนด์ด้วยการนำเทคโนโลยีและเครือข่ายระดับสากลเข้ามาเสริมศักยภาพพบปะของพื้นที่ ทั้งในมิติการท่องเที่ยว วัฒนธรรม และการพัฒนาทุนมนุษย์ อันเป็นตัวชี้วัดเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมาและประเทศไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

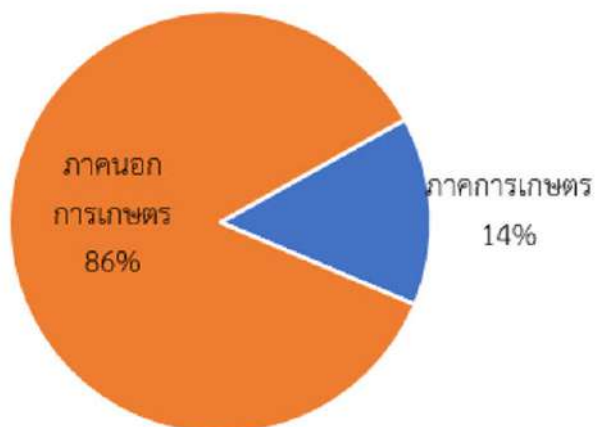

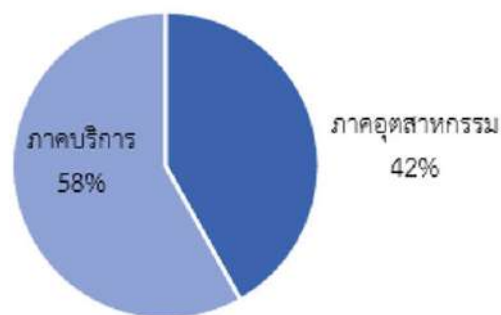
2. ข้อมูลเศรษฐกิจพื้นฐานของจังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา ในปี 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประเมินว่า จังหวัดนครราชสีมา มีผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เท่ากับ 335,472 ล้านบาท ซึ่งไปประกอบด้วยภาคการเกษตร 48,356 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคนอกการเกษตร 287,116 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 86 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด โดยสำหรับภาคนอกการเกษตร ประกอบไปด้วย ภาคบริการ 166,896 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 58 ของภาคนอกการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม 120,220 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 42 ของภาคนอกการเกษตร จึงส่งผลให้จังหวัดนครราชสีมา มีผลิตภัณฑ์ต่อหัว (GPP Per Capita) อยู่ที่ราว 134,338 บาทต่อปี

ผลิตภัณฑ์จังหวัดของจังหวัดนครราชสีมา

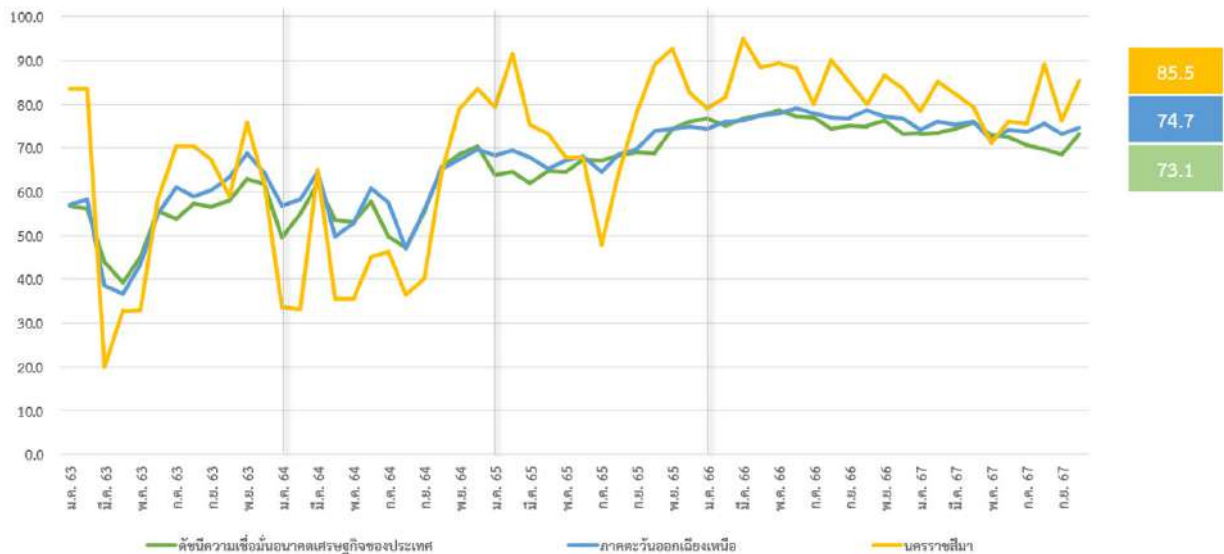
ผลิตภัณฑ์มวลรวมนอกภาคการเกษตร

ภาพที่ 1 : ผลิตภัณฑ์จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : สศช. ประมวลผลโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.)

ในขณะที่ดัชนีความเชื่อมั่นอนาคตเศรษฐกิจภูมิภาค (Thailand Regional Economic Sentiment Index: RSI) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) กระทรวงการคลัง พบว่า ดัชนี RSI เดือนตุลาคม 2567 ของจังหวัดนครราชสีมาอยู่ที่ระดับ 85.5 โดยอยู่ในระดับที่สูงกว่าดัชนี RSI ของทั้งประเทศและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากได้รับปัจจัยสนับสนุนจากทั้งในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาดัชนี ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Spatial Economic Fundamental Index: SEFI) ของ จังหวัดนครราชสีมา ที่พัฒนาและจัดทำโดยกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (กศม.) สศค. ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด จำนวน 88 ตัวชี้วัด เพื่อบ่งชี้ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของพื้นที่ต่าง ๆ ผ่าน 6 มิติ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข กำลังซื้อ ปัญหาของทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม โดย SEFI ของอำเภอเมืองนครราชสีมา บ่งชี้ว่า จังหวัดนครราชสีมา มีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีอยู่ในอันดับที่ 72 จากทั้งหมด 76 จังหวัดในประเทศไทย โดยมีจุดแข็งด้านความท้าทายทางทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และ

การศึกษา ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม จังหวัดนครราชสีมา ยังคงเผชิญกับความท้าทายในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสาธารณสุข ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายอำเภอจะพบว่า อำเภอเมืองนครราชสีมา มีค่าดัชนี SEFI สูงที่สุดในจังหวัด

ภาพที่ 2 : ดัชนีความเชื่อมั่นอนาคตเศรษฐกิจภูมิภาค
ที่มา : กศม. สศค.

ภาพที่ 4 : ดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : กองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (กศม.) สศค.

ดัชนีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (SEFI) ของ “จังหวัดนครราชสีมา”

3. Soft Power ของจังหวัดนครราชสีมา

ทุกวันนี้เมื่อกล่าวถึง “กางเกงแมว” หลาย ๆ คนมักจะนึกถึงจังหวัดนครราชสีมา จนไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า กางเกงแมวลาย “แมวโคราช หรือ แมวมาเลศ” ได้กลายมาเป็นหนึ่งในจุดแข็งอันเป็นอัตลักษณ์สำคัญที่ไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นที่รู้จัก แต่ยังสนับสนุนให้เทศบาลนครราชสีมาเกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเมือง และยังถูกยกระดับจนสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเกมออนไลน์ชื่อดังระดับโลกอย่าง Free Fire ได้ ในการนี้ กศม. สศค. ร่วมกับวารสารการเงินการคลังได้รับเกียรติเป็นอย่างสูงจากคุณจิรพิสิทธิ์ รุจน์เจริญ (คุณจิรพิสิทธิ์ฯ ประธานกลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ (Young Entrepreneur Chamber of Commerce: YEC) หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา นักธุรกิจรุ่นใหม่ที่เชื่อว่าหาโอกาสทางธุรกิจมาต่อยอดไม่เคยหยุดนิ่งและผู้นับเป็นหนึ่งในกำลังสำคัญที่ร่วมผลักดันอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้ก้าวไกลไปสู่เวทีสากล มาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์และแนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วย Soft Power ผ่านการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น ผ่านรายการ “Local Reach เอื้อมลึก ถึงภูมิภาค” ประจำเดือนพฤศจิกายน 2567 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2567 ที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

คุณจิรพิสิทธิ์ รุจน์เจริญ

ประธาน Young Entrepreneur Chamber of Commerce (YEC)
หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา

4. รู้จักกับ Young Entrepreneur Chamber of Commerce: YEC

ทุกวันนี้เมื่อกล่าวถึง “กางเกงแมว” หลาย ๆ คนมักจะนึกถึงจังหวัดนครราชสีมา จนไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า กางเกงแมวลาย “แมวโคราช หรือ แมวมาเลศ” ได้กลายมาเป็นหนึ่งในจุดแข็งอันเป็นอัตลักษณ์สำคัญที่ไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นที่รู้จัก แต่ยังสนับสนุนให้เทศบาลนครราชสีมาเกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเมือง และยังถูกยกระดับจนสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเกมออนไลน์ชื่อดังระดับโลกอย่าง Free Fire ได้ ในการนี้ กศม. สศค. ร่วมกับวารสารการเงินการคลังได้รับเกียรติเป็นอย่างสูงจากคุณจิรพิสิทธิ์ รุจน์เจริญ (คุณจิรพิสิทธิ์ฯ ประธานกลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ (Young

Entrepreneur Chamber of Commerce: YEC) หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา นักธุรกิจรุ่นใหม่ที่เชื่อว่าหาโอกาสทางธุรกิจมาต่อยอดไม่เคยหยุดนิ่งและผู้นับหนึ่งในกำลังสำคัญที่ร่วมผลักดันอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้ก้าวไกลไปสู่เวทีสากล มาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์และแนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วย Soft Power ผ่านการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น ผ่านรายการ “Local Reach เอื้อมลึก ถึงภูมิภาค” ประจำเดือนพฤศจิกายน 2567 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2567 ที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

5. โอกาสในการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ Soft Power ของภาครัฐ

ด้วยจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ แต่ผลิตภัณฑ์ จังหวัด (GPP) กลับเติบโตได้ดีแค่ในบางพื้นที่ของจังหวัดเท่านั้น ดังนั้นหอการค้าจังหวัดจังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมาและสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา จึงมีแนวคิดอยากสร้างแบรนด์ (Branding) ให้กับจังหวัด และได้จัดงานประกวดลายโมโนแกรมโคราช (KORAT Monogram) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของ จังหวัดนครราชสีมาได้เป็นอย่างดี และสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย โดยการประกวดนี้ได้เปิดโอกาส ให้ชาวนครราชสีมาทั่วจังหวัดร่วมส่งผลงานเข้าประกวดชิงเงินรางวัลกว่า 50,000 บาท เพื่อสะท้อนมุมมอง ของชาวนครราชสีมาที่มีต่อจังหวัดของตน ซึ่งได้ผลงานที่ชนะการประกวดชื่อ Korat Monogram และมีผู้ ประกอบการนำลาย Korat Monogram ไปประยุกต์ต่อยอดผลิตสินค้าออกมาจำหน่ายอย่างแพร่หลาย อาทิ เสื้อ-กางเกง-กระโปรงแมวโคราชหลากหลายรูปแบบ รวมถึงหมวก กระเป๋าผ้า ร่ม แก้วน้ำ และกระติก น้ำลายแมวโคราช จนเกิดเป็นกระแสตอบรับที่ดีอย่างล้นหลาม และเกิดเป็นมูลค่าทางการตลาดมากกว่า 100 ล้านบาท โดยเฉพาะ “กางเกงแมว” ที่มีการเปิดตัวครั้งแรกและได้แจกเป็นของที่ระลึกในงานโคราชมา มูย่า (KORAT Mamuyaa) จัดโดย YEC จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา เพื่อยกระดับงาน ลักการะยาโมให้มีความแปลกใหม่และเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ผลจากการประชาสัมพันธ์ทำให้กางเกง แมวเป็นที่สนใจและมีความต้องการสินค้ามากมายจากทั้งคนในจังหวัด คนนอกจังหวัด จนถึงชาวต่างชาติ

ผลงานชนะเลิศการประกวดลายโมโนแกรมโคราช (KORAT Monogram)

ชื่อผลงาน Korat Monogram ออกแบบโดย คุณสุรัตน์ ชำพิมาย

ที่มา : Facebook Page KORAT Monogram (2566, 21 กันยายน)

แนวคิดและที่มาของผลงาน Korat Monogram

ออกแบบโดย คุณสุรัตน์ ชำปิมาย

KORAT MONOGRAM DESIGN

DESIGN CONCEPT

ที่มา : Facebook Page KORAT Monogram (2566, 5 ตุลาคม)

เพื่อเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ทางแกงแมวโคราช คุณจิรพิสิษฐ์ จึงได้มีแนวคิดริเริ่มที่จะเปิดตลาดใหม่ ๆ โดยได้เริ่มหารี้อยู่กับทางบริษัท การ์นา ออนไลน์ (ประเทศไทย) จำกัด ผ่านทางหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐทั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ เพื่อผลักดันให้แกงแมวโคราชเข้าสู่โลกดิจิทัลคอนเทนต์ในฐานะแพชั่นไอเทมใหม่ในเกมฟรีไฟร์ (Free Fire) จนสำเร็จ โดยเกมฟรีไฟร์เป็นเกมแนวยิงปืน (Shooting) แบบแบดเทิลรอยัล (Battle Royale) เล่นบนมือถือที่พัฒนาและจัดจำหน่ายโดยบริษัท การ์นา ออนไลน์ (ประเทศไทย) จำกัด มีผู้เล่นประมาณ 560 ล้านคน ใน 160 ประเทศทั่วโลก อีกทั้ง บริษัท การ์นา ออนไลน์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้นำแกงแมวโคราชไปประชาสัมพันธ์ให้ฟรี เพื่อช่วยสนับสนุนสินค้าของคนในท้องถิ่น โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ลักษณะเป็น Free Media จึงนับเป็นโอกาสดีในการประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมาผ่านการเผยแพร่ให้อัตลักษณ์แกงแมวโคราชได้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในระดับสากล โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในทุกช่วงวัย (Generation: Gen) ซึ่งรวมถึง Gen Y Gen Z และ Gen Alpha เมื่อคนทั่วโลกได้เห็นแกงแมวโคราชผ่านเกมฟรีไฟร์ ก็จะมีคนบางส่วนที่รู้สึกชื่นชอบและอยากหาซื้อแกงแมวโคราช จนเกิดเป็นกระแส เป็น Soft Power ที่ส่งผลให้ผู้คนเริ่มสนใจศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับแกงแมวโคราช จนได้รู้จักชื่อของจังหวัดนครราชสีมา และเมื่อผู้คนได้ทำความรู้จักกับจังหวัดนครราชสีมามากขึ้น ได้เห็นวัฒนธรรม อาหาร และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ก็จะดึงดูดให้มีการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวหรือเยี่ยมชมจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงที่แกงแมวโคราชกำลังเป็นที่นิยม ที่จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของไทย ที่ได้รับความนิยมได้เผชิญกับมลพิษจากฝุ่น PM 2.5 ขณะที่ จังหวัดนครราชสีมามีอำเภอรองน้ำเขียวที่เป็น

แหล่งไอคอนติดอันดับต้น ๆ ของโลก มีเมืองมรดกโลกที่น่าสนใจ และมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้หลาย ๆ คนหันมาเที่ยวจังหวัดนครราชสีมากันมากขึ้น

ความสำเร็จในการส่งเสริมและผลักดันให้จังหวัดนครราชสีมาได้เป็นที่รู้จักในระดับสากลนับเป็นการเปิดประตูบานแรกไปสู่การพัฒนาจังหวัดและก้าวต่อไปคือการต่อยอดกระแสไม่ให้งงหายไป พร้อม ๆ กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอัตลักษณ์ความเป็นโคราชและความเป็นไทย คุณจิรพิสิทธิ์ จึงได้พัฒนาทำ Character Design ที่เริ่มต้นออกแบบมาจากแมวสีสวาด ซึ่งเป็นแมวมงคลโบราณในสมุดข่อยโบราณอายุกว่า 600 ปี ผสมผสานกับความมูเตลูให้กลายเป็นอาร์ตทอย (Art Toy) แมวรักษ์โคราช ชื่อว่า “เจ้าเมื่อย” เพื่อเป็นมาสคอตตัวการ์ตูนแคแร็กเตอร์ ซึ่งเป็นตัวแทนที่จะมาสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดนครราชสีมาและประเทศไทยให้ทุกคนได้รับรู้ และสามารถนำไปใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ ได้ อาทิ การประชาสัมพันธ์ การเพิ่มมูลค่าสินค้าผ่านความร่วมมือ (Collaboration) กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อช่วยวิสาหกิจชุมชนและ SMEs รายละเอียดในการสร้างแบรนด์ ดึงดูดความสนใจของผู้คน รวมถึงเพิ่มยอดขายและยกระดับสินค้า อาทิ ผัดหมี่โคราช ข้าวสาร เครื่องลำริด นมอัดเม็ดโปรตีนสูงจากโคราช ซึ่งแนวทางการนำ Character Design เจ้าเมื่อยไปอยู่บนสินค้าต่าง ๆ นี้ คุณจิรพิสิทธิ์ ได้

รับแรงบันดาลใจจากโมเดล Character Design เพื่อพัฒนาเมืองของทางญี่ปุ่น เพราะจะเห็นได้ว่า เด็ก ๆ หลายคนสนใจและมีความฝันที่อยากจะไปประเทศญี่ปุ่นเพื่อตามรอยการ์ตูนญี่ปุ่นที่ตนชื่นชอบ อาทิ กันดั้ม โดเรมอน โปเกมอน และคุ่มะมง และยังเมื่อคุณจิรพิสิทธิ์ ได้ไปเห็นเมืองที่ญี่ปุ่น เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น จึงได้นำโมเดลมาปรับใช้กับจังหวัดนครราชสีมา

เจ้าเมื่อยแต่ละตัวจะมีรายละเอียดลูกเล่น ดอกไม้มงคลและจี้ห้อยคอที่เป็นเครื่องปั้นดินเผาจากดินด่านเกวียนที่พร้อมปลุกเสกคาถาในเรื่องที่แตกต่างกัน ซึ่งอาร์ตทอยเจ้าเมื่อย แมวสีสวาดและพองเพื่อนได้รับความนิยมจากสำนักข่าวและมีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายจนเป็นที่รู้จักและมียอดสั่งจองสินค้าเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ในกล่องอาร์ตทอยจากเดิมที่จะมีแถมการ์ดเจ้าเมื่อย ก็ได้เปลี่ยนเป็นแผ่นทองคำเจ้าเมื่อยมงคลที่สามารถนำไปใส่ในเคลด้านหลังโทรศัพท์ไว้พกพาได้สะดวก ด้วยการออกแบบเจ้าเมื่อยที่เป็นเอกลักษณ์ มีเรื่องราวมีหน้าตาน่ารัก และเป็นมงคล จึงเป็นอีกหนึ่ง Soft Power ที่ตอบโจทย์กลุ่มคนรุ่นใหม่ นักสะสม และสายมู จนได้รับกระแสตอบรับที่ดีเยี่ยมทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนอย่างล้นหลามสามารถสร้างรายได้ และมีส่วนช่วยส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับจังหวัดและประเทศไทย

“เจ้าเมื่อยแก็งแมวรักษ์โบราณ” Art Toy แมวโคราช

ที่มา : Facebook Page Lazyyyy cat เจ้าเมื่อย (2567, 8 มกราคม)

6. จุดเด่นของจังหวัดนครราชสีมาจากความไม่มีอะไร

หากเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ แล้ว จังหวัดนครราชสีมาอาจไม่ได้มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากเท่ากับทางภาคเหนือ หรือบางจังหวัดในภาคอีสาน เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ในภาคอีสานตอนล่าง จึงมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน ซึ่งอาจทำให้วัตถุดิบทางวัฒนธรรมไม่ได้มีมากนัก อย่างไรก็ตาม จากความไม่มีและไม่ชัดเจน ทำให้ต้องพยายามมองหาและไล่เรียงสิ่งที่เป็นลักษณะเด่นของจังหวัดออกมาให้ได้มากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาทำให้พบว่า จังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองหน้าด่านที่มีขนาดใหญ่ เป็นประตูสู่ภาคอีสาน มีวัดจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย เป็นแหล่งมรดกโลก รวมถึงมีสมุดข่อยโบราณที่มีเรื่องราวของแม่วิเศษมงคลที่คนทางภาคอีสานเชื่อว่าเป็นความโชคดีและให้สำคัญ จนเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างเจ้าเมื่อยขึ้นมา อย่างไรก็ตาม มีศิลปินหลายท่านในจังหวัดนครราชสีมาที่ได้ออกแบบ Character แมวในลักษณะต่าง ๆ มากมาย จึงไม่ยากให้เกิดความยึดติดกับ Character แมวตัวใดตัวหนึ่งว่าเป็น Character ประจำเมือง เนื่องจากในแต่ละเมืองที่ญี่ปุ่นเองก็มี Character หลายตัว แต่ให้มองว่า Character แต่ละตัวเป็นเหมือนอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ที่คอยช่วยกันบอกเล่าเรื่องราวของเมือง รวมถึงเป็นการช่วยกันประชาสัมพันธ์และพัฒนาเมืองแทน ไม่เพียงเท่านั้น เมื่อทราบถึงจุดเด่นของจังหวัดแล้ว การพัฒนาเมืองจากข้อดีที่พบจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ การสื่อสาร และประสานงานจากบุคคลากรและหน่วยงานที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านด้วย ดังจะเห็นได้จากโครงการใหญ่ต่าง ๆ ที่ทาง YEC ได้ดำเนินการมาจนประสบความสำเร็จ ล้วนเริ่มจากจุดเล็ก ๆ และค่อย ๆ ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานภาคต่าง ๆ จนสามารถขยายขนาดโครงการและเกิดการพัฒนาทั้งตัวโครงการและพัฒนาเมืองได้ ซึ่งส่งผลให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดแรกที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการซอฟต์แวร์ประจำจังหวัดได้รองมาจากกรุงเทพฯ เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

7. ปัจจัยที่ส่งผลให้การนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้สำเร็จ และแนวโน้มการประกอบธุรกิจที่จะขยายกิจการไปยังต่างประเทศ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้การนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด คุณจิรพิสิษฐ์ กล่าวว่า “ความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และมหาวิทยาลัย” โดยการดำเนินการของธุรกิจที่ผ่านมามีความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยได้ความร่วมมือจากทางภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาที่มีส่วนช่วยในการให้การสนับสนุนธุรกิจในการอำนวยความสะดวกและโปรโมทการจัดงานเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการประสานราชการอีกด้วย อีกทั้ง ทางธุรกิจได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในการช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์และแบรนด์ในส่วนของการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ คุณจิรพิสิษฐ์ กล่าวว่า ณ ปัจจุบันยังมีความสนใจในการขยายตลาดไปยังต่างประเทศ ซึ่งต้องการให้แม่เจ้าเมืองเป็นที่รู้จักของต่างประเทศ หลังจากนั้นก็สามารถต่อยอดด้วยการนำผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นไปขายในต่างประเทศต่อไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ก่อนที่จะขยายตลาดไปยังต่างประเทศนั้น คุณจิรพิสิษฐ์ กล่าวเสริมว่าต้องมีการทำตลาดในประเทศให้ดีและยั่งยืนเสียก่อน

8. สิ่งที่ยากฝากให้หน่วยงานภาครัฐ

สำหรับสิ่งที่ยากฝากกับหน่วยงานภาครัฐ คุณจิรพิสิษฐ์ กล่าวว่า สำหรับภาคเอกชนแล้วสิ่งสำคัญที่อยากได้รับความอนุเคราะห์จากทางภาครัฐคือการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการตลาด กล่าวคืออยากให้องค์กรภาครัฐ เข้ามามีส่วนรวมในการสนับสนุนธุรกิจในการนำเสนอสินค้า รวมถึงการออกบูท ไปจนถึงการช่วยทำการตลาดเพื่อให้สินค้าไทยออกสู่สายตาชาวโลกได้ นอกจากนี้ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับธุรกิจ SMEs ซึ่งถือเป็นฐานรากที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย หากฐานรากของเศรษฐกิจดีแล้ว เศรษฐกิจไทยก็สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

สุดท้ายนี้ทางคณะผู้เขียนขอขอบคุณ ดร. พิสิทธิ์ พัวพันธ์ ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สศค. ดร.พงศนกร โกษากรณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเศรษฐกิจมหภาค ดร. นรพัชร อัครวัณณ บรรณาธิการวารสารการเงินการคลัง และนายชัยวัฒน์ หาญพิทักษ์พงศ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารการเงินการคลังที่อยู่เบื้องหลังการสร้างสรรค์เนื้อหาดี ๆ สำหรับรายการ Local Reach เอื้อมลึก ถึงภูมิภาค

Mega Project Investment: Game Changer or Gamble for Economic Development?

By

*Chanon Limpasitipon Economist (Professional
Level) and Senna Lertpisitkul (Intern)*

Fiscal Policy Office

*The views presented herein are authors' alone and do not necessarily represent
the position of any organization with which they may be associated.*

1.Introduction

Mega projects represent distinctive large-scale infrastructure initiatives often positioned as transformative engines of economic growth. These investments, spanning transportation, energy, digital infrastructure, and urban development, have the potential to stimulate economic activity, enhance connectivity, and attract foreign direct investment (FDI).

However, their execution frequently encounters with challenges, including cost overruns, governance failures, and environmental and social concerns. Economic literature suggests that while such projects can generate long-term productivity gains, their success depends on effective governance, risk management and financial sustainability.

This article examines the role of mega project investments in economic development, evaluating their capacity to act as catalysts for progress or high-risk ventures that could undermine stability and create burdensome.

2. Mega Projects as Game Changers

2.1 Economic Stimulus and Multiplier Effects: Mega projects contribute to both short-term and long-term economic growth by generating employment opportunities and stimulating demand for construction materials, technology, and services. Infrastructure investments tend to exhibit high fiscal multipliers, meaning they yield economic returns exceeding initial expenditures. Empirical studies have shown that infrastructure investment can increase GDP growth rates, with some projects yielding returns of 1.5 to 2 times the initial investment. The spillover effects extend to various sectors, including logistics, manufacturing, and real estate, further amplifying economic gains.

2.2 Transmission Mechanisms to Economic Growth: The transmission mechanism of mega projects to economic growth occurs through several key channels such as

- **Capital Accumulation:** Investment in infrastructure enhances physical capital stock, directly contributing to higher production capacity and GDP expansion.
- **Labor Productivity:** Improved infrastructure reduces travel time, enhances energy efficiency, and facilitates digital connectivity, allowing firms and workers to operate more productively.
- **Private Sector Growth:** Reliable infrastructure attracts businesses by lowering operational costs and reducing uncertainties, thereby fostering entrepreneurship and innovation.
- **Income Growth and Human Capital Development:** Higher wages in construction and related industries contribute to increased household income. Additionally, better infrastructure in healthcare and education enhances human capital accumulation, leading to long-term improvements in productivity and living standards.
- **Urbanization and Regional Development:** Large-scale infrastructure projects encourage urbanization and balanced regional development. Improved transport networks connect rural areas with urban centers, fostering economic integration and reducing regional income disparities.
- **Social Inclusion and Quality of Life Improvements:** Infrastructure developments in healthcare, education, and digital connectivity provide broader access to essential services, reducing inequality and enhancing overall well-being.

2.3 Foreign Direct Investment (FDI) and Economic Transformation: Mega projects, particularly in developing economies, act as key drivers of FDI inflows. By offering attractive investment opportunities to multinational corporations, these projects introduce new technologies and modern management practices, further accelerating economic development. FDI occurs through various means, including direct capital investment, mergers and acquisitions, and joint ventures, providing crucial funding and expertise for complex infrastructure projects.

3. Mega Projects as Gambles

3.1 Cost Overruns, Budget Mismanagement, and Debt Burdens: One of the most persistent risks associated with mega projects is their tendency to exceed budgetary allocations. Large-scale infrastructure projects frequently experience cost escalations ranging from 20% to over 100% of initial estimates. These overruns place substantial fiscal burdens on governments, leading to unsustainable debt accumulation and potential credit downgrades. For instance, the Eurotunnel project, linking the UK and France, saw costs soar by 80%, resulting in significant financial distress.

3.2 Political and Economic Uncertainties: Mega projects often span multiple political cycles, making them susceptible to shifts in government priorities and policy directions. Additionally, macroeconomic fluctuations, such as currency depreciation and inflation, can erode financial viability. Corruption and rent-seeking behavior further exacerbate inefficiencies, undermining public trust and investor confidence. Countries with weak institutional frameworks are particularly vulnerable to project failures due to governance lapses.

3.3 Environmental and Social Externalities: Large-scale projects can have profound ecological and social consequences. Infrastructure expansion often necessitates land acquisition, resulting in displacement of communities and loss of biodiversity. Environmental degradation, including deforestation and carbon emissions, can offset the economic benefits of such investments if sustainability considerations are not integrated into planning and execution. The Three Gorges Dam in China, for example, displaced over 1.3 million people and caused extensive ecological disruptions.

4. Case Studies Across the World

4.1 Rio 2016 Olympics

Hosting the Olympics is considered a very prestigious honor to all countries due to the positive impacts it creates for the host countries. In 2016, Brazil became the first South American country to host the Olympics and convinced the Olympic committee of their confidence in their economic status, being able to set aside the estimated 14.4 billion USD needed for the event. On top of this, the construction of facilities would be easier for Brazil due to past events such as the 2007 Pan American Games or the 2014 World Cup, thus allowing them to reuse and renovate different types of venues such as stadiums.

Out of the estimated 14.4 billion USD needed, the actual games of each event are projected to cost less than 3 billion USD. However, Brazil's Public Authority for Olympic Legacy stated a year after the event that the total had been around 5 billion USD. Yet, this amount did not include government spending, which totaled to about 13.1 billion USD to construct facilities such as new subway lines, a doping laboratory, and cleanup of polluted Guanabara Bay.

Picture 1 : Rio 2016 Olympic Park by Aecom

With these newly built facilities, not only did it attract over 11,000 athletes and 7.5 million spectators, it provided local Brazilians many job opportunities ranging from high to low skilled, leading to a huge amount of economic growth; accounting for 82% of Rio's local economy. Due to this, the income inequality within Rio was reduced, with the income of the poorest 5% growing up to 29.3% compared to the richest 5% growing at 19.96%.

Moreover, this project attracted further FDI from Transnational Companies (TNCs) from around the world as this event was seen to be profitable for all. Examples of TNCs including

1. Toyota (motor cooperation) in supporting the sustainability goals of the Olympic Movement, ensuring it adopts the most sustainable, efficient mobility solutions for transportation during the event.
2. Coca-Cola (beverage company) in marketing campaign #That'sGold on global television featuring famous athletes aimed to celebrate with fans, which helped Coca-Cola and the Olympics to obtain 500 million impressions. They also offered visually stunning activation, including ice cold Coca-Cola served in aluminum bottles in celebration of the Torch Relay, which increasingly raised awareness of the event occurring.

3. Atos (Worldwide IT Partner) in providing complex IT systems and solutions which helped increase efficiency with the distribution of data, such as displaying results in less than half a second. Moreover, the first use of 'Cloud' at an Olympics game reduced the use of servers by 75% thus reducing further costs and energy consumption.

4. Dow (Official Chemistry Company) in building comprehensive carbon mitigation programs, which helped address the problems of climate change and increase the sustainability of the event. They also helped Transforma expand to seven additional cities, providing over 180,000 students with training opportunities, which may most likely lead to future economic growth.

With the help of FDI from these TNCs, not only do the TNCs generate further revenue from the global exposure of their company, but it had also allowed the event to become much more cost efficient and globally accepted. From this event, Brazil's total tourism also increased by 6.2% with their GDP per capita being 7.5% higher than it would have been without this mega project. This shows how the 2016 Brazil Olympic games were successful in enhancing economic growth in less developed areas with the help of FDI and global recognition.

Key Strengths that make this project successful are

1. Geographic location: Rio de Janeiro provided a stunning backdrop with its natural beauty and iconic landmarks like Sugarloaf Mountain and Copacabana Beach, enticing tourists to want to come.

2. Legacy: Success of 2014 football world cup showed the world that Brazil can host huge events like the world cup (They also already heavily invested in infrastructure, which was redeveloped and renovated thus did not cost as much).

3. FDIs: An Olympic event will bring lots of recognition to many brands due to it being a global event, thus lots of TNCs will invest in the project which helped fund it.

Some factors that might view this project as unsuccessful are

1. Economic cost: High government spending, thus creating an opportunity cost, as government investment could have been spent on alternative sectors such as education or healthcare.

2. Ineffective infrastructure: After the Olympic games, the venues struggle to attract operational funding, meaning that the Brazilian government had to shut them down. Venues included the Maracana stadium, or swimming pools used for the events.

3. Social Legacy: Some areas such as Porto Maravilha became popular to tourist, which in time led the gentrification, causing land/house prices to rise tremendously, forcing locals with low income to move out.

4.2 The Neom, Saudi Arabia

The Neom in Saudi Arabia is a mega project currently being constructed, which serves as a prototype for an automated smart city of the future. They plan to create a city where all equality is considered such as healthcare and education, whilst trying to develop the next-gen industries for the upcoming digital economy.

This project is being led by Chief Executive Officer Nadhim Al-Nasr who claims the fund is contributing 500 billion USD to the scheme, also with the funding by the Public Investment Fund of Saudi Arabia. The proposed project is anticipated to generate substantial economic benefits for Saudi Arabia. It is projected to create approximately 380,000 job opportunities, thereby contributing to employment growth and supporting labor market development. In terms of macroeconomic impact, the project is expected to add 48 billion USD to GDP, reinforcing national economic diversification efforts in line with Vision 2030 objectives. Additionally, it is estimated to contribute 1.3 trillion USD to the Saudi stock market, potentially enhancing capital market depth and liquidity. The project also offers an expected return on investment (ROI) of 13 – 14% by 2030, signaling strong financial viability and investor appeal. Furthermore, it is likely to stimulate foreign direct investment (FDI) through increased participation by international companies engaged in supplying construction materials, offering specialized services, and forming strategic partnerships with domestic firms. This influx of FDI is poised to bolster technological transfer, improve industry standards, and support sustainable economic growth.

The Neom consists of four different projects:

Picture 2 : Projects within Neom

1. The Line: Comprised of a series of interconnected modules, reaching 500m high and 170km in length. The Line plans to accommodate 9million people and will be built on a footprint of just 34 square kilometers, thus meaning reduced infrastructure footprint and higher efficiencies within the area. Civilians living within the Line will have access to facilities such as a high-speed railway with a 20 minutes transit.

2. Oxagon: An Octagon port city that will be built on the Red Sea, far south of the Neom Region. This project utilizes and will specialize in advanced and clean industries due to their strategic location next to the Red Sea, providing them with renewable energy sources such as water, wind, and sunlight. By doing so, Saudi Arabia will be able to diversify the country's economy and reduce reliance on oil.

3. Sindalah: A luxury island resort within the Red Sea, aimed to be a yachting community. This island is 840,000 square meters, and will have 86 berth marinas and numerous hotels, which help bring in tourists from all over the world whilst focusing on conserving the area's natural beauty. The development is expected to generate 3,500 jobs in the tourism, hospitality, and leisure sectors.

4. Trojena: Located 50km from the coast of the Gulf of Aqaba, with an area of nearly 60 square km. According to the Saudi Press Agency, this new tourist destination will include a ski village, ultra luxury resorts, and many restaurants.

Currently, which the success of this mega project, Neom has made many contracts with TNCs from around the world and received FDI to help make this project become reality. Examples of FDI including

technological innovations and investment opportunities in NEOM.

5. McLaren: In 2022, NEOM announced a strategic partnership with McLaren Racing to become the title partner of the NEOM McLaren Formula E Team and NEOM McLaren Extreme E Team racing teams, bringing two all-electric race series' together for the first time under the banner of 'NEOM McLaren Electric Racing'.

6. ACWA: A Saudi utility company that made a contract with NEOM worth \$500m to develop solar farms with a capacity of 2,000 megawatts. These solar farms will help this mega reach their sustainability goal.

With the help of these FDI's and contracts, The Neom project is currently being developed and is seen to succeed by their expected date of 2030. With this project, Saudi Arabia's GDP will continue to rise, especially due to lower unemployment rates and a more diverse economic sector for workers of all skills.

Key Strengths that make this project successful:

1. Key investors: Having TNCs from different sectors such as technology, industry, sustainability all allow the NEOM project to be as efficient as possible in terms of production and construction, and in bringing further investors into the project.

2. Geographical factors: By being in the Kingdom of Saudi Arabia, they have access to all types of renewable energy and natural resources including wind, water, solar, oil and even processes such as salinization from the ocean for sustainability.

1. Siemens: A global technology powerhouse with expertise in various sectors, including energy, electrification, automation, and digitalization. They focus on providing innovative and sustainable solutions for energy generation and distribution, whilst developing smart infrastructure/digital systems for the city

2. ABB: Leading company in electrification, robotics, industrial automation, and power technologies. Focused on advanced energy solutions, smart grid technologies, and industrial automation systems to support the city's energy needs and sustainable development.

3. Bechtel: One of the largest construction and engineering companies globally, known for handling complex infrastructure projects. They help leverage massive construction and development plans, including the design and implementation of various buildings, transportation networks, and other essential infrastructure

4. Soft Group: Japanese multinational conglomerate, who signed a Memorandum of Understanding (MoU) with the Saudi government to collaborate on

3. Location: Big open deserts allow easy construction and cheaper land as it is not densely populated. On top of this, there are less ethical concerns in terms of eviction or destruction of past infrastructure that may intervene with the project.

Some factors that might causing this project to be unsuccessful are

1. Livability: Since the Neom is in a rural area, it may be difficult to retain over a long period of time due to the challenges of maintenance, which may include transporting raw materials for construction.

2. Human rights: Indigenous tribes within these rural areas such as the Huwaitat tribe are being relocated. If any resisting occurs, threats and punishments will occur.

3. Financial Risk: Since the PIF is the biggest funder for the NEOM project, if they chose to back out of the project, it will be unsuccessful.

5. Thailand's Potential for Mega Project Development

Thailand has the opportunity to leverage mega projects for economic transformation, particularly through FDI. Key considerations include:

5.1 Strategic Investment in Infrastructure: Projects such as the Eastern Economic Corridor (EEC) and Land Bridges efforts could significantly boost economic activity, attract FDI, and create employment opportunities. By focusing on high-value sectors like advanced manufacturing, digital economy, and sustainable tourism, Thailand can enhance its competitive position in the global economy.

5.2 Balanced Growth and Social Impact: Ensuring that mega projects benefit local populations, rather than displacing them, is crucial for long-term success. Community engagement, fair compensation for land acquisition, and inclusive development planning can help mitigate social tensions and ensure broader distribution of economic benefits.

5.3 Sustainability and Innovation: Thailand's focus on sustainability and innovation offers a strategic advantage in attracting foreign direct investment (FDI). By advancing eco-friendly infrastructure, smart cities, and high-tech industrial zones, Thailand positions itself as a leader in sustainable development. The use of the Thai ESG Fund and ESG Extra Fund further reinforces its commitment to green investment, appealing to global investors seeking climate-resilient opportunities and supporting long-term, sustainable economic growth.

5.4 Public-Private Partnerships (PPP): Encouraging collaboration between the government and the private sector can provide additional funding sources, risk-sharing mechanisms, and access to global expertise. Well-structured PPP frameworks can enhance project efficiency, improve service delivery, and ensure financial sustainability over the long term.

6. Conclusion

Mega projects can serve as pivotal drivers of economic transformation when executed with strategic foresight, sound governance, and financial prudence. While successful initiatives contribute to infrastructure-led growth, poorly managed projects risk exacerbating fiscal vulnerabilities and socio-environmental tensions.

For Thailand and other emerging economies, the challenge lies in balancing ambition with sustainability, ensuring that mega projects function as genuine game changers rather than speculative gambles. By integrating FDI, prioritizing sustainability, and maintaining public trust, Thailand can maximize the positive impacts of mega projects and secure long-term prosperity.

By learning from global case studies—both successes and failures—policymakers can develop more robust approaches to mega project planning, financing, and implementation. With proper governance mechanisms, transparent procurement processes, and comprehensive risk management strategies, mega projects can indeed become powerful catalysts for inclusive and sustainable economic development.

References

- Adesanya, A. (2020, June 16). Global foreign direct investment to drop 40%—UN. Business Post Nigeria. www.businesspost.ng/world/global-foreign-direct-investment-to-drop-40-un/
- Aschauer, D. A. (1989). Is public expenditure productive? *Journal of Monetary Economics*, 23(2), 177–200. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(89\)90047-0](https://doi.org/10.1016/0304-3932(89)90047-0)
- Beca. (n.d.). Rio 2016 crowd modelling. www.beca.com/what-we-do/projects/transport-and-infrastructure/rio-2016-crowd-modelling
- Brito, R., & Wade, S. (2017, June 15). AP analysis: Rio de Janeiro Olympics cost \$13.1 billion. AP News. www.apnews.com/general-news-d1662ddb3bae4d2984ca4ab65012be78
- Douglas, S. (n.d.). Lasting impact of the Rio Olympic Games. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Flyvbjerg, B. (2014). What you should know about megaprojects and why: An overview. *Project Management Journal*, 45(2), 6–19. <https://doi.org/10.1002/pmj.21409>
- Flyvbjerg, B., Bruzelius, N., & Rothengatter, W. (2003). *Megaprojects and risk: An anatomy of ambition*. Cambridge University Press.
- Frearson, A. (2013, September 3). Rio 2016 Olympic Park by AECOM. Dezeen. www.dezeen.com/2013/09/03/rio-2016-olympic-park-by-aecom/
- Gleick, P. H. (2009). Three Gorges Dam Project, Yangtze River, China. *The World's Water 2008–2009: The Biennial Report on Freshwater Resources*, 139–150. https://www.researchgate.net/publication/265238648_Three_Gorges_Dam_Project_Yangtze_River_China

- Hurley, J., Morris, S., & Portelance, G. (2018). Examining the debt implications of the Belt and Road Initiative from a policy perspective. Center for Global Development Policy Paper 121. <https://www.cgdev.org/publication/examining-debt-implications-belt-and-road-initiative-policy-perspective>
- Ikiz, S. U. (2023, January 18). NEOM released Saudi Arabia mega projects' first progress video. Parametric Architecture. www.parametric-architecture.com/neom-released-saudi-arabia-mega-projects-first-progress-video/
- International Olympic Committee. (2016). Marketing report: Rio 2016.
- International Olympic Committee. (2017, April 28). Olympic Games Rio 2016 – economic legacy. www.olympics.com/ioc/news/olympic-games-rio-2016-economic-legacy
- International Olympic Committee. (2021, July 15). New independent study confirms games provided significant economic benefit to Rio de Janeiro – Olympic News. www.olympics.com/ioc/news/new-independent-study-confirms-games-provided-significant-economic-benefit-to-rio-de-janeiro
- NEOM. (2022). OXAGON. www.neom.com/en-us/regions/oxagon
- NEOM. (2022). The Line. www.neom.com/en-us/regions/theline
- NEOM. (2022). TROJENA. www.neom.com/en-us/regions/trojena
- NEOM. (n.d.). NEOM brand partners. www.neom.com/en-us/our-business/partners
- NEOM. (n.d.). Sindalah. www.neom.com/en-us/regions/sindalah
- Richter, A., Santos, V.-J., & Schuring, M. (2023). Unlocking financial opportunities: Evaluating urban infrastructure's economic impacts. World Bank Blogs. www.blogs.worldbank.org/en/sustainablecities/unlocking-financial-opportunities-evaluating-urban-infrastructures-economic
- Tanzi, V., & Davoodi, H. R. (1998). Roads to nowhere: How corruption in public investment hurts growth. IMF Economic Issues No. 12. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues12/issue12.pdf>
- Trendafilova, S., Graham, J., & Bemiller, J. (2018). Sustainability and the Olympics: The case of the 2016 Rio Summer Games. 1 Journal of Sustainability Education. www.susted.com/wordpress/content/sustainability-and-the-olympics-the-case-of-the-2016-rio-summer-games_2018_01/
- UNCTAD. (2020). World Investment Report 2020: International production beyond the pandemic. United Nation Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2020>
- Xiao, Y., D'Angelo, D., & Lê, N. T. (2020). Infrastructure investment and the sustainable development goals. In Well spent: How strong infrastructure governance can end waste in public investment (pp. 71–92). International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9781513511818.071.ch004>

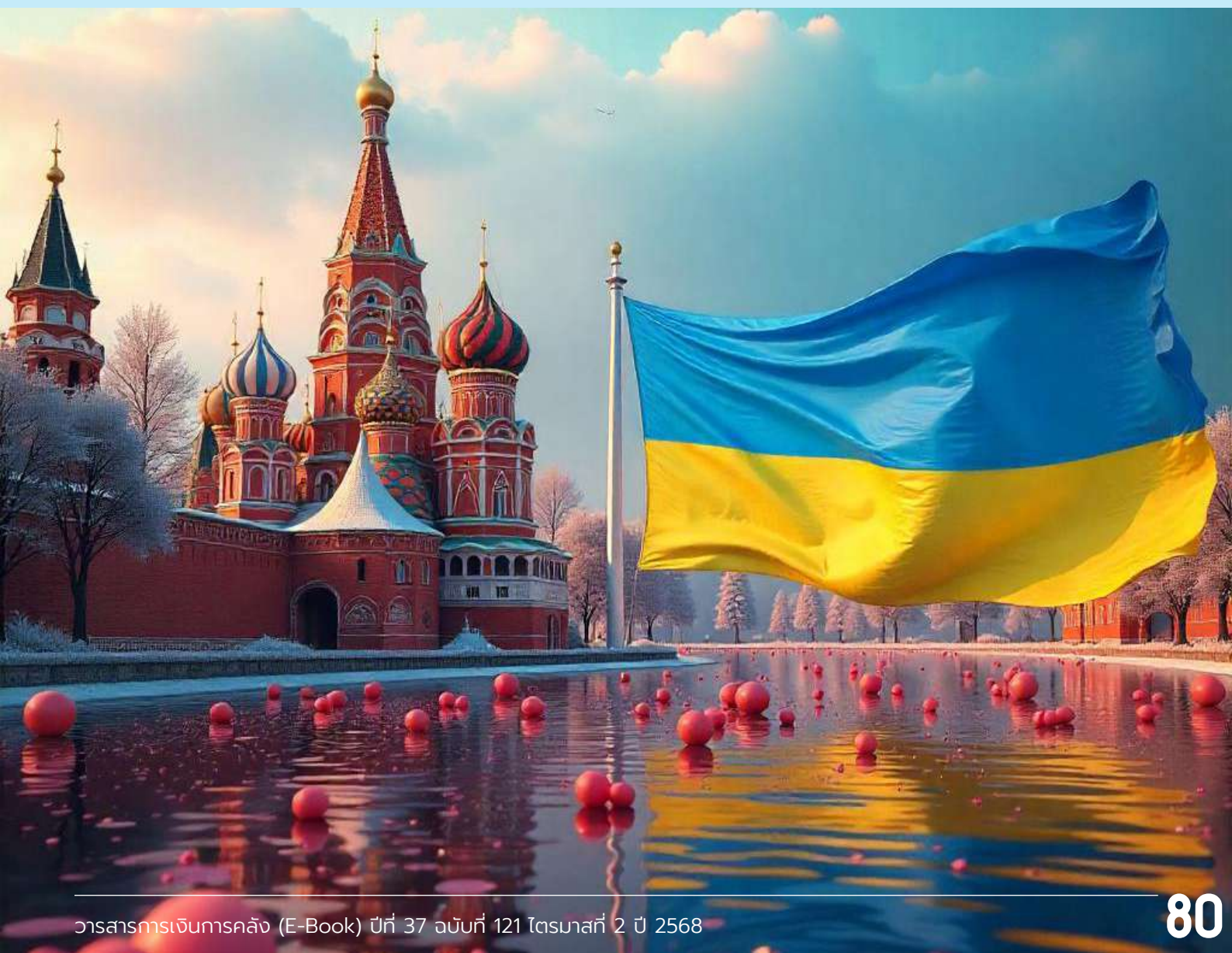
สงครามรัสเซีย-ยูเครน : วิกฤตเศรษฐกิจ พลังงาน การค้า และความมั่นคงทางอาหารโลก

บทความโดย
ชัยวัฒน์ ปะสุณะ
นักวิชาการอิสระ

ความขัดแย้งระหว่างทางการเมืองระหว่างรัสเซียและยูเครนเป็นประเด็นสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงและกระทบต่อความมั่นคงระดับนานาชาติในหลากหลายมิติ ซึ่งมีความซับซ้อนมากเกินกว่าความขัดแย้งระดับประเทศ หากแต่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้านอิทธิพลอำนาจของมหาอำนาจต่าง ๆ ที่แสดงท่าทีให้การช่วยเหลือสนับสนุนรัสเซียและยูเครน การทำสงครามของทั้งสองชาติท่ามกลางพุทธศตวรรษที่ 26 เป็นที่จับตามองจากนานาชาติซึ่งการใช้ยุทธวิธีการรบโดยทหารสร้างความสูญเสียด้านทรัพยากรมนุษย์ มีการระดมสรรพอาวุธที่ทันสมัยเข้ามาต่อสู้กัน ดังข้อเสนองานเขียนของศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงกิจ ที่ว่า

“สงครามยูเครนเป็น “โรงเรียนเสนาธิการทหารบกที่ดีที่สุด” เท่า ๆ กับเป็น “วิทยาลัยการ ทพ ที่ใหญ่ที่สุด” ของนักการทหารทั่วโลก และ “ทหารอาชีพ” ทุกคนควรต้องเรียนรู้การสงครามในยูเครน และอาจกล่าวในอีกมุมหนึ่งได้ว่า สงครามยูเครนเป็น “ครูทหารที่ดีที่สุด” คนหนึ่งของยุคปัจจุบัน” (สุรชาติ บำรุงกิจ, 2566)

แต่ทว่าในปัจจุบันนอกเหนือจากการใช้ความรุนแรงทางการเมืองแล้ว การดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจนับเป็นความท้าทายรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “สงครามเศรษฐกิจ” กลับเป็นเครื่องมือที่แต่ละฝ่ายใช้ต่อรองทางอำนาจสำคัญ โดยสามารถสร้างผลกระทบต่อประเทศทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจและสร้างความเสียหายรุนแรงและฝังรากลึกลงไปทำลายระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

หากวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนจำเป็นที่ต้องกล่าวย้อนภูมิหลังทางประวัติศาสตร์เริ่มเพื่อสะท้อนถึงสัมพันธภาพที่ซับซ้อนทำให้ทั้งสองประเทศมีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือในอดีตยูเครนเคยอยู่ภายใต้จักรวรรดิรัสเซียเรื่อยมาจนกระทั่งเหตุการณ์ปฏิวัติรัสเซีย ยูเครนเป็นส่วนหนึ่งภายใต้การปกครองของสหภาพโซเวียตและล่มสลายลงใน พ.ศ. 2534 ส่งผลให้รัฐต่าง ๆ ที่เคยอยู่ร่วมสหภาพโซเวียตแยกตัวเป็นรัฐเอกราชรวมไปถึงยูเครนได้ประกาศอิสรภาพเป็น “ประเทศยูเครน” ฉะนั้น ปัจจัยที่ส่งเสริมความเกี่ยวข้องระหว่างทั้งสองชาติ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ผลของการประกาศตั้งประเทศหลังสหภาพโซเวียตล่มสลาย คือ ทั้งรัสเซียและยูเครนต่างล้วนมีสถานะเป็นประเทศอิสระที่มีองค์ประกอบด้านรัฐศาสตร์ครบถ้วน ได้แก่ ประชากร รัฐบาล อธิปไตย และดินแดนที่มีแนวอาณาเขตชัดเจน ส่งผลให้ทั้งสองประเทศมีพรมแดนประชิดกันทั้งผืนดินและน่านน้ำในทะเลดำ กระนั้นก็ตามมรดกที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสมัยสหภาพโซเวียตยังคงปรากฏให้ทั้งสองประเทศมีปฏิสัมพันธ์กันเชิงประจักษ์ ในประเทศยูเครนปัจจุบันตัวอย่างเช่น 1. กรณีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบีล (Chernobyl) ทั้งสองประเทศต่างให้ความช่วยเหลือในด้านการวิจัยและสำรวจผลกระทบพลังงานนิวเคลียร์ 2. กรณียูเครนได้รับมอบดินแดนไครเมียหลังสหภาพโซเวียตล่มสลาย และ 3. กรณีฐานทัพเรือทะเลดำ (Black Sea Fleet) ของรัสเซียที่ตั้งอยู่ในเมืองเซวัสโตปอลเป็นการทำสัญญากับรัฐบาลยูเครนให้รัสเซียในวันที่ 28 พฤษภาคม 2540 เพื่อใช้เป็นฐานปฏิบัติการทางทะเลในทะเลดำแต่สัญญาสิ้นสุดลงเมื่อรัสเซียสามารถผนวกคาบสมุทรไครเมียในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2557 (จิราพร ตรีวิเศษศร, 2563) ซึ่งทะเลดำถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์การเดินเรือขนส่งสินค้าที่สำคัญของทั้งสองประเทศ เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม จากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมในประเทศยูเครนพบว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มเชื้อสายรัสเซีย ส่วนใหญ่อาศัยด้านตะวันออก และกลุ่มเชื้อสายยูเครนส่วนใหญ่อาศัยด้านตะวันตก ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมยูเครน ด้วยความแตกต่างที่ปรากฏได้ชัดจึงส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะเหตุการณ์ช่วงเลือกตั้งประธานาธิบดียูเครนหลายสมัย ข้อสังเกตดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของจาร์ต อนันตวิริยา ที่มีต่อการเลือกตั้งประธานาธิบดียูเครน พ.ศ. 2547 โดยเทียบแผนที่คะแนนนิยมกับแผนที่เชื้อชาติประชากรในยูเครน พบว่ามีความสอดคล้องกันโดยชาวยูเครน

เชื้อสายรัสเซียให้การสนับสนุนนายวิกเตอร์ ยานูโควิชที่เน้นสัมพันธภาพทางทูตกับรัสเซีย และชาวยูเครนเชื้อสายยูเครนให้การสนับสนุนนายวิกเตอร์ ยูชเชนโกที่เน้นสัมพันธภาพทางทูตกับชาติตะวันตก (จาร์ต อนันตวิริยา, 2565)

ปัญหาทางการเมืองภายในยูเครนสะท้อนภูมิทัศน์ทางการเมืองที่เทียบเคียงได้กับยุคสมัยสงครามเย็น กล่าวคือ แม้ว่าปัจจุบันหลายประเทศที่แยกตัวจากสหภาพโซเวียตแต่รัสเซียยังคงแผ่อิทธิพลทางการเมืองเหนือกลุ่มประเทศอดีตสมาชิกสหภาพโซเวียตเหล่านี้เสมือนกับการรื้อฟื้นจักรวรรดินิยมของสหภาพโซเวียต (พระไกรสร กันมา และคณะ, 2566) ขณะเดียวกันหากพิจารณาความเปลี่ยนแปลงในการเลือกขึ้นอำนาจในการเมืองยูเครน พบว่ายูเครนกำลังอยู่ในช่วง “การสลับขั้วอำนาจ” ดังสะท้อนได้จากการเลือกตั้งประธานาธิบดียูเครนตั้งแต่อดีต กระทั่งประธานาธิบดียูเครนสมัยปัจจุบันนายโวลอดีเมียร์ เซเลนสกี หันเข้าไปผูกมิตรกับสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาเพื่อความก้าวหน้าของประเทศ ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลยูเครนแสดงท่าทีขอความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และแสดงเจตจำนงในการเข้าร่วมภายใต้อองค์การสนธิสัญญา

แอตแลนติกเหนือ หรือนาโต้ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เรื่อยมากระทั่งนาโต้ให้คำมั่นสัญญาจะสนับสนุนให้ยูเครนเข้าร่วมองค์การในอนาคตโดยประกาศไว้ในการประชุมวาระครบรอบการก่อตั้งนาโต้ 75 ปี (มติชนออนไลน์, 2567)

ขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกากับชาติพันธมิตรพยายามแผ่อิทธิพลทางการเมืองแก่ยูเครนโดยการให้ความช่วยเหลือยูเครนในช่วงที่ถูกรุกราน อนึ่งตั้งข้อสังเกตไว้ว่าการสานสัมพันธ์กับประเทศเสรีนิยมของยูเครนคาดว่าจะใช้ประเทศเหล่านี้คานอำนาจและจัดอิทธิพลของรัสเซีย แม้ว่าสงครามเย็นยุติแล้ว รัสเซียยังคงแสดงบทบาทขยายอิทธิพลของตนเหนือยูเครน ฉะนั้นสงครามครั้งนี้จึงเป็น “การทำแผนที่ทาง

ภูมิรัฐศาสตร์ของยุโรปใหม่ และการขยายอิทธิพลเข้าควบคุมยูเครน” (สุรชาติ บำรุงสุข, 2566) รัสเซียเริ่มปฏิบัติการทางทหารในการรุกรานยูเครนเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 เหตุการณ์ทวีความรุนแรงอย่างยิ่งจากการแสดงท่าทีให้การสนับสนุนและช่วยเหลือทั้งสองประเทศในการทำสงคราม เช่น เกาหลีเหนือส่งทหารเข้าร่วมกองทัพรัสเซีย (Ng, 2024) ฯลฯ ผลของสงครามที่ยืดเยื้อนานส่งผลให้หลายประเทศดำเนินนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มีต่อฝ่ายพันธมิตรรัสเซียและฝ่ายพันธมิตรยูเครนอย่างระมัดระวัง กระทั่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลกหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านพลังงาน การค้าระหว่างประเทศ และความมั่นคงทางอาหาร วิเคราะห์ได้ดังนี้

ด้านพลังงาน เป็นผลกระทบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสงครามครั้งนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อมกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในตลาดพลังงานโลก และเป็นอำนาจต่อรองทางการเมืองอย่างหนึ่งทางด้านผลประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเครื่องมือของรัสเซียที่ใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งด้านพลังงานในการต่อรองกับสหภาพยุโรป ทั้งนี้เนื่องจากสหภาพยุโรปที่พึ่งพาก๊าซธรรมชาติที่ส่วนใหญ่จากรัสเซีย ดังสะท้อนได้จากมูลค่าการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียโดยข้อมูลจากปี พ.ศ. 2553-2567 เฉลี่ยตั้งแต่คิดเป็นร้อยละ 40 ของพลังงานทั้งหมด และเริ่มลดลงอย่าง

มีนัยสำคัญช่วงความขัดแย้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันเฉลี่ยร้อยละ 20 (Statista Research Department, 2024) และที่ผ่านมามีรัสเซียได้รับความกดดันจากสหภาพยุโรปก็มักจะใช้วิธีการทั้งเพิ่มราคาหรือหยุดส่งก๊าซไปยังยุโรปโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว การเลือกสนับสนุนยูเครนจึงเป็นฉนวนเหตุสำคัญที่ทำให้ต้องเผชิญกับวิกฤตพลังงานและกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในสหภาพยุโรปเป็นวงกว้าง

รัสเซียเป็นหนึ่งในผู้ส่งออกก๊าซธรรมชาติรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยเฉพาะในยุโรปที่พึ่งพาก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียผ่านท่อส่งโดยเฉพาะท่อเชื่อมเพลิ่งนอร์ดสตรีม (Nord Stream) การที่ยูเครนแสดงท่าทีใกล้ชิดกับสหภาพยุโรปอาจจะกระทบต่อการค้าขายพลังงานจากบริษัทแก๊สพรอม (Gazprom) ของรัสเซีย เพราะยูเครนเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการส่งออกไปยังยุโรป อาจถูกแข่งขันการค้าจากการเปิดโอกาสให้บริษัทจากสหรัฐอเมริกาเข้ามาค้าขายพลังงานกับสหภาพยุโรป เช่น บริษัทเชฟรอน (Chevron) บริษัทเอ็กซอนโมบิล (Exxon Mobil) เป็นต้น (พระไกรสร กันมา, 2566)

การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อรัสเซียทำให้การส่งก๊าซหยุดชะงักหรือถูกลดปริมาณลง รัสเซียใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยลดการส่งออกไปยังยุโรปเพื่อตอบโต้การคว่ำบาตร สถานการณ์พลังงานล่าสุดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 รัฐบาลยูเครนเปิดเผยว่ารัสเซียยุติการส่งก๊าซไปยังทวีปยุโรปโดยอ้างว่าสิ้นสุดสัญญาส่งก๊าซกับรัสเซีย นับว่าเป็นการยุติการเส้นทางขนส่งพลังงานที่ใช้กันมายาวนานกว่า 50 ปี สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของสำนักข่าวเดอะสแตนดาร์ดว่า “แม้ว่าเส้นทางนี้คิดเป็นสัดส่วนเพียง 5% ของความต้องการของยุโรป ประเทศต่าง ๆ ยังคงสั่นคลอนจากอาฟเตอร์ช็อกของวิกฤตพลังงานที่เกิดจากการรุกรานของรัสเซียต่อเพื่อนบ้าน ราคาก๊าซเพิ่มขึ้น 50% เมื่อเทียบเป็นรายปี โดยเพิ่มขึ้นในช่วงไม่กี่สัปดาห์ที่ผ่านมาจากการระงับเส้นทางขนส่งดังกล่าว” (The Standard Wealth, 2568) อีกทั้งการสูญเสียก๊าซธรรมชาติทางท่อที่สำคัญของรัสเซียไปบางส่วนอาจส่งผลให้ค่าใช้จ่ายสำหรับครัวเรือนและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ในขณะที่ยุโรปพยายามฟื้นตัวจากวิกฤตค่าครองชีพที่เลวร้ายที่สุดในรอบหลายทศวรรษ

ผลกระทบด้านก๊าซธรรมชาติที่มีผลโดยตรง คือ การปรับราคาพลังงานพุ่งสูง โดยเฉพาะราคาก๊าซ LNG (ก๊าซธรรมชาติเหลว) รวมถึงก๊าซในยุโรปเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว อนึ่งตั้งข้อสังเกตว่าสหภาพยุโรปได้เรียนรู้ในการปรับการเผชิญวิกฤตพลังงานกับรัสเซีย ฉะนั้นจึงเกิดการหันไปหาพลังงานทางเลือกโดยยุโรปพยายามลดการพึ่งพารัสเซียด้วยการนำเข้าก๊าซจากแหล่งอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา กาตาร์ ออสเตรเลีย ฯลฯ รวมถึงการเร่งลงทุนในพลังงานหมุนเวียน นอกจากนี้ วิกฤตความหนาวเย็นในฤดูหนาวส่งผลให้ประเทศในสหภาพยุโรปเผชิญปัญหาการขาดแคลนก๊าซในการทำความร้อน รวมไปถึงแรงกดดันต่อเศรษฐกิจด้านค่าใช้จ่ายด้านพลังงานที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและครัวเรือน กระทั่งทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในหลายประเทศทั่วโลก

ด้านพลังงานน้ำมันได้รับการปรับราคาขึ้นจากความขัดแย้งดังกล่าวรวมด้วย จึงส่งผลให้บรรดากลุ่มชาติอาหรับที่ส่งออกน้ำมันได้รับผลประโยชน์จากราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็เผชิญกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจรวมถึงราคาสินค้าประเภทธัญพืชที่ปรับราคาสูงขึ้นตาม ซึ่งการเลือกข้างของกลุ่มประเทศอาหรับต้องดำเนินการรอบคอบ เนื่องจากการเลือกสนับสนุนรัสเซียอาจส่งผลต่อการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและการเงินจากพันธมิตรสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกับที่อิหร่านเคยเผชิญ แต่หากสนับสนุนพันธมิตรสหรัฐอเมริกาอาจเผชิญกับมาตรการลดการส่งสินค้าเกษตรและธัญพืชจากรัสเซีย (ชูชาติ พุดมเพ็ง, 2565) ซึ่งประเด็นวิกฤตด้านความมั่นคงทางอาหารจะได้กล่าวข้างหน้าต่อไป

ความขัดแย้งดังกล่าวสหรัฐอเมริกาอาจได้รับผลกระทบด้านพลังงานค่อนข้างน้อยและค่อนข้างได้เปรียบในการสนับสนุนยูเครน ดังสะท้อนได้จากข้อมูลสำนักงานสารสนเทศด้านการพลังงานสหรัฐอเมริการะบุว่า พ.ศ. 2563 สหรัฐอเมริกามีกำลังการผลิตน้ำมันทั่วโลกมากที่สุดต่อวันคิดเป็นร้อยละ 20 ชาติอาหรับเปิยร้อยละ 12 รัสเซียได้ร้อยละ 11 ฉะนั้นจึงแทบไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ จากการคว่ำบาตรพลังงานจากรัสเซีย และอาจจะได้ประโยชน์เพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นผู้ผลิตน้ำมันอันดับหนึ่งของโลก (จารุต อนันตวิริยา, 2565) ในทางกลับกันรัสเซียเป็นหนึ่งในผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ที่กลุ่มประเทศยุโรปพึ่งพาน้ำมันดิบจากรัสเซียในสัดส่วนที่สูง วิกฤตดังกล่าวส่งผลให้เกิดการคว่ำบาตรน้ำมันรัสเซียจากสหภาพยุโรป ขณะเดียวกันรัสเซียพยายามหาตลาดใหม่ส่งออกน้ำมัน เช่น จีน อินเดีย ฯลฯ

ผลกระทบด้านราคาน้ำมันโลกปรับเพิ่มขึ้นจากความไม่แน่นอนด้านอุปทานส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้นตามด้วย ประเทศผู้บริโภคน้ำมันรายใหญ่อย่างจีนและอินเดียหันไปซื้อน้ำมันจากรัสเซียในราคาดพิเศษ ขณะที่สหภาพยุโรปและ

สหรัฐอเมริกาหันไปซื้อจากตะวันออกกลางและสหรัฐอเมริกา อีกทั้งหลายประเทศเพิ่มการสำรองน้ำมันเพื่อป้องกันความไม่แน่นอนในอนาคต นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในการขนส่งสินค้าปรับเพิ่มขึ้นจึงทำให้ราคาสินค้าเมื่อรวมกับค่าขนส่งปรับตัวขึ้นสูงด้วยเช่นกัน ดังการวิเคราะห์ของศูนย์วิจัยกสิกรไทยให้ความเห็นว่าในช่วงสงครามรัสเซียและยูเครนปรับสูงขึ้นซึ่งส่งผลต่อค่าครองชีพสูงจากราคาสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นพร้อมกับการเกิดภาวะเงินเฟ้อ จึงส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานทั่วโลก (Econ Digest, 2565)

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจากราคาพลังงานที่สูงขึ้นส่งผลให้เกิดต้นทุนการผลิตที่สูงและส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อและการชะลอตัวของเศรษฐกิจ เกิดความไม่แน่นอนด้านการลงทุนเนื่องจากนักลงทุนลังเลที่จะลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่เกี่ยวข้องกับรัสเซียท่ามกลางวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อราคาพลังงานที่พุ่งสูงขึ้น หลายประเทศเร่งการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาดและหันมาลงทุนในพลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม เพื่อลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล เป็นต้น การรับมือของกลุ่มประเทศในยุโรปลดการพึ่งพาก๊าซจากรัสเซียโดยสร้างท่อส่งก๊าซใหม่และขยายการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) สหรัฐอเมริกาโดยการส่งออกก๊าซธรรมชาติและน้ำมันเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยยุโรป ขณะเดียวกันเกิดการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายทางการค้าของรัสเซียโดยหาตลาดใหม่ในเอเชีย เช่น จีน อินเดีย ฯลฯ เพื่อลดผลกระทบจากการคว่ำบาตร

ประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งที่เผชิญปัญหาค่าใช้จ่ายพลังงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจและพลังงานในประเทศกำลังพัฒนา

ด้านการค้าระหว่างประเทศ คลุมเครือด้วยบรรยากาศความกดดันทางเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปและกลุ่มประเทศพันธมิตรสหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ การทำการค้าเกิดความลำบากจากการวางตัวทางการเมือง ดังตัวอย่างกรณีการวางตัวของกลุ่มประเทศอาหรับที่จำเป็นต้องพึ่งพาการค้าจากทั้งพันธมิตรรัสเซียและพันธมิตรยูเครน (ชูชาติ พุฒเพ็ง, 2565) อนึ่งตั้งข้อสังเกตที่มีต่อสงครามความขัดแย้งครั้งนี้สะท้อนมากกว่าสงครามระหว่างสองประเทศ หากแต่คือการแข่งขันด้านอิทธิพลทางการเมืองระหว่างรัสเซีย (เผด็จการนิยม) และสหรัฐอเมริกา (เสรีนิยม) ซึ่งดำเนินไปด้วยการสู้รบในสนามสงครามพร้อมกับการดำเนินสงครามทางการค้าที่ใช้มาตรการทุกรูปแบบเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการกดดันหรือลงโทษประเทศคู่ขัดแย้ง

ผลกระทบด้านการค้าระหว่างประเทศที่ปรากฏชัดคือการลดความมั่นคงของห่วงโซ่อุปทานดังที่กล่าววิเคราะห์ถึงความสำคัญของรัสเซียและยูเครนในฐานะเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญ เช่น ธัญพืช (ข้าวสาลี, ข้าวโพด), น้ำมันพืช (น้ำมันดอกทานตะวัน) และพลังงาน (ก๊าซธรรมชาติ, น้ำมันดิบ) ฯลฯ สงครามส่งผลให้การส่งออกจากภูมิภาคนี้หยุดชะงักและสร้างแรงกดดันต่อประเทศนำเข้าสินค้ากลุ่มนี้จากรัสเซีย โดยเฉพาะในแอฟริกา ตะวันออกกลาง และยุโรป การพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานใหม่เป็นความท้าทายที่บรรดาประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวไปหาผู้ส่งออกรายอื่น เช่น ธัญพืชจากสหรัฐอเมริกา ธัญพืชจากบราซิล ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบด้านต้นทุนที่สูงขึ้นทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นทวีคูณ เนื่องจากอุปสรรคในการส่งสินค้า สินค้าบางประเภทขาดตลาด เช่น ก๊าซธรรมชาติ กรณีราคาข้าวโพดทั่วโลกที่มี

แนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นจากปัญหาด้านสภาพความแห้งแล้งในอเมริกาและแอฟริกาใต้จากเดิม 6.50 ดอลลาร์สหรัฐ หากสงครามยังไม่ยุติคาดการณ์ว่าราคาจะปรับขึ้นเป็น 8.40-8.60 ดอลลาร์สหรัฐ (Nelson, 2022)

การคว่ำบาตรทางการค้ากับรัสเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอกชน ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการค้าและเศรษฐกิจทั่วโลก ในมิติด้านเศรษฐกิจรัสเซียเป็นประเทศที่มีหน่วยทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ระดับโลก การดำเนินการคว่ำบาตรทางการค้าส่งผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจภายในประเทศรัสเซีย ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกทั้งทางตรงของกลุ่มประเทศที่ค้าขายกับรัสเซียและทางอ้อมในลักษณะของการขาดแคลนสินค้าและการปรับราคาสินค้าที่สูงขึ้นในช่วงสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาพลังงาน อาหาร สินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ

การคว่ำบาตรทางการค้าต่อรัสเซียเป็นมาตรการที่ประเทศพันธมิตรยูเครนดำเนินการคว่ำบาตรรัสเซียจากประเทศตะวันตก เช่น การตัดสิทธิ์จากระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ (SWIFT) และการห้ามนำเข้าพลังงานจากรัสเซีย ทำให้เศรษฐกิจรัสเซียต้องพึ่งพาตลาดใหม่ เช่น จีน อินเดีย เป็นต้น และประเทศในกลุ่ม BRICS เช่น บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลต่อประเทศที่เกี่ยวข้องดังเช่นประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากรัสเซีย เช่น เยอรมนี อิตาลี เป็นต้น ต้องเผชิญกับราคาพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมและการใช้จ่ายของผู้บริโภค

สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ฝรั่งเศส และอิตาลี ร่วมกันประกาศมาตรการเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565 ในการการถอดธนาคารรัสเซียบางรายออกจากระบบสื่อสารของสมาคมโทรคมนาคมทางการเงินระหว่างธนาคาร หรือสวift (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication : Swift) ซึ่งเป็นระบบที่มีเครือข่ายธนาคารและสถาบันทางการเงินทั่วโลกมากกว่า 11,000 แห่ง น่าสนใจว่ามาตรการนี้เคยบังคับใช้กับการคว่ำบาตรอิหร่านแล้วประสบความสำเร็จ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับรัสเซีย คือ ไม่สามารถทำธุรกรรมได้อย่างทันทีทันใดและราบรื่นตามปกติจากบริการของสวift กระทบต่อการชำระเงินด้านการเกษตรและพลังงานที่มีมูลค่ามหาศาลของรัสเซียอย่างรุนแรง เพิ่มอุปสรรคให้ธนาคารต่าง ๆ ต้องติดต่อกับกันโดยตรงทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและล่าช้า ผลดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลรัสเซียมีรายได้ลดลงและเป็นการบังคับรัสเซียให้ยุติปฏิบัติการทางทหารต่อยูเครน (ฮอตเทน, 2565)

ปฏิกิริยาของสหรัฐอเมริกาหลังจากรัสเซียประกาศสงครามจึงดำเนินนโยบายทางการเงินที่ไม่อนุญาตให้มีการทำธุรกรรมการเงินกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรัสเซีย ขณะเดียวกันปฏิกิริยาร่วมตอบโต้จากกลุ่มสหภาพยุโรป คือ การคว่ำบาตรธนาคารกลางรัสเซียเนื่องจากสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นสกุลเงินสากลในการทำการค้าระดับประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเงินทุนสำรองของรัสเซียกับประเทศต่าง ๆ จึงเกิดความลำบากขึ้นแก่ประเทศรัสเซียทั้งระดับรัฐบาลบริษัท และประชาชนทั่วไป เช่น กรณีระดับรัฐบาลเมื่อจะดำเนินธุรกรรมทางการเงินและไม่สามารถนำเงินทุนสำรองในระบบธนาคารสหรัฐอเมริกาออกมาใช้ได้ กรณีบริษัทที่ประกอบกิจการร่วมกับรัสเซียจะได้รับความลำบากในการแลกเปลี่ยนสกุลเงินเช่นเดียวกับระดับประชาชนทั่วไปที่ต้องการทำธุรกรรมทางการเงินกับรัสเซีย เป็นต้น

นอกจากนี้ การขนส่งสินค้าในพื้นที่ภูมิศาสตร์ทะเลดำซึ่งเป็นน่านน้ำสำคัญที่ทั้งรัสเซียและยูเครนใช้ลำเลียงสินค้าออกสู่ตลาดนานาชาติ ปัญหาด้านความปลอดภัยของทะเลดำมีความสำคัญเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ โดยเฉพาะการส่งออกธัญพืชและพลังงานจากรัสเซียและยูเครน สงครามทำให้การขนส่งสินค้าในพื้นที่นี้หยุดชะงักหรือเสี่ยงภัย ข้อตกลงธัญพืชทะเลดำ ความพยายามทางการทูต เช่น ข้อตกลงธัญพืชโดยสหประชาชาติ ช่วยเปิดทางส่งออกจากยูเครนบางส่วน แต่ความไม่แน่นอนจากการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงข้อตกลงส่งผลกระทบต่อตลาดโลก ตัวอย่างผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการทะเลดำจากรายงานของสำนักข่าวอินเตอร์แฟกซ์ (Interfax) ของรัสเซีย ระบุว่า เรือสินค้าอย่างน้อย 70 ลำจาก 16 ประเทศเทียบท่าอยู่บริเวณท่าเรือ 6 แห่งในแถบทะเลดำ หลังจากรัสเซียส่งกองเรือทะเลดำปิดล้อมน่านน้ำนานกว่า 3 เดือน ทำให้การขนส่งสินค้าทางเรือต้องหยุดชะงักลงไป การปิดล้อมเมืองท่าริมชายฝั่งทำให้ผลผลิตไม่ต่ำกว่า 20 ล้านตัน ตกค้างภายในโกดังสร้างความเดือดร้อนให้เกษตรกร นอกจากนี้ ข้อมูลจากกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา รายงานว่าเมื่อ พ.ศ. 2563 ร้อยละ 95 ของการส่งออกข้าวสาลีจากยูเครนต้องผ่านทางทะเลดำ การปิดกั้นไม่ให้ยูเครนส่งออกสินค้าสู่ตลาดโลกทำให้รัสเซียถูกตราหน้าว่าใช้อาหารเป็นอาวุธสร้างความปั่นป่วนทั่วโลก (Thai PBS, 2565)

ผลกระทบต่อราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่เริ่มกระทบต่อประชากรทั่วโลก คือ ราคาอาหารและพลังงาน พุ่งสูง เช่น ราคาข้าวสาลี ข้าวโพด น้ำมันดอกทานตะวัน และเนื้อสัตว์สูงขึ้นเนื่องจากต้นทุนอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับราคาพลังงานก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบสูงขึ้น ส่งผลต่อค่าขนส่งสินค้าและต้นทุนการผลิตเงินเพื่อทั่วโลก ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้นส่งผลให้หลายประเทศเผชิญภาวะเงินเฟ้อ บางประเทศต้องขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อควบคุมเงินเฟ้อ แต่กลับสร้างภาระต่อหนี้ภาครัฐและครัวเรือน อนึ่งตั้งข้อสังเกตไว้ว่า สงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนส่งผลกระทบระยะยาวต่อระบบเศรษฐกิจการค้า การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์การค้า หลายประเทศต้องปรับยุทธศาสตร์พลังงาน โดยลดการพึ่งพารัสเซียและลงทุนในพลังงานหมุนเวียนมากขึ้น

ด้านความมั่นคงทางอาหาร ความขัดแย้งครั้งนี้ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตอาหารทั่วโลกปรับราคาสูงขึ้น สัมพันธ์กับพลังงานและราคาสินค้าอาหารที่แปรผันตาม เนื่องจากทั้งรัสเซียและยูเครนเป็นพื้นที่สำคัญทางด้านฐานผลิตอาหารมนุษย์และอาหารสัตว์ หากพิจารณาจากข้อมูลรัสเซียและยูเครนเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรประเภทเมล็ดพืชและน้ำมันประกอบอาหารสำคัญของโลก โดยคิดเป็นอัตราส่วนของโลกจากการส่งออกข้าวสาลีคิดเป็นอัตราร้อยละ 30 ส่งออกน้ำมันดอกทานตะวันร้อยละ 60 และส่งออกข้าวโพดร้อยละ 20 (Nelson, 2022)

ราคาธัญพืชและสินค้าเกษตรพุ่งสูงขึ้น เนื่องจากรัสเซียและยูเครนเป็นผู้ส่งออกข้าวสาลีรายใหญ่ โดยผลผลิตจากทั้งสองประเทศรวมกันคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 25 ของการส่งออกข้าวสาลีทั่วโลกก่อนสงคราม สงครามทำให้การผลิตและการส่งออกข้าวสาลีหยุดชะงัก ส่งผลให้ราคาข้าวสาลีในตลาดโลกพุ่งสูงขึ้น เช่นเดียวกับราคาข้าวโพดผลผลิตจากทั้งสองประเทศรวมกันคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ยูเครนเป็นผู้ส่งออกน้ำมันดอกทานตะวันรายใหญ่ที่สุดในโลก การหยุดชะงักทำให้ราคาน้ำมันพืชเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรอื่น ๆ (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

สถานการณ์ด้านอาหารค่อนข้างมีความเสี่ยงต่อประเทศที่พึ่งพาการนำเข้า ข้าวสาลีจากรัสเซียและยูเครนเป็นหลัก เช่น ประเทศในแอฟริกาและตะวันออกกลาง (พระไกรสร กันมา และคณะ, 2566) หลายประเทศในภูมิภาคเหล่านี้พึ่งพาการนำเข้าสินค้าเนื่องจากไม่มีกำลังในการผลิตหรือไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการ การขาดแคลนสินค้าเกษตรส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงด้านอาหาร และมีความเสี่ยงต่อวิกฤตการณ์ทางสังคม การพุ่งสูงของราคาสินค้าเกษตรผลกระทบต่อราคาอาหารในประเทศกำลังพัฒนาจากต้นทุนการผลิตอาหารในประเทศเหล่านี้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อค่าครองชีพและความมั่นคงของประชาชน

ขณะเดียวกันราคาอาหารทั่วโลกในห่วงโซ่อุปทานปรับสูงขึ้น เช่น ราคาธัญพืชและน้ำมันพืชที่เพิ่มขึ้น ฯ ส่งผลต่อราคาสินค้าอาหารสำเร็จรูป เช่น ขนมปัง เนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากนม วิกฤตราคาสินค้าเกษตรเป็นหนึ่งในปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดเงินเฟ้อในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าสินค้าเกษตร นอกจากนี้ ในภาคการผลิตสินค้าเกษตรของรัสเซียเป็นผู้ผลิตและส่งออกปุ๋ยเคมีรายใหญ่ ซึ่งการคว่ำบาตรส่งผลให้ราคาปุ๋ยเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลกส่งผลให้ต้นทุนการผลิตอาหารเพิ่มขึ้นในหลายภูมิภาคซึ่งผลกระทบด้านปุ๋ยและการผลิตอาหาร เกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่งไม่สามารถซื้อปุ๋ยในราคาสูงได้ ส่งผลให้ผลผลิตลดลงและกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารในระยะยาว

รายการอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). ราคาข้าวตลาดโลกพุ่ง เหตุใช้แทนข้าวสาลีแพงจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน. <https://www.bangkokbiznews.com/world/991698>
- จารุต อนันตวิริยา. (2565). ผลกระทบของสงครามยูเครน-รัสเซียต่อการจัดระเบียบโลกใหม่. วารสารรัฐศาสตร์สาสน. 1(2), 76-89.
- จิราพร ตรวิเศษศร. (2563). ปัญหาการบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรมของใคร่เมียบกับรัสเซียบนความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียและยูเครน. วารสารประวัติศาสตร์. 45, 147-162.
- ชูชาติ พุ่มเพ็ง. (2565). สงครามรัสเซีย-ยูเครน ผลสะท้อนเชิงดุลอำนาจและท่าทีของประเทศในโลกอาหรับ. รัฐสภา, 1-8.
- ธวัช ด้วงทองคำ. (2565). ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์สู่สงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครนใน ค.ศ. 2020. วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ. 3(2), 18-38.
- พระไกรสร กันมา, พระมหาสถิต สุทธิมน, และ ทวีศักดิ์ ไกรบุตร. (2566). การยุติความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนด้วยพุทธสันติวิธีด้านการเจรจา. Journal of Modern Learning Development, 8(3), 451-65.
- มติชนออนไลน์. (11 กรกฎาคม 2566). นาโตให้คำมั่น สนับสนุนยูเครนเป็นสมาชิก. https://www.matichon.co.th/foreign/news_4675129
- สุชาติ บำรุงสุข. (7 สิงหาคม 2566). สงครามยูเครน : สงครามร้อนแรกในสงครามเย็นใหม่. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/สงครามยูเครน>
- ฮอตเทน, ร. (2565). ยูเครน รัสเซีย : Swift คืออะไร เศรษฐกิจโลกสะท้อนใหม่ เมื่อตัดแบ่งรัสเซียออกจากระบบ. BBC ไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-60530552>
- Econ Digest. (2565). สงครามรัสเซีย-ยูเครนซ้ำเติมเศรษฐกิจ ต้นราคาสินค้าพุ่ง ผู้มีรายได้น้อยและ SMEs กระทบหนัก...เร่งปรับตัว. <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Rus-UKr-Good-FB-05-04-2022.aspx>
- Nelson, R. (2022). Russia, Ukraine, and the Impact on the World's Food Supply. Gleinsights. <https://glginsights.com/articles/russia-ukraine-and-the-impact-on-the-worlds-food-supply/>
- Ng, K. (2024). What we know about North Korean troops fighting Russia's war. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/cm2796pdm1lo>
- Statista Research Department. (2024). Share of extra-EU natural gas import value from Russia from 2010 to 2nd quart. <https://www.statista.com/statistics/1021735/share-russian-gas-imports-eu/The-Standard-Wealth, 2568>
- Thai PBS. (27 พฤษภาคม 2565). “ทะเลดำ” เส้นเลือดใหญ่ความมั่นคงทางอาหารโลก. <https://www.thaipbs.or.th/news /content/316012>
- The Standard Wealth. (2568). รัสเซียและยูเครนยุติเส้นทางขนส่งก๊าซไปยังยุโรปที่ใช้มายาวนานราว 5 ทศวรรษ อย่างเป็นทางการในวันที่ 1 มกราคม 2025. <https://thestandard.co/russia-ukraine-end-europe-gas-route-2025/>

ผลกระทบของนโยบายทรัมป์ 2.0 และการเตรียมรับมือของไทย

Trump 2.0! What Is It? What's New? What's Next?
Are There Any Perks?
And What Actions Can We Take?

บทความโดย

ดร.คิวิพร พรหมวงษ์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้เขียน ดร.คิวิพร พรหมวงษ์ เศรษฐกรชำนาญการ ส่วนการวิเคราะห์เศรษฐกิจการเงินและต่างประเทศ
กองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ขอขอบคุณ ดร. ปาริฉัตร คลั่งทอง ผู้อำนวยการส่วนการวิเคราะห์เศรษฐกิจ
การเงินและต่างประเทศสำหรับคำปรึกษาและให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำบทความนี้
อนึ่ง บทความนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ไม่ได้สะท้อนความคิดเห็นของหน่วยงาน

บทสรุปผู้บริหาร

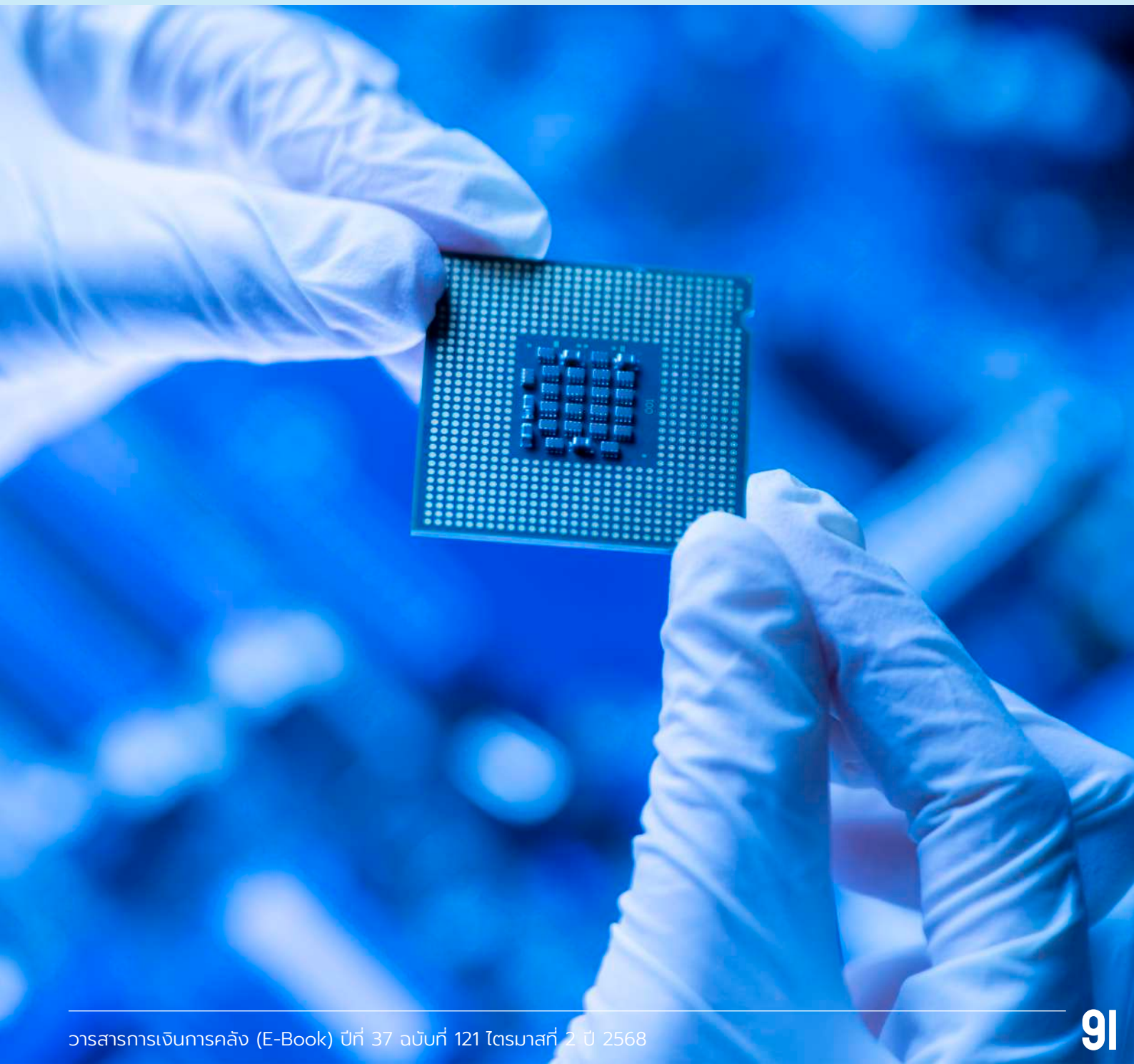
What is Trump 2.0?: นโยบายทรัมป์ 2.0 มุ่งเน้นการปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าของประเทศ และการแก้ไขความไม่สมดุลทางการค้า (Addressing Unfair and Unbalanced Trade) ตามแนวทาง “America First”

What’s New?: หลังจากที่ โดนัลด์ ทรัมป์ สาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ปธน. ทรัมป์ได้ลงนามในคำสั่งฝ่ายบริหารและบันทึกร่วมกว่า 200 ฉบับ ซึ่งรวมถึงการยกเลิกนโยบาย 78 ข้อของ อดีตประธานาธิบดีโจ ไบเดน โดยล่าสุดเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 ได้ลงนามในคำสั่งบริหารที่กำหนดการเพิ่มภาษีนำเข้าจากจีนที่ร้อยละ 10 และจากเม็กซิโกและแคนาดา ที่ร้อยละ 25 ยกเว้นสินค้าประเภทพลังงาน หรือทรัพยากรพลังงาน ที่กำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 10 และเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2568 สหรัฐฯ ได้บรรลุข้อตกลงร่วมกับแคนาดาและเม็กซิโกในการหยุดเรียกเก็บภาษีนำเข้าที่เพิ่มขึ้นชั่วคราว เป็นระยะเวลา 30 วัน (ยุติชั่วคราวถึงวันที่ 4 มีนาคม 2568)

What’s Next?: ในภาพรวมการดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้าของสหรัฐฯ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทานโลก การค้า และเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย โดยการค้าโลกชะลอตัวลงและเกิดความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับคู่ค้า รายสำคัญ อย่างไรก็ตาม อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสหรัฐฯ และอาจทำให้เศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอยได้ นอกจากนี้ คาดว่าเศรษฐกิจจีนชะลอตัว ซึ่งอาจทำให้ความต้องการสินค้าจากไทยไปยังจีนลดลงขณะที่การเข้ามาของสินค้าจากจีนอาจเพิ่มการแข่งขันในตลาดไทย สำหรับไทยอาจมีความเสี่ยงถูกเพิ่มภาษีศุลกากรจากสหรัฐฯ เนื่องจากไทยเกินดุลการค้าสหรัฐฯ สูงเป็นอันดับที่ 11 ซึ่งอาจทำให้สินค้าส่งออกหลัก อย่างไรก็ตาม การส่งออกไทยอาจได้รับผลกระทบด้านลบช้ากว่าและน้อยกว่าประเทศคู่ค้าหลักอื่น ๆ ที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้ามากกว่าไทย

Are There Any Perks?: สินค้าไทยมีโอกาสเข้าถึงตลาดสหรัฐฯ ได้มากขึ้น จากการเร่งนำเข้าสินค้าทดแทนจากสหรัฐฯ เพื่อชดเชยการลดการนำเข้าจากจีน ทั้งนี้ การสนับสนุนภายในประเทศของไทยในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานสะอาดและนวัตกรรมเทคโนโลยี และบริษัทไทยจะมีแรงผลักดันให้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น อาจเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดโลก อีกทั้ง ไทยยังมีความเป็นศูนย์กลางการลงทุนใหม่สำหรับบริษัทที่ต้องการย้ายฐานการผลิตจากจีนเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากภาษีศุลกากรที่เพิ่มขึ้นในสหรัฐฯ นอกจากนี้ การที่ไทยเป็นสมาชิกของภูมิภาคอาเซียนซึ่งมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยิ่งเพิ่มความน่าสนใจให้กับไทยในฐานะจุดหมายปลายทางของการลงทุนระยะยาว

What Actions Can We Take?: ภายใต้การนำของ โดนัลด์ ทรัมป์ สถานการณ์ด้านภูมิรัฐศาสตร์และนโยบายการค้าของสหรัฐฯ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัวเพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยมีมาตรการสำคัญ เช่น การกระจายตลาดส่งออกผ่านข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) กับสหภาพยุโรป (EU) และสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (EFTA) พร้อมทั้งปรับโครงสร้างภาคการผลิตให้เน้นสินค้ามูลค่าสูง อาทิ อิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูงและพลังงานสะอาด ในขณะเดียวกัน ไทยยังสามารถใช้โอกาสจากการปรับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโลกในการขยายตลาดสินค้าทดแทนจากจีนสู่สหรัฐฯ เช่น เซมิคอนดักเตอร์ และสินค้าเกษตร นอกจากนี้ การเร่งรัดการลงทุนในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง รวมถึงการพัฒนาแรงงานและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-curve เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ การปรับตัวของภาคการผลิตไทยให้ทันต่อแนวโน้มโลกจะเป็นกุญแจสำคัญในการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ และสร้างโอกาสใหม่ในการเติบโตภายใต้บริบทการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป

1. บทนำ: What is Trump 2.0 ?

เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2568 ตามเวลาท้องถิ่น กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (24.00 น. ของวันที่ 21 มกราคม 2568 ตามเวลาประเทศไทย) นายโดนัลด์ ทรัมป์ ได้เข้าพิธีสาบานตนรับตำแหน่งประธานาธิบดีคนที่ 47 ของสหรัฐอเมริกา (สหรัฐฯ) ในคำปราศรัยเข้ารับตำแหน่ง โดยได้ประกาศว่าเป็นการเริ่มต้น “ยุคทองของอเมริกา” (Golden age of America) และได้เน้นย้ำแนวทาง “America First” โดยมีนโยบายสำคัญ ดังนี้

1. นโยบายต่างประเทศ: เน้นนโยบายการค้าที่มุ่งเน้นการปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศผ่านภาษีศุลกากร (Tariff) ซึ่งจะมีการจัดตั้งกรมสรรพากรต่างประเทศ (External Revenue Service) เพื่อจัดเก็บภาษีนำเข้าและส่งออก อากาศ และรายได้อื่น ๆ จากต่างประเทศ และได้เน้นย้ำการเพิ่มภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนและการปกป้องภาคการผลิตและเกษตรกรรมในสหรัฐฯ โดยการเพิ่มภาษีนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขความไม่สมดุลทางการค้าอื่น ๆ เช่น จีนและเม็กซิโกโดยการทวงคืนคลองปานามาจากจีนและเปลี่ยนชื่ออ่าวเม็กซิโก (Gulf of Mexico) เป็น อ่าวอเมริกา (Gulf of America) เป็นต้น รวมถึงจัดการกับการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เช่น การขโมยทรัพย์สินทางปัญญาและการขายสินค้าราคาต่ำเกินไป นอกจากนี้ จะมีการเจรจาบทลงโทษการค้าใหม่ เพื่อสร้างความได้เปรียบและความเป็นธรรมแก่แรงงาน และอุตสาหกรรมในประเทศ พร้อมส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ย้ายฐานการผลิตกลับสู่สหรัฐฯ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มการจ้างงานในประเทศ โดยได้เน้นถึงการลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมสำคัญ

2. การอพยพและความมั่นคงชายแดน: ทรัมป์ประกาศภาวะฉุกเฉินแห่งชาติที่ชายแดนใต้ของประเทศเพื่อหยุดการอพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดให้กลุ่มค้ายาเสพติดเม็กซิกันเป็นองค์กรก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Organizations)

3. พลังงานและเศรษฐกิจ: ทรัมป์ย้ำถึงความมุ่งมั่นที่จะทำให้สหรัฐฯ พึ่งพาตนเองด้านพลังงานโดยจะยกเลิกนโยบายต่างๆ เช่น ข้อตกลงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Green New Deal) เป็นต้น และยกเลิกข้อบังคับเกี่ยวกับยานยนต์ไฟฟ้า พร้อมมุ่งส่งเสริมการผลิตน้ำมันและการผลิตสินค้าในประเทศ

4. การปฏิรูปรัฐบาล: ทรัมป์ให้คำมั่นว่าจะยุติการควบคุมหรือการจำกัดการเข้าถึงข้อมูล การแสดงความคิดเห็น หรือการสื่อสารใด ๆ โดยหน่วยงานของรัฐบาล (Government Censorship) ฟื้นฟูเสรีภาพในการแสดงออก และจัดตั้ง “กระทรวงประสิทธิภาพการบริหารราชการ” (Department of Government Efficiency) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐบาลกลาง

5. นโยบายสังคม: รัฐบาลจะรับรองเพศเพียงสองประเภทเท่านั้น ได้แก่ ชายและหญิงและจะคืนสถานะของทหารที่ถูกปลดประจำการและจ่ายค่าตอบแทนย้อนหลังเต็มจำนวน เนื่องจากการคัดค้านเกี่ยวกับข้อบังคับฉีดวัคซีน COVID-19 ซึ่งเคยมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่รัฐหรือทหารต้องได้รับวัคซีนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ และหากไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับอาจส่งผลให้ถูกปลดออกจากตำแหน่ง

ตารางที่ 1 : สรุปแนวนโยบายทรัมป์ 2.0 ในแต่ละด้าน

1) นโยบายเศรษฐกิจและการคลัง	• ลดภาษีและส่งเสริมการเติบโตภาคธุรกิจ: คาดว่าจะลดภาษีให้แก่ภาคธุรกิจและกลุ่มผู้มีรายได้สูง โดยอาจเป็นการลดภาษีให้ต่ำกว่าร้อยละ 21 (เหลือร้อยละ 15) เพื่อกระตุ้นการลงทุนและการจ้างงานในประเทศ เนื่องจากทรัมป์ได้มีการเน้นย้ำเสมอถึงความสำเร็จของมาตรการ “Trump Tax Cuts” ที่เคยดำเนินการสมัยที่ทรัมป์เป็นประธานาธิบดี • เน้นการเจรจาต่อรองใหม่ (Re-negotiate) ในข้อตกลงการค้า: คาดว่าจะมีการปรับแก้หรือต่อรองข้อตกลงการค้าใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ผลิตและแรงงานในประเทศมากขึ้น เนื่องจากทรัมป์เชื่อว่า ที่ผ่านมาสหรัฐฯ ถูกเอาเปรียบในข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศเดิม ๆ • ลดกฎระเบียบที่เกี่ยวกับธุรกิจ (Deregulation): เนื่องจากทรัมป์มองว่ากฎระเบียบเป็น “ภาระ” ต่อธุรกิจและอุตสาหกรรม (Burdensome Regulations) ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการผลิต โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือมาตรฐานแรงงาน
2) นโยบายการค้าและการลงทุน	• การตั้งกำแพงภาษี (Tariffs) ในสินค้าแข่งขัน (Rebalancing trade): คาดว่าจะเพิ่มภาษีนำเข้าที่สูงขึ้นกับบางประเทศ (เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 – 20 และคาดว่าจะเริ่มดำเนินการในไตรมาสที่ 2 ปี 2568) และเพิ่มภาษีนำเข้าจากจีน คาดว่าจะเพิ่มสูงสุดเป็นร้อยละ 60 เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศและกระตุ้นการผลิตในสหรัฐฯ • สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมหนักและพลังงาน: ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศให้มากขึ้น เพื่อสร้างงานและรักษาความเป็น “มหาอำนาจด้านพลังงาน”
3) นโยบายคนเข้าเมือง (Immigration)	• สร้างกำแพงชายแดนต่อกับเม็กซิโก: สร้างกำแพงกั้นชายแดนทางใต้ สกัดกั้นผู้อพยพผิดกฎหมาย • เข้มงวดกับการตรวจคนเข้าเมือง: ดำเนินนโยบายที่เข้มงวดต่อผู้ขอลี้ภัยและผู้อพยพผิดกฎหมาย รวมถึงตรวจสอบผู้ที่อยู่นอกสถานะให้เข้มข้นขึ้น • ปรับปรุงระบบกรีนการ์ดและวีซ่าคนเก่ง: อาจยังสนับสนุนระบบที่เน้นการให้สิทธิผู้อพยพที่มีทักษะสูง หรือ “Merit-based immigration system”
4) นโยบายต่างประเทศและความมั่นคง	• “America First” ยังคงเป็นแกนหลัก: ทรัมป์ประกาศชัดว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เป็นลำดับแรก • ท่าทีต่อพันธมิตรดั้งเดิมในยุโรป (NATO) และเอเชีย: คาดว่าจะเรียกร้องให้พันธมิตรจ่าย “ส่วนแบ่ง” การป้องกันประเทศมากขึ้น ลดภาระของสหรัฐฯ และหากไม่ได้ตามที่ต้องการ อาจพิจารณาปรับลดบทบาทของสหรัฐฯ ในองค์กรระหว่างประเทศบางแห่ง • จีนและรัสเซีย: ทรัมป์ยังคงมองจีนเป็นคู่แข่งเชิงยุทธศาสตร์หลัก มุ่งคานอำนาจด้านเทคโนโลยีและการค้า ในขณะที่รัสเซียอาจถูกกดดันด้วยมาตรการคว่ำบาตรบางอย่าง แต่ทรัมป์อาจเลือกเจรจาต่อรองเป็นกรณี เพื่อผลประโยชน์ร่วม
5) นโยบายความมั่นคงภายในและการบังคับใช้กฎหมาย	• เน้นความปลอดภัยในเมือง (Law & Order): เน้นการให้งบประมาณและอำนาจสนับสนุนแก่หน่วยงานตำรวจ เพื่อลดอาชญากรรม โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ • มาตรการต่อการประท้วงใหญ่หรือความไม่สงบ: มีแนวโน้มจะใช้มาตรการเคร่งครัดในการรับมือหากเกิดประท้วงทางการเมือง หรือความไม่สงบในเมืองต่าง ๆ
6) นโยบายพลังงานและสิ่งแวดล้อม	• ส่งเสริมการใช้พลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิล (Fossil Fuels): อาจยกเลิกกฎระเบียบหลายข้อที่จำกัดการขุดเจาะน้ำมันหรือถ่านหิน เนื่องจากทรัมป์มองว่าอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานในประเทศ • ยกเลิกกฎควบคุมการปล่อยมลพิษที่เข้มงวด: มีแนวโน้มที่จะลดความเข้มงวดของมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงอาจถอนตัวจากข้อตกลงทางสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศบางส่วน เหมือนที่เคยถอนจากความตกลงปารีส (Paris Agreement) มาแล้วในสมัยแรก • ได้แย้งเรื่องภาวะโลกร้อน: ยังคงยืนยันกรานว่าควรให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าเร่งดำเนินมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด

7) นโยบายการดูแลสุขภาพ	- ยกเลิกหรือลด Obamacare: ทรัมป์เคยพยายามแก้ไขหรือล้มเลิกกฎหมายประกันสุขภาพภายใต้โอบามา (Affordable Care Act) ในสมัยก่อนหน้า แต่ไม่สำเร็จทั้งหมด จึงมีแนวโน้มว่าจะพยายามผลักดันอีกครั้ง - ทางเลือกประกันสุขภาพเอกชน: ต้องการให้ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้นในการแข่งขันด้านประกันสุขภาพ และลดการครอบงำของรัฐบาลกลาง
8) นโยบายเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย	จำกัดอิทธิพล Big Tech: อาจผลักดันกฎหมายควบคุมหรือ “รื้อ” มาตรการที่ให้ความคุ้มครองทางกฎหมาย (Section 230) สำหรับแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่ (เช่น Twitter, Facebook, Google) เนื่องจากแพลตฟอร์มดังกล่าวเคย “เซ็นเซอร์” หรือ “ปิดกั้น” เสรีภาพในการแสดงออกของทรัมป์และผู้สนับสนุนทรัมป์

2. นโยบายทรัมป์ 2.0 ล่าสุด (What's New)

หลังจากที่ โดนัลด์ ทรัมป์ สาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนที่ 47 อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2025 ประธานาธิบดีโรนัลด์ ทรัมป์ (ปธน.ทรัมป์) ได้เริ่มดำเนินนโยบายตามที่ได้หาเสียงไว้ โดยในวันแรกของการดำรงตำแหน่ง ปธน. ทรัมป์ได้ลงนามในคำสั่งฝ่ายบริหารและบันทึกที่รวมกว่า 200 ฉบับ ซึ่งรวมถึงการยกเลิกนโยบาย 78 ข้อของอดีตประธานาธิบดีโจ ไบเดน เช่น การถอนตัวจากข้อตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การถอนตัวจากองค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการประกาศเพิ่มภาษีนำเข้าของสหรัฐฯ ล่าสุด ดังนี้

1) การกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าทุกประเภทที่มาจากแคนาดาและเม็กซิโก ที่ร้อยละ 25 ยกเว้นสินค้าประเภทพลังงานหรือทรัพยากรพลังงาน ที่กำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 10 โดย ปธน. ทรัมป์ได้ลงนามเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 ในคำสั่งบริหารที่กำหนดภาษีศุลกากรเพิ่มเติมสำหรับสินค้านำเข้าจากแคนาดา เม็กซิโก และจีน ภายใต้พระราชบัญญัติ International Emergency Economic Powers Act (IEEPA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2568 และเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 แคนาดาได้ตอบโต้การกำหนดภาษีนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ โดยประกาศภาษีศุลกากรที่ร้อยละ 25 สำหรับสินค้านำเข้ามูลค่า 155,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ แคนาดายังพิจารณามาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น การขึ้นค่าธรรมเนียมผ่าน Cobequid Pass สำหรับยานพาหนะเชิงพาณิชย์ การยกเลิกการจำหน่ายเครื่องบินแอลกอฮอลล์จากสหรัฐฯ และการจำกัดการเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างสำหรับธุรกิจสหรัฐฯ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภค แรงงาน และธุรกิจของแคนาดาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2568 สหรัฐฯ ได้บรรลุข้อตกลงร่วมกับแคนาดาและเม็กซิโกในการหยุดเรียกเก็บภาษีนำเข้าที่เพิ่มขึ้นชั่วคราว เป็นระยะเวลา 30 วัน (ยุติชั่วคราวถึงวันที่ 4 มีนาคม 2568) เพื่อแลกกับการดำเนินการควบคุมผู้อพยพบริเวณชายแดนและควบคุมการลักลอบขนยาเสพติดผิดกฎหมายเข้าสหรัฐฯ

2) การกำหนดอากรเพิ่มเติมสำหรับสินค้านำเข้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน (Imposing Duties to Address the Synthetic Opioid Supply Chain in the People's Republic of China) เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2568 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2568 โดยกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าทุกประเภทที่มาจากจีนที่ร้อยละ 10 และเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2568 รัฐบาลจีนได้ประกาศมาตรการตอบโต้สหรัฐฯ โดยการขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ จากเดิมที่ได้รับการยกเว้นภาษี โดยกำหนดอัตราภาษีร้อยละ 15 สำหรับสินค้าประเภทถ่านหินและก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) และร้อยละ 10 สำหรับน้ำมันดิบ เครื่องจักร การเกษตรและยานยนต์บางประเภท มาตรการนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2568 นอกจากนี้ จีนยังได้ดำเนินมาตรการอื่น ๆ เช่น การเปิดการสอบสวนบริษัท Google ในข้อหาผูกขาดตลาด และการควบคุมการส่งออกแร่ธาตุหายากที่สำคัญ ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

3) การกำหนดอัตราภาษีนำเข้าอะลูมิเนียมจากทุกประเทศที่ร้อยละ 25 จากเดิมที่ร้อยละ 10 และกำหนดอัตราภาษีศุลกากรร้อยละ 25 (จากเดิมมีข้อยกเว้นทางภาษีให้แก่ประเทศต่าง ๆ) สำหรับการนำเข้าเหล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องจากทุกประเทศ และยกเลิกข้อตกลงยกเว้นภาษีสำหรับประเทศที่เคยได้รับสิทธิ ได้แก่ อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย แคนาดา เม็กซิโก สหภาพยุโรป และสหราชอาณาจักร โดย ปธน. ทรัมป์ได้ลงนามเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2568 และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 12 มีนาคม โดยมีเป้าหมายเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมเหล็กและอะลูมิเนียมในสหรัฐฯ ที่ได้รับผลกระทบจากการค้าที่ไม่เป็นธรรมและจากการนำเข้าจำนวนมากจากผู้ผลิตในต่างประเทศ โดยอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กในสหรัฐฯ ปี 2564 มีกำลังการผลิตมากถึงร้อยละ 80 ของอุปสงค์ในประเทศ และในปี 2565 – 2566 ได้ปรับตัวลดลงเป็นร้อยละ 77.3 และ 75.3 ตามลำดับ สำหรับอุตสาหกรรมการผลิตอะลูมิเนียม ปี 2564 พบว่า มีกำลังการผลิตที่ร้อยละ 61 ของอุปสงค์ภายในประเทศ และลดลงต่อเนื่องไปอยู่ที่ร้อยละ 55 ในปี 2566 โดย ปธน. ทรัมป์ ได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มกำลังการผลิตเหล็กและอะลูมิเนียมสู่ตลาดสหรัฐฯ อย่างน้อยที่ร้อยละ 80 ของอุปสงค์ในประเทศทั้งหมด

4) แผนการเรียกเก็บภาษีนำเข้าต่างตอบแทน (Fair and Reciprocal Plan) เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2568 ประธานาธิบดีทรัมป์ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงแผนการเรียกเก็บภาษีนำเข้าต่างตอบแทนจากคู่ค้าของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นการเรียกเก็บภาษีนำเข้าในอัตราที่เทียบเท่ากับที่ประเทศคู่ค้าเรียกเก็บและพร้อมที่จะลดอัตราภาษีหากประเทศคู่ค้าพิจารณาปรับลดเช่นกัน โดยจะไม่อนุญาตให้นำเข้าสินค้าสู่สหรัฐฯ ผ่านประเทศอื่น (Third Party Invoicing) เพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่างผู้ผลิตภายในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีกำหนดชัดเจนถึงวันที่คาดว่าจะมีผลบังคับใช้

5) แผนการปรับขึ้นภาษีนำเข้ารถยนต์ (เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2568) โดยคาดว่าจะเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 เมษายน 2568 ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ผลิตรถยนต์รายใหญ่จากญี่ปุ่น เยอรมนี และเกาหลีใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่ายรถยนต์เยอรมัน เช่น โฟล์คสวาเกน เป็นต้น ที่มียอดขายในสหรัฐฯ ประมาณร้อยละ 80 มาจากรถยนต์นำเข้า

6) แนวโน้มที่จะเพิ่มภาษีนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ในช่วงต่อไป โดยอาจเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 - 20 และอาจเพิ่มภาษีนำเข้าจากจีนเป็นร้อยละ 60 ซึ่งคาดว่าจะครอบคลุมเกือบครึ่งหนึ่งของการนำเข้าทั้งหมดของสหรัฐฯ

นอกจากนี้ รัฐบาลทรัมป์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มภาษีนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ในช่วงต่อไป โดยอาจเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 - 20 และอาจเพิ่มภาษีนำเข้าจากจีนเป็นร้อยละ 60 ซึ่งคาดว่าจะครอบคลุมเกือบครึ่งหนึ่งของการนำเข้าทั้งหมดของสหรัฐฯ นโยบายดังกล่าวทำให้ภาคการผลิตของสหรัฐฯ ต้องเพิ่มกำลังการผลิตมากกว่า 2 เท่าเพื่อชดเชยส่วนที่ขาดหาย ซึ่งอาจไม่สามารถทำได้ในระยะสั้น

3. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทย (What's Next?)

ในภาพรวมการดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้าของสหรัฐฯ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทานโลก การค้า และเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย โดยการค้าโลกชะลอตัวลงและเกิดความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับคู่ค้า รายสำคัญ เช่นกรณีการปรับขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจากเม็กซิโกและแคนาดา จะส่งผลเสียหายต่อเม็กซิโกและแคนาดา อย่างไรก็ดี อาจส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจสหรัฐฯ (เช่น อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ ซึ่งต้องพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานที่กระจายอยู่ในทั้งสามประเทศ โดยหากมีการขัดขวางห่วงโซ่อุปทานนี้ ก็จะมีผลกระทบต่อตลาดรถยนต์) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นคือการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ลดลง และส่งผลกระทบต่อผลกำไรของบริษัท ซึ่งอาจลดระดับการลงทุนให้ลดลงตามไปด้วย ส่งผลเสียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้เศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะถดถอยได้ นอกจากนี้ คาดว่าเศรษฐกิจจีนชะลอตัว ซึ่งอาจทำให้ความต้องการสินค้าจากไทยไปยังจีนลดลง

ขณะที่การเข้ามาของสินค้าจากจีนอาจเพิ่มการแข่งขันในตลาดไทยสำหรับไทยอาจมีความเสี่ยงถูกเพิ่มภาษีศุลกากรจากสหรัฐฯ เนื่องจากไทยเกินดุลการค้าสหรัฐฯ สูงเป็นอันดับที่ 11 ซึ่งอาจทำให้สินค้าส่งออกหลัก เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และผลิตภัณฑ์ยางพาราต้นทุนที่เพิ่มขึ้นและสูญเสียส่วนแบ่งตลาด อย่างไรก็ตาม การส่งออกไทยอาจได้รับผลกระทบด้านลบช้ากว่าและน้อยกว่าประเทศคู่ค้าหลักอื่น ๆ ที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้ามากกว่าไทย (ข้อมูลปี 2567) เช่น จีน เม็กซิโก เวียดนาม เป็นต้น และในระยะต่อไปคาดว่าอาจจะมีมาตรการกีดกันทางการค้าสำหรับประเทศดังกล่าวออกมาเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- อันดับ 1 จีน มีมูลค่าการขาดดุลกว่า 290,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- อันดับ 2 เม็กซิโก มีมูลค่าการขาดดุลกว่า 171,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- อันดับ 3 เวียดนาม มีมูลค่าการขาดดุลกว่า 120,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- อันดับ 11 ไทย มีมูลค่าการขาดดุล 45,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตารางที่ 2 : สรุปแนวโน้มนโยบายทรมัปี 2.0 ในแต่ละด้าน

ประเทศ	ปริมาณการขาดดุล (ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ)
1. จีน (ขึ้นภาษีนำเข้า 10%)	-295,402
2. เม็กซิโก (ขึ้นภาษีนำเข้า 25%)	-171,809
3. เวียดนาม	-123,463
4. ไอร์แลนด์	-86,748
5. เยอรมนี	-84,824
6. ไต้หวัน	-73,927
7. ญี่ปุ่น	-68,468
8. เกาหลีใต้	-66,007
9. แคนาดา (ขึ้นภาษีนำเข้า 25%)	-63,336
10. อินเดีย	-45,664
11. ไทย	-45,609
12. อิตาลี	--43,964
13. สวิตเซอร์แลนด์	-38,463
14. มาเลเซีย	-24,830
15. อินโดนีเซีย	-17,883

ที่มา: United States Census Bureau

ทั้งนี้ สหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มภาษีนำเข้าจากไทยน้อยกว่าจีนและประเทศอื่น ๆ ที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้ามากกว่าไทย เช่น เม็กซิโก เวียดนาม ไอร์แลนด์ เยอรมันนี ใต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ แคนาดา อินเดีย เป็นต้น ซึ่งจะเป็นโอกาสให้สินค้าไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น จากความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) เนื่องจากไทยจะมีความได้เปรียบด้านราคาสินค้าจากต้นทุนสินค้าต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มจะถูกขึ้นภาษีมากกว่าไทย สินค้าไทยอาจจะเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่ตลาดสหรัฐฯ ทดแทนการนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีมูลค่าการส่งออกไปยังสหรัฐฯ สูงที่สุดจากทั้งไทยและจีน นอกจากนี้ ค่าเงินบาทที่มีแนวโน้มอ่อนค่าลง จากดัชนีดอลลาร์สหรัฐมีทิศทางแข็งค่าขึ้นจากการที่นักลงทุนหันกลับไปลงทุนในสินทรัพย์ปลอดภัย เช่น พันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ เป็นต้น จะส่งผลดีต่อการส่งออกไปยังสหรัฐฯ และประเทศอื่น ๆ มากขึ้น

สำหรับในระยะสั้น สินค้าไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าทดแทนจากประเทศอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มถูกกีดกันทางการค้ามากกว่าไทยมากขึ้น ได้แก่ สินค้าประเภทเดียวกันที่สหรัฐฯ นำเข้าจากเม็กซิโก แคนาดา จีน และไทย เช่น สินค้าประเภทรถจักรยานยนต์และอุปกรณ์ยานยนต์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีขั้นสูง รถยนต์และยานพาหนะ เครื่องจักรและหน่วยประมวลผลข้อมูล และเครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล เป็นต้น สินค้าเกษตรและอาหาร สหรัฐฯ นำเข้าจากจีนและเวียดนาม (ขาดดุลการค้าอันดับที่ 1 และ 3 ตามลำดับ) เป็นหลัก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะปรับขึ้นอัตราภาษีอีกในอนาคต โดยสหรัฐฯ อาจต้องการกระจายแหล่งนำเข้าเพื่อลดการพึ่งพาจีนและเวียดนาม ทำให้สินค้าเกษตรไทย เช่น ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล ไข่แปรรูป และอาหารทะเล เป็นต้น และอาจทำให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารทางเลือก เช่น อาหารแช่แข็ง เครื่องปรุงรส อาหารสำเร็จรูป เป็นต้น สำหรับเสื้อผ้าและสิ่งทอ อาจได้รับประโยชน์ในการส่งออกเสื้อผ้าและรองเท้าไปยังสหรัฐฯ ทดแทนสินค้าจีน และเวียดนาม มากขึ้น และสำหรับสินค้าประเภทปิโตรเคมีและพลาสติก จากนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมพลังงานฟอสซิลของทรัมป์ อาจเป็นโอกาสให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกไทยสามารถขยายตลาดไปยังสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น ซึ่งไทยถือว่าเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันและเคมีภัณฑ์รายใหญ่ในอาเซียน

ในระยะนี้ นักลงทุนและผู้ประกอบการควรติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยหากสหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะปรับเพิ่มภาษีจากจีนอีก ผู้ผลิตไทยอาจต้องพิจารณาเพิ่มกำลังการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าจากจีน และเร่งส่งเสริมการลงทุนเพื่อขยายการผลิตในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าทดแทนการนำเข้าของประเทศที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เช่น เซมิคอนดักเตอร์ เป็นต้น

ตารางที่ 3 : อันดับสินค้าส่งออกไทยไปยังสหรัฐฯ 15 อันดับแรก

(ปี 2567: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

สินค้า	มูลค่า
1. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	10,567.84
2. เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	4,657.14
3. ผลิตภัณฑ์ยาง	4,503.69
4. อุปกรณ์กึ่งตัวนำ ทรานซิสเตอร์ และไดโอด	2,483.75
5. หม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ	2,095.67
6. เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	2,036.22
7. อัญมณีและเครื่องประดับ	1,974.13
8. รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,893.44
9. เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบอื่น ๆ	1,777.31
10. เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	1,282.75
11. เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	
(ขึ้นภาษ้นำเข้าเป็น 25%)	1,205.23
12. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	1,071.50
13. แผงสวิทช์และแผงควบคุมกระแสไฟฟ้า	912.55
14. อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	910.63
15. สินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ	900.19

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

สำหรับภาพรวมเศรษฐกิจไทย ในระยะนี้ จะต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศ ในปี 2568 กระทรวงการคลังคาดว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวเร่งขึ้นที่ร้อยละ 3.0 ต่อปี (ช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 2.5–3.5) โดยมี 4 ปัจจัยบวกหลัก ได้แก่ การบริโภคภาคเอกชน การส่งออก การท่องเที่ยว และการลงทุน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการบริโภคภาคเอกชนคาดว่าจะขยายตัวได้ต่อเนื่องที่ร้อยละ 3.3 ต่อปี ส่วนหนึ่งเป็นผลจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลและรายได้เกษตรกรที่ขยายตัวต่อเนื่องมูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มขยายตัวร้อยละ 4.4 ต่อปี สอดคล้องกับความต้องการสินค้าของโลกและเศรษฐกิจคู่ค้าที่ปรับตัวดีขึ้น ขณะที่ภาคการท่องเที่ยวคาดว่าจะยังขยายตัวต่อเนื่อง ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น เป็น 38.5 ล้านคน ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนรายได้จากการท่องเที่ยวและส่งเสริมภาคบริการและภาคการผลิตที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การลงทุนในปี 2568 จะเป็นอีกหนึ่งเครื่องยนต์สำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจ

โดยกระทรวงการคลังได้มีการใช้เครื่องมือทางการคลัง ทั้งการใช้จ่ายภาครัฐ การลงทุนภาครัฐ มาตรการการเงินโอน รวมถึงการบริหารการจัดเก็บรายได้ที่มีประสิทธิภาพที่จะมาช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งคาดว่า หากมีการเร่งรัดการใช้จ่ายและการลงทุนของรัฐบาลตามที่กำหนดไว้ (ใช้จ่ายประจำร้อยละ 98 และการลงทุนร้อยละ 80) ตามแผน (เพิ่มการใช้จ่ายร้อยละ 5 คิดเป็นประมาณ 465,000 ล้านบาท) จะช่วยเพิ่ม GDP ขึ้นร้อยละ 0.11 ภาครัฐวิสาหกิจโครงการกระเป๋าสเงินดิจิทัล 10,000 บาท ในระยะที่สาม (มูลค่า 150,000 ล้านบาท) ซึ่งคาดว่าจะดำเนินต่อไปในปี 2568 หากมีการเพิ่มประสิทธิภาพในเงื่อนไขการใช้จ่ายจะทำให้เงินหมุนเวียนสูงขึ้นและกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการโปรแกรมนี้เหมาะสม คาดว่าจะช่วยเพิ่ม GDP ขึ้นร้อยละ 0.1 การเร่งรัดการลงทุน PPP (Public-Private Partnership) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในโครงการที่ต้องการการลงทุนขนาดใหญ่ แบ่งเบาภาระของภาครัฐในด้านการเงิน และยังสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาได้ เร่งรัดการลงทุนที่ได้รับการอนุมัติแล้วโดย BOI โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ข้อมูลและภูมิภาค cloud คาดว่าหากการลงทุนที่เกิดขึ้นจริงเพิ่มขึ้น 75,000 ล้านบาท จะช่วยเพิ่ม GDP ขึ้นร้อยละ 0.19 และการปรับนโยบายการเงิน โดยการปรับอัตราดอกเบี้ยให้เหมาะสมกับสถานการณ์เศรษฐกิจไทย ซึ่งขณะนี้อัตราเงินเฟ้อยังอยู่ในระดับเป้าหมาย อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในเดือนมกราคม 2568 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 ต่อปี และอัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเดือนมกราคม 2568 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ต่อปี ประกอบกับแนวโน้มการปรับดอกเบี้ยนโยบายของประเทศต่าง ๆ มีทิศทางปรับลดลง เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อปรับลดลง หากเราพิจารณาปรับดอกเบี้ยนโยบายให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวแล้ว จะช่วยกระตุ้นการลงทุนและการใช้จ่ายของ ภาคครัวเรือนในช่วงเศรษฐกิจที่มีความไม่แน่นอนนี้ได้

4. โอกาสต่อเศรษฐกิจไทย (Are There Any Perks?)

สินค้าไทยมีโอกาสเข้าถึงตลาดสหรัฐฯ ได้มากขึ้น จากการเร่งนำเข้าสินค้าทดแทนจากสหรัฐฯ เพื่อชดเชยการลดการนำเข้าจากจีน โดยสินค้าที่มีความได้เปรียบ อาทิ เซมิคอนดักเตอร์ เหล็กและอะลูมิเนียม และผลิตภัณฑ์ยาง มีโอกาสขยายส่วนแบ่งในตลาดสหรัฐฯ โดยเฉพาะในช่วงที่บริษัทสหรัฐฯ กำลังหาทางปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานโลก นอกจากนี้ การสนับสนุนภายในประเทศของไทยในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานสะอาดและนวัตกรรมเทคโนโลยี อาจเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย ในตลาดโลก นอกจากนี้ ไทยมีโอกาเป็นศูนย์กลางการลงทุนใหม่สำหรับบริษัทที่ต้องการย้ายฐานการผลิตจากจีนเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากภาษีศุลกากรที่เพิ่มขึ้นในสหรัฐฯ โดยอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูง เช่น ยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ อาจได้รับการสนับสนุนจากการลงทุนใหม่ ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มรถยนต์ไฟฟ้า (EV) คาต้าเซ็นเตอร์ และเซมิคอนดักเตอร์ นอกจากนี้ การที่ไทยเป็นสมาชิกของภูมิภาคอาเซียนซึ่งมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยิ่งเพิ่มความน่าสนใจให้กับไทยในฐานะจุดหมายปลายทางของการลงทุนระยะยาว

นอกจากนี้ หากไทยสามารถดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น อาจส่งผลดีต่อไทยในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถปรับตัวและเพิ่มความสามารถในการผลิตได้อย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้อาจช่วยเสริมสร้างบทบาทของไทยในห่วงโซ่อุปทานโลก นอกจากนี้ การเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ของไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะช่วยสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าและการเชื่อมโยงระหว่างตลาดสหรัฐฯ และเอเชีย ทั้งนี้ บริษัทไทยจะมีแรงผลักดันให้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรับมือกับความท้าทายจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ทั้งในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนานี้อาจเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยในระยะยาว โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น AI Internet of Things และพลังงานหมุนเวียน ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการในตลาดโลก

5. แนวทางการรับมือในอนาคต (What Actions Can We Take?)

สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์และนโยบายการค้าของสหรัฐฯ ภายใต้การนำของโดนัลด์ ทรัมป์ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และสร้างความยืดหยุ่นต่อความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น โดยมีการเตรียมความพร้อมทั้งในปัจจุบันและเตรียมการรองรับสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงและคว้าโอกาส การเร่งรัดการลงทุนภาครัฐ การกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ และการสนับสนุนภาคเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อวางแผนและดำเนินมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) กับประเทศต่าง ๆ เพื่อกระจายตลาดส่งออก และการเตรียมความพร้อมด้านมาตรฐานคุณภาพสินค้า การสนับสนุนภาคเอกชนให้ปรับตัวและยกระดับความสามารถในการแข่งขัน เป็นต้น สำหรับแนวทางเตรียมความพร้อมรับมือในอนาคต ประกอบด้วย

1) มุ่งเน้นการกระจายตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้า รวมทั้งการขยายการเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับสหภาพยุโรป (EU) และสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (EFTA) รวมทั้งการปรับภาคการผลิตโดยมุ่งเน้นสินค้ามูลค่าสูงและซับซ้อน เช่น ส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนสมาร์ตโฟน สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร พลังงานสะอาด เป็นต้น เพื่อเพิ่มอุปสงค์ในตลาดโลก พร้อมทั้งมีแผนพัฒนาแรงงานและส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต ขณะเดียวกัน สถานการณ์ดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ไทยขยายการส่งออกสินค้าทดแทนจากจีนสู่ตลาดสหรัฐฯ เช่น เซมิคอนดักเตอร์ เหล็กและอะลูมิเนียม ผลิตภัณฑ์ยาง สินค้าเกษตร เป็นต้น ซึ่งมีศักยภาพในการขยายส่วนแบ่งตลาดในสหรัฐฯ และตอบสนองความต้องการของตลาดที่กำลังปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงในห่วงโซ่อุปทานโลก

2) เร่งรัดการลงทุน นโยบายของประธานาธิบดีทรัมป์ส่งผลกระทบต่อการลงทุนจากสหรัฐฯ ในไทยไม่มาก โดยการลงทุนจากสหรัฐฯ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.3 ของเงินลงทุนต่างประเทศทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การเพิ่มกำแพงภาษีสินค้านำเข้าในสหรัฐฯ อาจกระตุ้นการย้ายฐานการผลิตจากประเทศต่าง ๆ มายังไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ไทย ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น เซมิคอนดักเตอร์ ยานยนต์ไฟฟ้า ศูนย์ข้อมูล (Data Center) เป็นต้น

3) การพัฒนาแรงงานเฉพาะด้านและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ รถไฟความเร็วสูงท่าเรือ เป็นต้น รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการลงทุน เช่น การลดขั้นตอนการอนุมัติและการสร้างสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับอุตสาหกรรมพลังงานสะอาด จะช่วยเสริมสร้างความได้เปรียบในการดึงดูดการลงทุนและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

4) การปรับตัวของภาคการผลิตไทยให้สอดคล้องกับแนวโน้มโลก การปรับการผลิตสินค้าให้มุ่งเน้นสินค้าที่มีมูลค่าสูงและซับซ้อนขึ้น เช่น ส่วนประกอบทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ชิ้นส่วนสมาร์ตโฟน สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร และพลังงานสะอาด เนื่องจากสินค้านี้มีความเฉพาะตัวสูง ซึ่งจะไปสู่อุปสงค์ที่สูงตามมาด้วย การพัฒนาแรงงานให้มีทักษะสูงขึ้นเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-curve รวมไปถึงการส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนา เนื่องจากงานวิจัยและพัฒนาจะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งรวมถึงการออกแบบ การวิเคราะห์ และการปรับปรุงขั้นตอนการผลิต การมีความรู้ที่ลึกซึ้งในเทคโนโลยีและกระบวนการผลิต จะทำให้สามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาไปสู่สินค้าที่ซับซ้อนและมีมูลค่าเพิ่มสูง

6. บทสรุป

ในช่วงเวลานี้ การเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง กระทรวงการคลังจะใช้เครื่องมือทางการคลังที่หลากหลาย เช่น การเร่งรัดเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อให้ระบบการเบิกจ่ายมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น และสร้างงานในพื้นที่ หากรัฐบาลสามารถให้การใช้จ่ายประจำอยู่ที่ร้อยละ 98 และการลงทุนร้อยละ 80 ตามแผนจะสามารถเพิ่ม GDP ขึ้นร้อยละ 0.11 นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการกระเป๋าเงินดิจิทัล 10,000 บาทในระยะที่สาม ซึ่งคาดว่าจะมีมูลค่า 150,000 ล้านบาท และหากมีการปรับปรุงเงื่อนไขการใช้จ่าย โครงการนี้อาจช่วยเพิ่ม GDP ขึ้นร้อยละ 0.1 การเร่งรัดการลงทุนในรูปแบบ Public-Private Partnership (PPP) จะช่วยให้มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการลงทุนขนาดใหญ่ และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้ ผลผลิตภาคดิจิทัล เช่น ศูนย์ข้อมูลและคลาวด์ หากการลงทุนเพิ่มขึ้น 75,000 ล้านบาท จะสามารถเพิ่ม GDP ขึ้นร้อยละ 0.19 นอกจากนี้ การปรับนโยบายการเงินโดยการปรับอัตราดอกเบี้ยให้มีความเหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจ พร้อมกับการรักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับเป้าหมายจะช่วยกระตุ้นการลงทุนและการใช้จ่ายของภาคครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงที่เศรษฐกิจเผชิญความไม่แน่นอนนี้

บรรณานุกรม

กระทรวงพาณิชย์. (2567). รายงานการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐฯ และผลกระทบต่อไทย. สืบค้นจาก <https://www.moc.go.th>

กระทรวงการคลัง. (2568). แนวโน้มเศรษฐกิจไทยภายใต้นโยบายการค้าของสหรัฐฯ. สืบค้นจาก <https://www.fpo.go.th>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). ผลกระทบของนโยบายกีดกันทางการค้าต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจไทย. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th>

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2568). ผลกระทบของการขึ้นภาษีนำเข้าในสหรัฐฯ และโอกาสของสินค้าไทย. สืบค้นจาก <https://www.dft.go.th>

ภาษาอังกฤษ

U.S. Census Bureau. (2025). U.S. trade deficits with key trading partners in 2024. Retrieved from <https://www.census.gov>

Office of the United States Trade Representative (USTR). (2025). America First trade policies under Trump 2.0. Retrieved from <https://ustr.gov>

Federal Reserve Bank. (2025). The impact of U.S. import tariffs on global supply chains. Retrieved from <https://www.federalreserve.gov>

International Monetary Fund (IMF). (2025). Trade wars and global economic outlook: A focus on U.S. policy shifts. Retrieved from <https://www.imf.org>

World Trade Organization (WTO). (2025). Tariff changes and global trade dynamics under U.S. protectionist policies. Retrieved from <https://www.wto.org>

63 *Years*

ส เสนอแนะอย่างมีหลักการ

ศ ศึกษาโดยไม่หยุดนิ่ง

ค คนคลั่งที่มีคุณภาพ

วารสารการเงินการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์: 02 273 9020 ต่อ 3254 (คุณนรพัชร), 3169 (คุณรัตนา), 3223 (คุณธณัฐ)

โทรสาร: 02 273 9139 E-mail: fpojournaleditor@gmail.com